

Tisdagen den 12 mars

Kl. 13.00–15.56
18.00–20.02

§ 1 Aktuell debatt om hantering av IS-återvändare

*Aktuell debatt
om hantering av
IS-återvändare*

Anf. 1 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Sverige har kommit att utmärka sig i världen när det kommer till det stora antalet så kallade svenskar som rest från Sverige till Islamiska statens terrorkrig.

Orsaken bottnar i tidigare regeringars naiva föreställning om invandringens effekter på det svenska samhället. En kraftig och kravlös invandring skulle leda till en stark ekonomi och en blomstrande mångkultur. I stället fick vi växande segregation och fler utsatta områden med en tilltagande kriminalitet.

Vi fick också växande grupper som inte alls ville integrera sig i det svenska samhället utan som till och med föraktar det svenska samhället och vårt sätt att leva. Det är i de miljöerna som den våldsbejakande islamistiska extremismen frodats, inte sällan med hjälp av statsbidrag.

Nu har vi en situation där 300 individer genom sitt aktiva stöd till Islamiska staten förklarat krig mot vårt land. Halshuggningar, terrordåd och sadistiskt dödligt våld har accepterats av de 300 individerna i deras kamp för Islamiska staten.

Av dem har 150 kommit tillbaka till Sverige. Ingen är häktad, ingen är fängslad och ingen är misstänkt för något brott kopplat till Islamiska staten. Cirka 100 personer med koppling till Sverige finns kvar och vill nu komma tillbaka och leva på bidragspengar när Islamiska staten fallit samman.

Jag kommer i den här debatten att redogöra för den skillnad som finns mellan den Sverigevänliga oppositionen och den rödgröna regeringen och varför den rödgröna regeringens prat om straffansvar i praktiken innebär att knappt någon IS-terrorist kommer att ställas inför rätta.

Jag kommer också att vädja till den opposition som känner sig manad att ta ett större ansvar än vad den rödgröna regeringen visat och samlas kring förslag som går längre än vad den rödgröna regeringen har aviserat.

Fru talman! Riksdagen är svenska folkets röst. Det är min uppfattning att en majoritet av det svenska folket kräver att vi gör mer än vad den rödgröna regeringen har presterat i kampen mot Islamiska statens kvarlevor.
(Applåder)

Anf. 2 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! IS så kallade kalifat har fallit samman. Det tyranni och de fruktansvärda övergrepp som IS utsatt yazidier, kristna och muslimer för är på väg att äntligen få ett slut. Syrien och Irak står nu inför den svåra vägen tillbaka till fred och stabilitet. Samtidigt står världen och Sverige inför frågor om hur vi bidrar till att skipa rättvisa och säkerställa trygghet här hemma.

IS härljningar tillhör de mörkaste episoderna i modern historia. Kvinnor har sålts som sexslavar, barn har tvingats se sina föräldrar torteras till döds och män har halshuggits i propagandasyfte. Man har försökt utplåna såväl folkgrupper som regionens kulturarv.

De som reste ned till konfliktområdet för att ansluta sig till IS visste vilken mördarsekt de gav sitt stöd till. Nu måste de som har begått terroristbrott och krigsförbrytelser ställas till svars för sina handlingar. De skyldiga ska lagföras och dömas.

Svenska domstolar har långtgående befogenheter att döma för våldsbrott begångna utomlands. Men den svenska regeringen anser att det också behövs en gemensam internationell ansträngning för att skipa rättvisa. Efter andra världskriget, kriget på Balkan och folkmordet i Rwanda upprättades nya tribunaler och rättegångsförfaranden som kom att spela en viktig roll i att skapa avslut, upprättelse och rättvisa.

Sverige har inlett samråd med andra likasinnade länder om förutsättningarna att inrätta en särskild tribunal eller liknande mekanism. Att genomföra rättegångar på plats i regionen innebär närhet till bevisning, vittnen och målsägande. Det är en komplicerad fråga. Men regeringen kommer att fortsätta att driva på för gemensamma europeiska ansträngningar.

Oavsett var brotten utreds är tillgången till bevis central. Under Sveriges tid som medlem i FN:s säkerhetsråd drev vi frågan om ansvarsutkrävande för IS brott. Resultatet blev bland annat det arbete som pågår i FN-regi med att samla in bevis för de brott som begåtts i Irak och Syrien som ska kunna användas i framtida åtal mot misstänkta brottslingar. När allt fler länder nu säger som Sverige att man inte avser att hämta hem medborgare som anslutit sig till IS bör vi titta på alla rättsliga vägar framåt för att ställa dem inför rätta.

Mitt i detta finns också barn, barn som har fötts på plats eller som tvingats följa med när föräldrarna lämnade Sverige för att ansluta sig till IS. Möjligheterna att agera på plats är begränsade på grund av säkerhetsläget. Utrikesförvaltningens personal kan inte verka i konfliktområdet. Men barnperspektivet är centralt för regeringen, och vi analyserar situationen väldigt noga.

Om ett svenskt barn tas till en svensk utlandsmyndighet kan svenska myndigheter ha möjligheter att bidra med konsulärt stöd. I de fall där barnen redan återvänt till Sverige ska socialtjänsten kopplas in och barnens situation utredas så att lämpliga insatser kan sättas in.

Men IS fall skapar också konsekvenser för vår säkerhet här hemma. Säkerhetspolisen informerar regeringen löpande om sina konkreta åtgärder. Om någon tar sig till Sverige står polis och åklagare redo att agera. För de personer som återvänt från konflikten i Syrien och Irak görs alltid individuella bedömningar. Säkerhetspolisen samverkar med andra myndigheter och internationella partner för att förhindra och utreda terroristbrott.

För att tillsammans möta hoten från terrorism krävs beslutsamhet och långsiktighet. Det är därför mycket värdefullt att sex partier en första gång i december 2015 och en andra gång i juni 2017 har kunnat enas om flera betydelsefulla åtgärder. Jag vill passa på att tacka partierna för det goda och konstruktiva samarbetet.

För samtliga 29 punkter som slagits fast i de två politiska överenskommelserna har regeringen genomfört eller påbörjat arbetet. En rad lagförändringar har redan gjorts. Terrorismresorna har kriminaliserats liksom att ta emot terrorismutbildning. Dessutom har all finansiering av en terrororganisation kriminaliserats.

För att tillsammans möta hotet från terrorism krävs fortsatt beslutsamhet och långsiktighet. Regeringen har nyligen lämnat tre lagförslag till riksdagen för att ytterligare stärka förutsättningarna för att bekämpa terroristbrott:

1. Allt samröre och deltagande kriminaliseras. Ett särskilt straffansvar för den som deltar i verksamheten i en terroristorganisation och för den som har samröre med en sådan organisation föreslås träda i kraft den 1 augusti. Den nya lagen kommer att innebära att fler fälls för terrorrelaterad brottslighet.
2. Signalspaning. Säkerhetspolisen och polisen ska få utökad tillgång till uppgifter från signalspaning. Det har stor betydelse för möjligheterna att få kunskap om utländska förhållanden och därmed för kampen mot internationell terrorism.
3. Datalagring. Regeringen har lämnat förslag till nya regler om datalagring för brottsbekämpande ändamål. Det innebär att polisen och Säpo återfår ett av de viktigaste verktygen för att förhindra och utreda allvarlig brottslighet. Att kunna använda digitala spår är avgörande för att öka tryggheten och bekämpa de mest allvarliga gärningarna, till exempel terroristbrott.

Nästa steg är att gå vidare med en ytterligare straffskärpning för terrorismrelaterad brottslighet. Det arbetet är redan inlett. I slutet av denna månad lämnar en särskild utredare ett sådant förslag som regeringen kommer att arbeta vidare med i snabb takt.

Det är tydligt att vårt arbete för att förebygga, förhindra och försvåra terroristhandlingar måste fortsätta. De som med våld vill destabilisera vårt samhälle och skapa rädsla för att påverka samhällsutvecklingen och demokratiska beslut ska inte förmå oss att göra avsteg från de principer som utgör grunden för vår demokrati. En fortsatt bred enighet borgar för att Sverige även fortsättningsvis klarar denna balansgång.

Hotet från terrorism är föränderligt, och vårt arbete för att bekämpa detta hot måste fortsätta. I försvaret av vår demokrati och våra grundläggande fri- och rättigheter kommer vi aldrig att kunna skydda oss mot allt. Men vi måste göra allt vi kan för att trygga Sverige.

(Applåder)

Anf. 3 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! De senaste åren har terrorister vid upprepade tillfällen slagit till mot olika mål i Europa. Den 7 april 2017 drabbades också Sverige i och med den fruktansvärda attacken på Drottninggatan här i Stockholm.

Vi får aldrig luta oss tillbaka i tron att vi är förskonade från ytterligare attacker.

Terrorismen är ett hot mot vår demokrati och vårt sätt att leva. Det hotet måste mötas med all kraft. Säkerhetspolisen beräknar att ca 300 personer har rest från Sverige till Syrien och Irak för att ansluta sig till IS. Nära hälften har redan återvänt. Medierna har under den senaste tiden rapporterat om uppemot 800 fängslade terrorresenärer bara i Syrien. Några av dessa har med största sannolikhet svenskt medborgarskap.

Vissa länder är bättre rustade än andra. I Norge, exempelvis, har man redan en lagstiftning på plats som kriminaliserar deltagande i en terrororganisation, vilket underlättar hanteringen av återvändarna. Regeringens senfärdiga hantering av arbetet med åtgärderna mot terrorism och IS-återvändare har försatt Sverige i en allvarlig situation. Tyvärr saknar vi fortfarande många av de verktyg som bland andra Säkerhetspolisen efterlyser för att skydda Sveriges säkerhet.

Det har nu gått tre månader sedan Säkerhetspolisen senast slog larm om att lagstiftningen släpar efter och efterlyste mer effektiva verktyg för terrorbekämpning. Jag säger ”senast”, för problemen har varit välkända under lång tid, och behoven har funnits där under ännu längre tid. Såväl signalspaning under förundersökning som datalagring och möjlighet att använda hemlig dataavläsning behöver snarast komma på plats. Annars är risken enligt myndigheten stor att allvarlig brottslighet, däribland terrorism, inte kan förhindras. Trots att både hotbild och behov har varit kända under lång tid går tiden, och flera viktiga förslag har fortfarande inte kommit på plats. Det, fru talman, är mycket beklagligt.

Moderaterna har föreslagit ett batteri av åtgärder som behöver vidtas skyndsamt för att stärka Sveriges arbete mot terrorism. Först och främst måste Säkerhetspolisen och polisen ges bättre verktyg. Det handlar bland annat om en möjlighet att införa hemlig dataavläsning. En sådan lagändring skulle ge Säkerhetspolisen en möjlighet att ta del av kommunikation som i dag göms i olika typer av digitala tjänster och krypterade appar.

Säkerhetspolisen måste också ges möjlighet till signalspaning under förundersökning. Sverige behöver en fungerande reglering av datalagring. Även hemlig rumsavlyssning bör vara möjlig vid grova brott med terrorkoppling. Möjligheten att använda så kallade preventiva tvångsmedel, som kan användas utan att någon förundersökning pågår, behöver utökas för att förhindra terrorbrott.

Vi vill att Säkerhetspolisen ska ha och använda en möjlighet att kalla varje IS-återvändare till förhör. I dag krävs att det pågår en förundersökning kring ett brott där den som har återvänt figurerar i utredningen. Det innebär att såväl bevisning som underrättelseinformation går förlorad.

Slutligen måste straffen för terroristrelaterad brottslighet skärpas väsentligt för att bättre spegla brottens allvar och sätta dem i de sammanhang där de hör hemma.

Fru talman! Detta är ordentliga och verkningsfulla åtgärder som skulle få effekt direkt på våra brottsbekämpande myndigheters förmåga att bekämpa terrorism.

Tyvärr har regeringen presenterat väldigt få förslag på riksdagens bord. Åtgärder som vi och regeringen var överens om redan 2015 och 2017 har ännu inte vidtagits, trots upprepade påstötningar. I december 2015 ingick vi en överenskommelse med regeringen i arbetet mot terrorism. Efter

attentatet på Drottninggatan slöts en ny överenskommelse med ytterligare viktiga insatser såsom Säkerhetspolisens tillgång till underrättelseinformation från signalspaning, polisens tillgång till kameraövervakning och utvidgad kriminalisering av deltagande i terroristorganisationer. Det var 2015 och 2017.

Nu är vi i mars 2019. Tillståndsplikten för polisens kameraövervakning har fortfarande inte slopats. Säkerhetspolisen har fortfarande inte fått tillgång till information från signalspaning. Hemlig dataavläsning är fortfarande inte möjlig, och samröre med terroristorganisationer har fortfarande inte kriminaliserats.

Jag tror att många människor i vårt land tillsammans med mig frågar sig: Hur kan hanteringen av så viktiga frågor ha tillåtits att gå så långsamt? Här är regeringen svaret skyldig.

Fru talman! Terrorismen syftar till att sprida skräck och skapa splittring. Den är ett hot mot det fria och öppna samhället. Hotet från IS-återvändare är för allvarligt för att inte prioriteras. Vi måste använda den fulla kraften i vår demokrati för att stoppa det islamistiska våldet och, i den utsträckning det går, lagföra återvändarna för deras begångna brott.

Men vi måste också inse allvaret och göra allt som står i vår makt för att såväl förebygga som förhindra framtida terrordåd i Sverige och skydda svenska medborgare från terrorismens avskyvärda handlingar. Vi kräver att regeringen agerar skyndsamt och får nödvändiga åtgärder på plats.

(Applåder)

Anf. 4 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Trots att Sverige är ett av de länder som sticker ut när det kommer till IS-terrorister är Sverige det enda land i Europa som ännu inte har antagit en lag som straffar deltagande i en terroristorganisation.

Man kan kort sammanfatta det som att den rödgröna regeringen har kommit med relevant lagstiftning mot varje nytt terrorfenomen när det är för sent. Samtliga som ville resa till Islamiska staten hade rest klart när regeringen valde att lägga fram förslag till en lagstiftning om att kriminalisera just terrorresor. När ingen svensk förväntas vara kvar och slåss för Islamiska staten kommer den rödgröna regeringen med förslag om en kriminalisering av deltagande i Islamiska statens terrorkrig.

Ingen av dem som har rest från Sverige för att mörda och tortera kan därmed åtalas med hjälp av någonting som regeringen har gjort. Det är också anledningen till att ingen av dem som har kommit tillbaka är åtalad eller fängslad för sin tid i Islamiska staten. Samtliga som har rest till Islamiska staten kommer enligt den rödgröna regeringen att ha rätt att återvända till Sverige och leva här utan straffansvar i resten av sina liv. Det är den faktiska konsekvensen av den rödgröna regeringens politik.

Fru talman! Detta är en fullständig katastrof. Trots att alla vet att det är en fullständig katastrof tänker regeringen inte vidta någon åtgärd som förhindrar terrorister att återvända och inte heller någon åtgärd som frihetsberövar någon terrorist som redan har återvänt. Regeringen tänker låta dessa tickande bomber gå omkring fritt på våra gator i vårt samhälle i väntan på att någon av dem begår ett nytt brott i Sverige eller eventuellt kan åtalas vid en tribunal, om det kommer fram konkreta bevis för brott i Syrien och Irak. En övervägande majoritet kommer dock, enligt de flesta

Prot. 2018/19:63

12 mars

*Aktuell debatt
om hantering av
IS-återvändare*

rättsexperter, aldrig att kunna bindas vid konkreta brott och kommer därmed att få leva ett fritt liv i Sverige.

Fru talman! Sverigedemokraterna är det enda parti vars politiska förslag garanterar att samtliga individer som har rest med uppsåt att delta i Islamiska statens terrorkrig aldrig mer kommer att gå fritt i Sverige. Vi har intagit samtliga positioner som krävs för att sätta Sveriges säkerhet i främsta rummet och sätta de islamistiska terroristerna i fängelse.

Fru talman! Om vi ska ha en möjlighet att frihetsberöva någon av de IS-terrorister som i dag lever i vårt land är lagen om att kriminalisera deltagande i terroristorganisation den bästa utgångspunkten. Problemet är bara att lagen inte är retroaktivt gällande och att den ännu inte är på plats. Den lag som nu är på gång kommer därför inte att omfatta någon av dem som har rest till Islamiska statens terrorkrig.

Är det då fel att göra lagen retroaktivt gällande? Det kan absolut vara tveksamt om personer har anslutit sig till Islamiska staten i tron att det är en välgörenhetsorganisation som ägnar sig åt fredliga arbetsmetoder. Då har dessa individer inte kunnat förutse att det kan finnas en rättslig problematik med att ansluta sig till Islamiska staten, och då ska en lag givetvis inte kunna vara kriminaliserande gentemot deras deltagande.

Men, fru talman, så är inte fallet med Islamiska staten. Islamiska statens propaganda med syfte att locka personer till sig har gått ut på att marknadsföra terrorism som en arbetsmetod för att nå organisationens syften. Samtliga som har rest har alltså varit väl medvetna om att deras stöd går till att oskyldiga människor torteras och mördas. Då tycker jag att kravet på ett retroaktivitetsförbud inte bara kan diskuteras, utan retroaktivitetsförbudet ska helt förbises när det kommer till kriminalisering av deltagande i Islamiska staten. Det är vi folkvalda politiker som avgör om ett sådant undantag är rimligt att göra.

Fru talman! Sverigedemokraterna kommer att rösta för att lagen om deltagande i terroristorganisation ska gälla retroaktivt, så att samtliga individer som har rest med uppsåt att stödja och delta i Islamiska statens terrorkrig träffas av lagen. Min uppmaning är att vi samlar ett brett majoritetsstöd i denna församling för detta förslag.

Om vi kan belägga IS-terrorister med ett straffansvar uppstår nästa fråga: Räcker det med det som regeringen har aviserat, upp till sex års fängelse? Det räcker självklart inte. Här krävs en insikt om problemets natur. Terrorister blir inte per automatik västinfluerade demokrater av att sitta i fängelse i Sverige i några år.

Sverigedemokraterna har tidigare efterlyst en ny straffpåföljd, som finns i olika former i Danmark och Norge och som i Sverige återfinns inom rättspsykiatrin. Vi har valt att kalla det för förvaringsdom. Det innebär att farliga personer, när det gäller vissa brott som inte leder till livstids fängelse, kan få sitt straff kombinerat med en möjlighet till förlängd tid i förvar. Blir man dömd till exempelvis rättspsykiatrisk vård med det som kallas särskild utskrivningsprövning blir man inte fri förrän man levt upp till vissa kriterier. Du måste helt enkelt bli frisk från det tillstånd du befunnit dig i när ett allvarligt brott begåtts.

Den här logiken måste även in i straffrätten och bli tillämplig på terrorister. Terrorister ska inte släppas fria så länge de har vilja och förmåga att utföra nya terrorbrott, och vid grova brott ska ytterligare krav vara uppfyllda.

I fallet med dem som har deltagit i Islamiska statens terrorkrig är Sverigedemokraternas uppfattning att påföljden ska motsvara grovt brott med tidsbestämt fängelsestraff med möjlighet till förlängning i förvar. Kriterierna för att bli fri efter det tidsbestämda straffet ska vara att det svenska medborgarskapet är upphävt och att en utvisning kan verkställas.

Fru talman! Det är min uppmaning att vi samlar ett brett majoritetsstöd i den här församlingen för det förslaget.
(Applåder)

Anf. 5 JONNY CATO HANSSON (C):

Fru talman! Avrättningar, terrorattentat, systematiska våldtäkter, mord på grund av sexuell läggning med mera – IS har begått avskyvärda handlingar runt om i världen och inte minst i Syrien. Har man deltagit i eller haft samröre med IS måste det få hårda konsekvenser.

Det är helt uppenbart att Sverige och många andra länder inte har varit förberedda på att hantera situationer likt denna på ett bra sätt. Centerpartiet har länge velat se en skärpt terrorlagstiftning. Vi har drivit på för att kriminalisera deltagande i och samröre med terrororganisationer, stödjande av terror och finansiering av deltagande i terrorverksamhet.

Det är bra att regeringen nu har presenterat förslag som är ett steg i rätt riktning, men tyvärr har det tagit alldeles för lång tid att få en lagstiftning på plats. Det är oacceptabelt, men framför allt är förslagen otillräckliga. Mer behöver göras för att Sverige ska få en starkare beredskap mot terrorism. Bland annat behövs ett nationellt resursteam som arbetar operativt med återvändande terrorister och radikala miljöer.

Ett förbud mot att offentliga medel går till organisationer som sprider våldsbejakande budskap behöver komma på plats så fort som möjligt. En viktig del i bekämpningen av terror är ökade satsningar på hela rättskedjan för att kunna förebygga, bekämpa och döma för dessa avskyvärda handlingar. En viktig del i det arbetet är att Säpo får tillräckliga resurser för att kunna bekämpa terror på bästa sätt.

Fru talman! Sverige ska inte hjälpa svenskar hem som valt att ansluta sig till IS. I första hand vill vi att man ska straffas i det land där brottet begåtts, inte minst för brottsoffrens skull. Samtidigt är detta en fruktansvärd situation som kräver kraftfulla internationella åtgärder och samarbeten. Centerpartiet har inte stängt dörren för en internationell tribunal.

Frågan om medborgarskapet har varit ytterst aktuell i debatten. Vi ska komma ihåg att det är en åtgärd som inte skulle kunna träda i kraft nu, då det bland annat krävs en grundlagsändring. Därför hjälper det inte i den situation som vi står inför här och nu. Det skulle dessutom strida mot internationella konventioner att frånta människor deras medborgarskap.

Däremot innebär det inte att vi ska hjälpa människor tillbaka till Sverige. Kommer man till Sverige ska rättsväsendet vända på varenda sida i lagboken för att kunna döma för de brott som man kan dömas för. Centerpartiet vill driva på för att alla återvändande IS-terrorister omedelbart och utan några som helst undantag ska förhöras av svensk säkerhetspolis.

Mitt i denna fruktansvärda situation befinner sig barn, detta på grund av att deras föräldrar valt att agera helt oacceptabelt och utsätta barnen för saker som ingen, allra minst barn, ska behöva uppleva. Gällande barnperspektivet kommer det att finnas väldigt svåra situationer att lösa, till exempel föräldralösa barn som bor med familjer som egentligen inte är deras

eller barn som tas om hand av personer som påstår sig vara deras föräldrar och som utnyttjar barnen för att själva hamna i en bättre sats. Det vore bra om Sverige arbetade för att FN ska kartlägga barnens situation. Medan detta pågår är det viktigt att de får hjälp av till exempel av Unicef med exempelvis traumabehandling.

Fru talman! Det krävs nu att vi får en skarp lagstiftning på plats som bättre förebygger och bekämpar terrorbrott, men också att rättssamhället får rätt resurser och verktyg för att kunna bekämpa terrorism. Extremism, terrorism och antidemokratiska strömningar måste motverkas på flera plan, på *alla* plan. Terrorbrott ska straffas hårt.

Anf. 6 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Terrorism är ett stort hot mot demokratin och mot alla oss som vill leva i ett fritt samhälle. I våldsbejakande miljöer vill man inte att vi feminister, miljöaktivister och ensamstående mammor ska kunna leva i frihet.

Den våldsbejakande extremism som IS står för är en karikatyr av vad som händer när manlig våldsam kultur får härja fritt och obehindrat använda sina maktmedel. De som drabbas hårdast av IS är muslimer och minoriteter i området – muslimer som lever sina liv i frid och frihet och tar avstånd från den extrema del av islam som IS tror att de förespråkar. Egentligen förespråkar de bara död, våldsamhet och förödelse.

Det är totalt oacceptabelt med krigsbrott, mord och våld. Människor som begår brottsliga handlingar ska utredas, åtalas och dömas. Det spelar ingen roll vilken motivering de har för att begå brott; det är helt oacceptabelt. Det ska inte finnas någon som tror att man kan åka ned och kriga för IS, döda och våldta och sedan komma tillbaka till Sverige eller något annat land och gå fri. Kriget har pågått alltför länge.

Det finns nu mycket som måste göras och många aspekter att ta hänsyn till. Vänsterpartiet vill att Sverige samarbetar med det kurdiska styret i norra Syrien. De kurdledda styrkorna har drivit kampen mot IS, som nu har begränsats. De har försvarat vår säkerhet. När kurderna nu ber om omvärldens hjälp att hantera de fängslade IS-medlemmarna ska vi ställa upp.

Vi vill också ge humanitärt bistånd och stöd till återuppbyggnad till styret i norra Syrien. I grunden gör vi det för vår egen säkerhet, men det handlar också om att hjälpa dem som tog striden och besegrade IS. Nu är det vår tur att rättsligt processa IS-krigarna.

Domstolsförhandlingar och polisutredningar ska ske antingen i Sverige, i Haag eller vid en så kallad hybriddomstol i de kurdiska områdena. Den information som samlas in genom FN:s International Impartial and Independent Mechanism kommer att vara till stor hjälp i arbetet med dokumentation, och Europas alla länder bör hjälpas åt med underrättelse och utredningar.

En av de allra svåraste frågorna när det gäller krigsbrott och terrorism är den om att säkra bevisning. Därför ska svensk polis skickas till säkra områden för att inhämta bevisning för att vi ska kunna få fler fällande domar. Alla måste hjälpas åt.

Att lagföra personer i Sverige är ett bättre alternativ än att dessa personer släpps fria i avsaknad av domstolar och därmed kan infiltrera flyktingströmmarna mot Turkiet och Grekland och sedan utföra nya våldsbrott i Europa. Det är att ta ansvar för hela Europas trygghet, och så signalerar

både Belgien och Frankrike att de kommer att agera. Det handlar om ett hundratal personer från Sverige, och i Sverige har vi ett rättssystem som kan hantera detta.

Fru talman! Det finns många skyldiga i detta krig, men några som aldrig är skyldiga är barnen. Barn är inte skyldiga till sina föräldrars brott. Barn ska inte lida för att en eller flera föräldrar har gjort dåliga val. Därför ska Sverige möjliggöra för barnen att kunna återvända till Sverige. Det handlar om ungefär 40 svenska barn som finns i IS-kontrollerade områden i Syrien. Det är barn som svälter och är utan tillgång till sjukvård, skolgång och något slags trygghet. I Sverige ska barnen få stöd enligt socialtjänstlagen. Föräldrarna ska inte bara utredas för sin eventuella brottslighet utan även för sin lämplighet som föräldrar.

Frågan är var dessa barn kommer att ha störst chans att lämna extremism och terrorism bakom sig. Är det i ett land i krig där de får lära sig att använda vapen och agera barnsoldater? Eller är det i ett svenskt klassrum där de hackigt kan stava sig igenom den första Harry Potter-boken och sedan spela brännboll på rasten? Det är ett val som nu måste göras.

Vänsterpartiet kommer alltid att stå på barnens sida. Vi kommer alltid att stå upp för humanism och solidaritet världen över.

Anf. 7 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Hundratal IS-terrorister har tillfångatagits i samband med offensiven mot Islamiska statens sista fäste i Syrien. Ett fyrtiotal av de gripna ska vara svenskar. Terroristerna och sympatisörerna som nu sitter fängslade visste mycket väl vilken ondskefull organisation som de anslöt sig till. De har valt att bli en del av en organisation vars uppdrag har varit att förvandla människors vardag till helvetet på jorden. Genom sina härjningar i Syrien och Irak har Islamiska statens förbrytare gjort sig skyldiga till några av de värsta brott som världen bevittnat sedan andra världskriget: korsfästelser av kristna, våldtäkter mot kvinnor och barn, självmordsbombningar och avrättningar.

Trots vetskapen om IS folk mord och förföljelsen mot kristna minoriteter som kaldéer, syrianer och assyrier samt mot yazidier finns det svenska medborgare som in i det sista valt att göra sig till redskap för denna bestialiska terror. Nu vill de komma hem. Nu ber de om vår hjälp.

Här hemma skulle de utgöra ett allvarligt hot mot människors liv och trygghet. Risken finns att de bestämmer sig för att sprida blod och terror på exempelvis Stockholms gator på samma sätt som har gjorts i Syrien och Irak. Det går inte att bortse från den risken.

Kristdemokraternas besked är att Sverige inte ska erbjuda någon hjälp för att dessa människor ska återvända till vårt land. I stället ska vi göra allt för att skipa rättvisa, och det gäller oavsett var terroristerna befinner sig. Islamiska statens hantlangare, som har bespottat andra människors frihet och förtrampat respekten för människovärdet på det mest fruktansvärda sätt, ska tas i förvar, ställas inför rätta och dömas till hårda och rättvisa straff.

De barn som har tvingats resa ned till IS ska omhändertaras av svenska myndigheter om föräldrarna agerat i samförstånd, och föräldrarna som har tagit med sina barn till döds kulten ska åtalas för människorov eller människohandel i enlighet med de lagar som finns. Hela lagboken ska användas i kampen.

Frågan om att dra in medborgarskap har lyfts fram i debatten. Det finns givetvis skäl att stärka det svenska medborgarskapet och se över på vilka grunder det kan dras tillbaka. Vi kristdemokrater menar också att det borde vara en självklarhet att den som har stöttat eller stridit för en terrororganisation som Islamiska staten också ska kunna dömas för landsförräderi.

Vårt fokus just nu handlar dock främst om att se till att de vidriga brott och det folk mord som har begåtts i IS namn också leder till att personer döms till ansvar samtidigt som säkerheten och tryggheten för människor i Sverige upprätthålls. De som har gjort sig skyldiga till några av de vidrigaste handlingar världen har skådat ska också tvingas se hur rättvisa skipas.

Fru talman! Tyvärr står Sverige sämre rustat än andra EU-länder för att hantera återvändande IS-sympatisörer. Det saknas en plan både för hur vi ska hantera återvändandet och för hur vi ska säkerställa att terroristerna faktiskt döms till ansvar. Det vilar ett tungt ansvar på den rödgröna regeringen för detta.

Kristdemokraterna har i flera år krävt att regeringen, i FN:s säkerhetsråd och i andra sammanhang, ska driva på för att en internationell tribunal för IS brott ska komma på plats. Vi menar att en internationell tribunal tillsammans med gemensamma insatser för att säkra bevis på plats i Syrien och Irak skulle öka möjligheterna att ställa så många förbrytare som möjligt inför rätta. Nazistiska krigsförbrytare eftersöks och åtalas än i dag för brott mot mänskligheten, och vi kristdemokrater vill att Sverige tillsammans med omvärlden säkerställer att Islamiska statens anhang på samma sätt aldrig kan förvänta sig annat än internationellt ansvarsutkrävande och åtal.

Trots att det har gått mer än fem år sedan Islamiska statens så kallade kalifat utropades och resandet från Sverige tog fart på allvar är det tyvärr först nu som det här förslaget förs fram av en yrvaken regering. Regeringens senfärdighet har lett till att man nu agerar så panikartat att man till och med reste till Bryssel med denna ståndpunkt utan att ens hinna förankra den i Sveriges riksdag.

Vi kristdemokrater välkomnar naturligtvis att Mikael Damberg driver på inom EU för vårt förslag om en internationell tribunal för IS brott, men det är så dags för regeringen att vakna nu. Sverige hade i egenskap av ledande europeisk exportör av IS-terrorister ett särskilt ansvar att verka för en bred internationell rättslig prövning. Kristdemokraterna drev på och föreslog en sådan lösning, och regeringen missade en unik möjlighet att föra upp frågan på den internationella dagordningen i och med platsen i FN:s säkerhetsråd.

Den stora frågan kvarstår, fru talman. Varför agerade inte statsminister Stefan Löfven och den rödgröna regeringen tidigare? Varför agerar man först nu? Det är på tok för sent.

Anf. 8 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! För oss liberaler är det förvånande att många verkar just förvånade över att denna regim nu håller på att falla. Det kan egentligen inte vara en överraskning för någon i Sverige, och det kan inte vara en överraskning för den svenska regeringen.

Denna förvridna mördarsekt har med sina olika ansikten verkat i årtionden. Dess förvridna världsbild förpestar världen med oförsonligt hat, grymt våld och bestialiskt, systematiskt dödande. De har förpestat även

Sverige med terrordåd och mördad oskyldiga människor över hela Europa. Man sätter skräck i alla människor som här känner sig mer eller mindre direkt utsatta för hatet och våldet än vad vi lagstiftare i denna kammare gör.

Den internationella koalitionen mot IS har nu sett till att detta händer, och där har Sverige deltagit. Det har vi all anledning att lyfta fram. Det har varit rätt, och det har varit riktigt. Den vidriga och mångåriga terrorn och mördandet stoppas nu för tillfället. Historierna klarläggs, och i alla fall jag är så arg så att jag nästan får fysiskt ont i kroppen och kan bli illamående när jag tar del av dessa berättelser och bilder som visar på hur vi människor kan agera när vi blir helt galna. Jag tar del av detta för att förstå vansinnet och förstå vad vi behöver göra för att skydda oss framöver.

Men när vi kokar av ilska är det ändå viktigt att vi försöker hålla huvudet lite kallt. Nu gäller det att vi vinner på plats, på lång sikt. Det är lättare sagt än gjort. Frågeställningarna är ytterst komplexa. Och vägen från ord till handling här inne i kammaren är svårare än vanligt. Vad som händer på plats styrs ytterst av hur man agerar i de organisationer och länder som har kontroll över kalifatets sönderfallande område. Insatser från de makterna påverkar också vad som kommer att hända här.

Liberalerna ser ett antal åtgärder som vi måste jobba med parallellt och strukturerat. Men det brådskar. Vi måste långsiktigt stärka den svenska säkerhetspolisen och polisen för att kunna hantera återvändarna och alla dem som redan har återvänt hit. Vi måste ge de polisiära myndigheterna maximala möjligheter att utreda, åtala och senare i domstol förhoppningsvis döma dessa personer på hållbar bevisning.

Befogenheterna och verktygen vad gäller tvångsmedel har vi hört flera talare lyfta fram. Dessa måste på plats snarast.

Vi bör tillsammans med andra länder, inte minst inom Europeiska unionen, pröva frågan om en internationell tribunal för att på plats utreda, åtala och döma skyldiga nära brottsplatserna. Om detta inte går menar vi att man parallellt måste jobba fullt ut med EU-spåret för att göra samma sak. Det gäller dels om det inte går att få en internationell tribunal på plats, dels för att vi vet att tribunaler generellt sett inte prövar alla utan bara ledarskiktet för folkmord och terrordåd.

Det finns strukturer inom Europeiska unionen att bygga på. Vi har Europol och dess enheter för kontraterrorism där man har sitt särskilda responsteam. Här ska Sverige agera med all kraft för att tillsammans med andra europeiska länder agera på plats så snart som möjligt för att utreda och dammsuga området på bevis, så att vi ska kunna agera tillsammans.

De humanitära insatserna är också viktiga. Här ska Sverige självklart bidra, direkt eller via våra ideella organisationer som vi satsar en stor del av vårt bistånd på. Det gäller först och främst terrorismens offer, människor som nu lever i armod till följd av att det har tagit så pass lång tid för koalitionen att stoppa detta vansinniga kalifat.

Det kommer dock att ta tid. Det kommer att finnas svenska medborgare på plats som får vara beredda på att under lång tid vara i dessa läger. Vi har all anledning att se till att de personerna kan utredas för att senare lagföras. Det handlar om att fastställa identiteter, och det handlar egentligen om att på plats inleda någon sorts avprogrammering och avradikalisering. Även om det är få som tycker att de ska komma hit kan vi behöva ta ansvar

för egna svenska medborgare. Men det är ett globalt problem som måste mötas på plats. Och det inleds nu, i dessa läger. Här ska Sverige vara starkt.

När det gäller den känsliga frågan om hur vi ska agera måste vi rimligen ha ett visst förtroende och förståelse för till exempel den kurdiska regimens vädjan: Kan ni i Sverige ta hand om era medborgare? Det är samma logik som vi i Sverige har när utländska personer grips här, döms och kanske ska utvisas. Då vill vi gärna att de, oavsett om de är finnar, tyskar eller syrier, ska skickas ut från vårt land. Vi måste förstå att det gäller även för kurderna och hur de ska agera.

I fråga om barn får vi återkomma. Läget kan vara akut. Men i grunden har Sverige ansvar för svenska medborgares barn. Vi får se hur det kan lösas. Det är komplicerat. Det är inte lämpligt för en riksdagsdebatt. Men vi har ett ansvar. För Liberalerna är det tydligt.

Fru talman! Det är svåra frågor. I mitt andra inlägg vill jag återkomma med Liberalernas synpunkter om vad vi måste göra redan här och nu. Läget är akut nu. Men vi har haft problemet i många år.

Anf. 9 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Under historiens gång har mänskligheten alltför många gånger bevittnat ondska i dess renaste form. Vi önskar naturligtvis att det aldrig hade hänt eller åtminstone att det hade hört medeltiden och det förgångna till. Dessvärre har vi flera gånger också under 1900-talet och även 2000-talet sett olika slags terrorister på olika kontinenter och med olika ideologiska förtecken – kommunistdiktaturer, fascister och nazister. De senaste åren har vi sett fanatiska islamister bygga upp ett skräckvälde, ett så kallat kalifat, i Syrien och Irak. Det är ett skräckvälde som äntligen – gudskelov – är tillbakatryckt av en internationell koalition.

Den här debatten handlar om hur vi ska hantera efterspelet till denna mördarsekts härjningar. IS grymhet och hänsynslöshet är väldokumenterad, inte minst av dem själva. Det är något som gör IS ganska unikt. Medan många andra skräckvälden i historien ofta har gömt sina massgravar och tortyrkammare har IS i propagandasyfte spridit sina monstruösa övergrepp på sociala medier och på internet. Den propagandan möjliggjorde också rekrytering från Sverige och många andra europeiska länder. Det började 2013–2014 men har också fortsatt därefter.

De terrorhandlingar som har begåtts av IS och i IS namn har inte enbart ägt rum i Syrien och Irak. De senaste åren har vi sett terroråd på flera håll i Europa: Manchester, Bryssel, München, Nice och även Stockholm. Jag tror att vi alla minns var vi var när vi hörde om det fruktansvärda som skedde på Drottninggatan. Det har också skett på andra håll i världen.

Under de senaste åren har många åtgärder vidtagits för att bekämpa och förhindra terrorism. Här i Sverige gjordes det över blockgränsen, eftersom Sveriges säkerhet när det gäller hot inte är något som splittrar oss utan tvärtom håller oss samman.

Det gjordes två större blocköverskridande överenskommelser 2015 och 2017. De har också följts av lagar och verktyg. Som exempel på åtgärder kan nämnas ny säkerhetsskyddslag, åtgärder mot illegala vapen, flera åtgärder mot finansiering av terrorism, inrättande av Center mot våldsbejakande extremism och åtgärder mot propaganda på nätet. Att även så kallade terrorresor och terrorutbildning har kriminaliserats har betydelse.

De myndigheter som har ansvar för att skydda oss från hot – polisen, Säkerhetspolisen och Försvarmakten – måste ha de verktyg och resurser de behöver för att klara sina uppdrag. I vår kommer riksdagen att hantera förslag om datalagring och förändringar när det gäller regler för signalspaning. Det handlar om statens möjlighet att skydda medborgare – vi som bor och verkar i vårt underbara land – demokrati, fred och frihet och de rättigheter som vi vill ha och värnar.

Fru talman! I tider som dessa prövas rättsstaten från flera olika håll. För oss som är demokrater är det viktigare än någonsin att stå upp för rättsstatens principer. Människor som har begått brott ska ställas till svars i domstol, oavsett om den är nationell eller internationell. Lagar ska inte tillämpas retroaktivt. Barn ska aldrig anses skyldiga för vad deras föräldrar har gjort. Och lagar och internationella konventioner som finns ska följas och gälla.

Regeringen, och Miljöpartiet som jag företräder i debatten, har gjort bedömningen att Sverige i dagsläget inte ska åka till Syrien och hämta hem svenska medborgare som har anslutit sig till IS. Vi ser hellre att de döms i en internationell tribunal, oavsett om det är på plats, i närområdet eller någon annanstans.

De kurdiska grupper som håller IS-fångarna har vädjat till Europas länder att ta ansvar för sina medborgare. Det är väldigt lätt att förstå varför. Varken kurderna, Syrien eller Irak har bett om att få anslutande till sig. Sverige och andra europeiska länder, varifrån de har kommit, behöver samarbeta kring detta, för vi delar problemet.

Terrorn uppstod inte i och med IS och försvinner heller inte för att IS är krossat. Vi måste hela tiden ha en beredskap för att motarbeta dem som vill skada vårt demokratiska samhälle och våra fri- och rättigheter.

Anf. 10 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! För att öka slagkraften i bekämpningen av terrorism och annan grov brottslighet har regeringen genomfört rekordstora satsningar på Polismyndigheten och Säkerhetspolisen, och det kommer att fortsätta de kommande åren. Regeringen har också i bred parlamentarisk samverkan genomfört en historisk utvidgning av det straffbara området för terrorismrelaterade handlingar: särskilt straffansvar för terrorismresor, mottagande av terrorismutbildning och förstärkt förbud mot finansiering av terrorist eller terroristorganisationer.

Jag noterar att en man i fredags dömdes av Solna tingsrätt till sju års fängelse och livstids utvisning för bland annat förberedelser för terroristbrott kopplade till IS. Fyra personer dömdes för att ha finansierat IS verksamhet. Straffet för detta blev fängelse. Detta tror jag är en utveckling av den lagstiftning som riksdagen de senaste åren har arbetat med.

Jag är helt övertygad om att den lagstiftning som nu ligger på riksdagens bord och som handlar om att förbjuda deltagande i och samröre med terroristorganisationer kommer att leda till att fler personer än i dag kommer att lagföras för terrorismrelaterad brottslighet.

Det är inte bara detta som har hänt. Vi har också stärkt beredskapen här hemma. Säkerhetspolisen och polisen har utvecklat sina metoder och sitt arbete med dessa frågor, inte minst vad gäller återvändare. Sedan den 1 januari 2018 finns Center mot våldbejakande extremism vid Brottsförebyggande rådet. En av centrets huvuduppgifter är att ge behovsanpassat stöd

till kommuner i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Centret har också inrättat ett nätverk av de kommuner som är mest berörda av problemen med våldsbejakande extremism. Man kommer att besöka alla kommuner som tar emot återvändare från IS-kontrollerade områden för att erbjuda behovsanpassat stöd.

Detta är viktigt, eftersom kommunerna har en viktig roll i det förebyggande arbetet mot våldsbejakande extremism. Socialstyrelsen har tagit fram ett kunskapsstöd för kommunernas socialtjänst så att den kan jobba med dessa frågor. Socialstyrelsen har också en upplysningstjänst som kommunerna kan vända sig till.

I arbetet med återvändande IS-stridande har Säkerhetspolisen och Polismyndigheten stärkt sitt samarbete. Genom Polismyndigheten förmedlar också Säkerhetspolisen information till kommunerna om återvändare. Detta är väldigt viktigt, inte minst när det gäller barn till återvändare. För att socialtjänsten ska kunna agera måste den få information från polis eller från andra aktörer, till exempel via en orosanmälan.

Detta är ett viktigt arbete som vi har påbörjat och som inte är avslutat, utan det kommer att fortsätta utvecklas. Frågorna är viktiga här och nu. Det är också viktigt för Sverige att vi stärker vår egen trygghet.

I mitt nästa inlägg återkommer jag mer om de internationella aspekterna av detta. Flera här har lyft upp den humanitära situationen i inte minst de krigsdrabbade områdena i regionen. Sverige har här en viktig roll i att också ge hjälp, dels för att bygga säkerhet och stabilitet, dels till de humanitära organisationer som jobbar för barns och kvinnors rätt att leva ett drägligt liv i dessa områden. Det är ett viktigt arbete där Sverige redan i dag är en av de största humanitära givarna. Jag vet att biståndsministern senare i veckan kommer att resa till en biståndskonferens.

Detta är ett arbete som vi inte får glömma bort. Om vi inte medverkar till bra lösningar i regionen blir problemen för Europa och resten av världen över tid större.

(Applåder)

Anf. 11 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! När man lyssnar till statsrådet får man en beskrivning som låter som att det här i det närmaste fungerar perfekt och att det inte finns några större problem eller utmaningar. Jag konstaterar att jag på de flesta punkter har en helt annorlunda bild. Ta bara det faktum att Säkerhetspolisen uppger att 150 personer har återvänt till Sverige efter att ha deltagit i en terroristorganisation. Ingen mer än just de som har begått terroristbrott har väl egentligen kunnat lagföras för något. Det tycker jag talar sitt tydliga språk.

Nu kommer det en del saker från regeringen. Det är förvisso bra även om jag måste säga att när man väl läser materialet slås man av att allt hela tiden är i underkant av vad som behövs. När det gäller regleringen av datalagring ska uppgifterna sparas i två månader. Polisen vittnar om att det är för kort tid.

Vad gäller kriminalisering av deltagande i en terroristorganisation föreslår regeringen att för brott av normalgraden ska straffet maximalt vara två års fängelse. Det motsvarar straffskalan vid stöld. Jag tycker att det är provocerande att regeringen kommer till riksdagen med en sådan lagstiftning för ett så pass allvarligt brott.

Jag vill också tala om något annat. Vi måste klara av att tänka både kortsiktigt och långsiktigt. Här och nu har vi talat mycket om det som behövs precis nu för att kunna lagföra personer. Jag vill höja blicken och ta upp något annat, nämligen det svenska medborgarskapet.

År 2017 föreslog jag att för den person som har begått ett terroristbrott och som har dubbelt medborgarskap bör det införas en möjlighet att kunna återkalla det svenska. Sådan lagstiftning är egentligen norm i det övriga Europa. I de allra flesta länder finns något motsvarande.

Det finns flera skäl till mitt förslag. För oss moderater betyder medborgarskapet något. Med det följer en lång rad rättigheter som är oerhört centrala. Men det följer även några skyldigheter. Om man har lämnat Sverige och gjort sig skyldig till terroristbrott är Sverige inte längre hemma för denna person, menar vi. Det är viktigt att införa denna möjlighet för att markera medborgarskapets betydelse, för att skärpa påföljden för dem som har begått terroristbrott och för att underlätta utvisning efter avtjänat straff.

Vad jag förstår är regeringen och Socialdemokraterna fortfarande emot detta av exakt samma skäl som de var emot det 2017, nämligen att det tar tid. Så är det, fru talman. Det tar tid. Men om regeringen hade lyssnat då hade vi varit bra mycket närmare att kunna använda denna möjlighet i dag.

Jag har noterat att man i Tyskland nu gör ett handslag över parti- och blockgränser. Borgerligheten och socialdemokraterna lägger nu fram ett gemensamt sådant förslag. Det välkomnar jag. Det är ett klokt beslut av dem.

Jag vill nu ställa en fråga till regeringen: Varför upprepar regeringen sitt motstånd till att i full enlighet med internationell rätt införa detta för personer med dubbelt medborgarskap som har begått terroristbrott? Varför är det så viktigt att de får behålla sitt svenska medborgarskap?

Anf. 12 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Om man inte är beredd att göra lagen om deltagande i terroristorganisation retroaktivt gällande, om man inte är beredd att förena straffet med en förvaringsdom och om man inte är beredd att frånta medborgarskap och utvisa på livstid har man aktivt valt att släppa in Islamiska statens terrorkrig i vårt land. Mitt ibland oss ska det då gå terrorister med avsikt och förmåga att främja terrorn och utföra terrorattentat. Genom det stora antal individer det nu rör sig om har Säkerhetspolisen då att avgöra vilka som ska vara under uppsikt och vilka som för stunden inte utgör ett direkt hot.

En som för stunden inte ansågs utgöra ett direkt terrorhot var Rakhmat Akilov. Låt det sjunka in! Det behövs inga synliga förberedelser för att en vilande terrorcell eller för att en enskild terrorist på kort tid ska orsaka väldigt stor skada. Retroaktiv lagstiftning tillämpades mot 30-talets nazister och i viss mån mot terroristen Anders Behring Breivik i Norge.

De partier som anser sig ha för fina principer för att fatta nödvändiga politiska beslut kan sedan förklara för anhöriga till terrorismens offer hur fina de är med sina principer. De partierna kommer att vara indirekt skyldiga till varje attentat som kan kopplas till de IS-terrorister som vi nu diskuterar.

Fru talman! Jag tror inte på riktigt att den här församlingen är mogen nog att förstå allvaret i den situation som vi nu befinner oss i. Jag är på riktigt orolig över att den här församlingen inte är mogen nog att inse vad

som står på spel. Historien har alltför många gånger visat att vissa partier behöver ett inträffat terrordåd för att konstatera en egen naivitet och sedan vidta vissa åtgärder. Men då, fru talman, är det för sent. Då har vi förlorat. Då har vi misslyckats med vårt uppdrag.

Det hot som vi nu står inför kräver en ordentlig självrannsakan av var och en av oss. Jag hoppas att en majoritet kan inse och göra vad som krävs för att stå upp för vårt land och våra invånares säkerhet, men också stå upp för dem som fallit offer för Islamiska statens framfart i terrorkriget i Syrien och Irak.

Fru talman! Låt oss göra lagen om deltagande i terrororganisation retroaktivt gällande. Låt samtliga som har rest till Syrien och Irak med uppsåt att delta i Islamiska statens terrorkrig träffas av ett frihetsberövande straff med förvaringsdom. Låt oss villkora deras kommande frihet med ett avslutat svenskt medborgarskap och verkställande av en livstidsutvisning.

Inget av det här, fru talman, kommer att stå i motsats till att någon av de här individerna därefter ställs inför rätta i en krigsdomstol för konkreta terrorbrott som har begåtts i Syrien och Irak. Men detta är vad vi kan göra för att ta vårt ansvar för en omedelbar situation som vi nu befinner oss i. Det är den enda politiska garantin för att de allra farligaste terroristerna aldrig mer ska få gå fritt i vårt land.

(Applåder)

Anf. 13 JONNY CATO HANSSON (C):

Fru talman! Vi får aldrig hamna i ett läge där terrorn dikterar villkoren för samhället. Det är helt uppenbart att Sverige och många andra länder inte har varit förberedda på att hantera situationer som denna på ett bra sätt. Vi behöver göra mycket mer för att bekämpa och förebygga terrorism. Centerpartiet har länge velat se en skärpt terrorlagstiftning. Det är nu helt uppenbart att en sådan behövs för att kunna förebygga, förhindra och straffa terrorhandlingar.

För att bemöta terror krävs internationell samverkan, samverkan på EU-nivå, förändringar i svensk lagstiftning, satsningar på rättsväsendet och stöd till kommuner och organisationer. En stor utmaning kommande år blir att förebygga radikaliserings men också avradikalisera dem som redan är radikaliserade. Det behövs ett nationellt resursteam som arbetar operativt med återvändande terrorister och radikala miljöer. Kommuner behöver få ökat stöd för att i skola och socialtjänst kunna fånga upp unga människor som finns i riskmiljöer för radikaliserings.

Det är helt uppenbart att det förebyggande arbetet behöver bli bättre. Men det är lika uppenbart att svensk lagstiftning inte räcker till för att personer som begått fruktansvärda brott som dessa ska få de straff som de förtjänar.

Tryggheten måste försvaras hela tiden, varje dag. Vi lever i en komplex tid, och det går inte att förneka att det som händer utanför våra svenska och europeiska gränser påverkar även här. Vi måste föra en politik som skapar frihet från politiskt förtryck och religiös extremism. Det ska vi varje dag stå upp för att försvara. Vi ska lagstifta och ge rättsväsendet möjlighet att döma hårt och säkerställa att terrorismen inte får grogrund i vårt samhälle.

Det krävs att både polisen och Säkerhetspolisen får resurser och verktyg för att kunna motverka och bekämpa terror på bästa möjliga sätt.

Anf. 14 ANDRE VICE TALMANNEN:

Innan vi släpper in nästa talare vill jag hälsa våra besökare från Lettland varmt välkomna till Sveriges riksdag: talmannen i Lettlands parlament Ināra Mūrniece och hennes delegation.

I would like to greet the Speaker of the Latvian Saeima, Her Excellency Ms Ināra Mūrniece and her delegation and wish them a warm welcome to the Gallery and to the Swedish Parliament.

Anf. 15 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Det ska inte finnas en enda IS-terrorist som ska tro att den kan gå fri efter att ha begått fruktansvärda brott – inte en enda. Är det personer som har begått brott ska dessa utredas av polis. Är det personer som inte har begått brott måste sociala myndigheter finnas där riktigt tidigt i processen.

Vänsterpartiet vill ha nationella riktlinjer för att arbetet med återvändare ska fungera lika bra i hela landet. Ett uppsökande arbete för att finna återvändare måste ske. Ingen kommun får passivt sitta och vänta på att en jihadist ska komma och knacka på socialkontorets dörr. I Göteborg finns ett framgångsrikt arbete med att uppsöka återvändare. Samma metoder ska användas i hela Sverige. Men då måste personer få hjälp att avradikaliseras, att lämna invanda tankemönster och komma tillbaka till ett demokratiskt och fritt samhälle. Att hjälpa de här personerna nu kommer att innebära att färre terroristbrott kommer att ske i framtiden.

Det kommer att komma tillbaka barn till Sverige som behöver oerhört mycket hjälp och stöd. Barn är inte ansvariga för sina föräldrars handlingar, dåliga val eller brottslighet. Barn måste skyddas enligt barnkonventionen, och det här måste varje land ta på största allvar. Vill vi på riktigt stoppa IS och ta bort hela deras rekryteringsbas för nya terrorister ska det inte finnas ett enda barn kvar som kan tvingas växa upp i kalifatet.

Socialtjänsten måste få ett specialuppdrag att redan nu skapa planer för barnen som återvänder från IS. Föräldrarnas lämplighet och förmåga att ta hand om barnen måste utredas. Socialtjänsten måste vara inkopplad under lång tid. Det här är barn som varit med om det allra värsta som kan hända: krig, död och svält. Det är allas vårt ansvar att få stopp på dessa hemskheter.

Det här är tyvärr varken första eller sista gången som barn är offer för vuxnas krigföring. Barn är alltid offer. Arbetet med att rehabilitera barnsoldater i Sierra Leone var inte enkelt, men det fungerade. Metoder och kunskaper finns. Nu gäller det att vuxenvärlden inte sviker.

Samhället måste ta arbetet med att förhindra nyrekrytering på samma allvar som arbetet med att omhänderta återvändare. Därför är Vänsterpartiet kritiskt till att den nationella samordnarens roll nu är mer diffus och inte lika tydlig och att regeringen har lagt ned Rädda Barnens orostelefon, som tog emot 261 samtal mellan 2017 och 2018. Kommunerna måste få mycket bättre stöd i det förebyggande arbetet. Det här arbetet får inte avstanna. I regeringens iver att skapa ny terrorlagstiftning har arbetet mot den våldsbejakande extremismen tappats bort.

Prot. 2018/19:63
12 mars

*Aktuell debatt
om hantering av
IS-återvändare*

Anf. 16 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! För den som lyssnar på denna debatt och noterar inrikesministerns inlägg låter det som att mycket är under kontroll. Det är utredningar på gång, och mycket har hänt. Men faktum är att Sverige är sämre rustat än andra EU-länder för att hantera situationen med de återvändande IS-jihadisterna. Anledningen, fru talman, är att den rödgröna regeringen genomgående och allvarligt har underskattat hotet från islamistisk terror.

Regeringens senfärdighet på detta område har visat sig på olika sätt. Dagen före terrordådet på Drottninggatan röstade Socialdemokraterna nej i denna kammare till att förbjuda samröre med terrororganisationer. Det krävdes alltså en blodig terrorattack mot oskyldiga människor på en av Stockholms gator för att regeringen skulle vakna och ändra uppfattning i frågan. Det är upprörande.

En genomgång som Expressen gjort visar att inga motioner gällande straffskärpningar för terrorbrott har kommit från vänstersidan. Nu när deltagande i terroriströrelsers verksamhet antligen ska kriminaliseras lägger regeringen maxstraffet på två års fängelse. Det är samma maxstraff som för stöld, som Johan Forssell sa i sitt anförande. Det är ett hån mot Islamiska statens offer.

Sverige förtjänar bättre än en regering som måste försas framåt i de viktigaste av frågor som rör landets säkerhet och människors liv, hälsa och trygghet. Den rödgröna regeringen förtjänade aldrig förnyat förtroende, och vi beklagar att inte alla övriga riksdagspartier insåg detta. Nu sitter regeringen dessvärre kvar.

Fru talman! Låt oss inte upprepa några misstag. Vi vet att Sverige behöver göra mer i kampen mot terrorn och ett mycket mer intensivt arbete mot terrorns orsaker.

Kristdemokraterna föreslår att svenska skolor ska undervisa om islamism på samma sätt som de gör om nazismens och kommunismens brott mot mänskligheten. Inga offentliga bidrag ska gå till extremistiska organisationer, och medel som betalas ut på felaktiga grunder ska betalas tillbaka. Vi behöver förbjuda all utländsk finansiering av moskéer och organisationer som kan bidra till radikaliserings, våld eller terror, och Sverige behöver vara pådrivande inom EU för att införa tuffa sanktioner mot stater som finansierar extremistisk islam eller terror utomlands. Vi måste säkerställa att alla moskéer och muslimska organisationer står fria från utländskt ekonomiskt inflytande som kan skapa grogrund för radikalisering.

Regeringen måste nu vidta åtgärder. När det förebyggande arbetet inte räcker till och terrorresorna riskerar att bli av eller är ett faktum måste också verkningsfull lagstiftning vara på plats. Polis och säkerhetspolis måste ha de redskap som krävs. Det handlar om kameraövervakning, tillgång till hemlig dataavläsning och möjlighet att kalla till förhör med de återvändare som kommer till Sverige.

Man måste också se problemet med extremism som en del i en helhet. Här krävs det insatser för att vända utvecklingen i utanförskapsområden för att minska risken för rekrytering. Man måste ta krafttag mot ekonomisk brottslighet. Man måste också bekämpa hederskultur var än den visar sig.

Det finns mycket att lära av våra grannländer i detta avseende. Norge och Danmark har både bättre förebyggande arbete och tuffare lagstiftning.

Flera i Sverige har tidigt pekat på att mer hade behövt göras i Sverige, men tyvärr har de beskyllts för både det ena och det andra. Jag hoppas att den tiden är över. Låt oss inte göra om misstagen utan med handlingskraft möta hoten från islamistisk terror och dess orsaker.

Anf. 17 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Detta är som sagt svåra frågor. Jag vill gärna reflektera lite över de inlägg som gjorts.

Jag som haft förmånen att vara ledamot i Sveriges riksdag ett tag kan konstatera att vi alltsedan det tidiga 2000-talets terrordåd i New York, Madrid och London har ändrat lagstiftningen på en rad områden. Jag kan vid ett annat tillfälle, fru talman, ta med mig en lista och peka ut vilka partier som varit emot dessa ändringar varje gång, vilka partier som varit emot att införa datalagring, signalspaning, möjligheter till relevant kameraövervakning och preventiva åtgärder. Varje gång har det stått människor här och sagt nej, nej, nej. Vi har sagt att det finns ett terrorhot. Det finns människor som vill vår nation illa, och vi har inte bara en rättighet att försvara den svenska demokratin utan också en skyldighet. Men då har det låtit annorlunda.

Man kan väl säga att jag tidigare var kritisk till att regeringen var senfärdig och att det hände väldigt lite under förra mandatperioden. Jag kan vara glad att det nu händer ganska mycket. För sen men relevant lagstiftning kommer nu på plats. Låt oss diskutera här vad mer vi kan göra.

Jag vill dock höja ett varningens finger för den längtan som uttrycks, också i denna talarstol, av till exempel Sverigedemokraterna att införa retroaktiv lagstiftning. Låt mig varna för detta av princip för oss rättsstatsanhängare. Det bryter förutom mot vår egen grundlag mot både den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och FN:s motsvarighet. Det är häpnadsväckande. Jag vill också säga att det är direkt kontraproduktivt. Men det kanske inte är så konstigt för den som tycker att man inte ska delta i det internationella samarbetet.

Jag som liberal tycker att det är bra att vi nu kan göra saker tillsammans, till exempel satsa vad vi kan på en internationell tribunal för att döma av på plats. Jag som liberal tycker att det är bra att vi deltar i Europeiska unionens samarbete mot terror för att med terroristinsatsstyrkans kompetens kunna jobba på plats tillsammans. Det här är ju ett gemensamt problem. Det bygger på att jag är liberal och tror att vi blir starkare och mer effektiva tillsammans. Om vi i Sverige ensamma går ur alla internationella samarbeten, ja, då blir vi bara just ensamma och mindre effektiva.

Fru talman! Jag tror också att vi ska titta på det som behöver göras praktiskt. Det är klart att i verkligheten har rätt många som varit där redan återkommit. De människorna är extremt skadade. Var de inte skadade innan är de skadade nu. Jag har sett, inte minst i min hemstad Örebro, hur personer som kommit tillbaka är helt av banan och ägnar sig åt annan brottslighet.

Fler områdespoliser, fler poliser som jobbar i nära samarbete med en aktiv socialtjänst, är jätteviktigt. Det har varit viktigt hela tiden, och det är ännu viktigare nu.

Jag tror att vi behöver titta på hela det breda arbetet vad gäller det öppna samhällets metoder för att motverka all extremism, hederskultur och andra kränkningar av de liberala rättigheter som vi vill ge människor i det här landet. Det är ju inte så att alla som sitter fast i medeltida hederskulturer är terroristmisstänkta, men jag kan lova er att motsatsen är garanterad.

Nationellt centrum mot våldsbejakande extremism har lyfts fram. Det behöver förstärkta resurser och även en operativ enhet för att verkligen samordna allt detta, för det är skillnad på vad socialtjänsten i Stockholm kan göra jämfört med socialtjänsten i Laxå. Man har helt olika förutsättningar att möta dessa medborgare.

Fru talman! Vi i Liberalerna tror att detta är ett evigt arbete. Det gäller att vara tydlig och våga ta tuffa steg framåt som är viktiga för att försvara demokratin. Men vi kan inte välta hela demokratin över ända.

Anf. 18 RASMUS LING (MP):

Fru talman! I mitt inledande inlägg uppehöll jag mig en del vid de polisiära frågorna och åtgärderna för att förhindra. I mitt andra tänkte jag tala lite grann om barnperspektivet.

Barn är aldrig skyldiga för vad deras föräldrar har gjort. Det gäller oavsett om det är barn till nazister som har krigat i Ukraina, barn till IS-anslutna eller några andra.

När det gäller barnen som har växt upp under dessa helt överkliga omständigheter där de bevittnat avrättningar, våldtäkter och tortyr kommer det att behövas extraordinära insatser i de fall dessa barn kommer till Sverige.

För Miljöpartiets del tycker vi inte att ansvaret för de barn som kommer tillbaka bara kan lämnas över till socialtjänsten i respektive kommun. Det kommer att krävas ett samlat statligt specialiststöd med stödsatser beroende på det enskilda fallet. Inget av dessa barn kan lämnas utan uppsikt. De har varit med om saker som ingen någonsin borde behöva utstå, allra minst barn.

I svallvågorna av diskussionen om återvändare har det kommit upp att grundlagen borde göras om och att svenska medborgarskap borde kunna dras tillbaka. Det är inte ett förslag som löser något i denna situation eftersom detta är något som tar lång tid att ändra. En grundlagsändring är inget hastverk utan tar lång tid att genomföra.

Att det tar lång tid är inte i sig något argument, men detta är inget bra förslag, oavsett tidsaspekten. Om människor kunde bli av med medborgarskapet skulle det innebära att man kunde bli statslös, och det är något som inte skulle göra vare sig Sverige eller världen säkrare – snarare tvärtom.

I de fall där det handlar om personer med dubbla medborgarskap riskerar man en situation där länder tävlar om att först dra in medborgarskapet för människor som begår grova brott. Även detta skulle göra att vi riskerade en situation som skulle göra världen mer osäker, och värdet av medborgarskapet skulle riskera att försvagas.

Fru talman! Vuxna svenska medborgare som återvänder ska ställas till svars och dömas. Detta kan ske i Sverige, men det finns fördelar med att domstolsförfarandet sker i samarbete med andra europeiska länder. Det kan ske i närområdet, men det kan också ske på en annan plats. Det centrala är att det blir juridiska konsekvenser.

Bevisinsamling pågår på plats. Även om detta inte är någon enkel process är den helt nödvändig. Världen har tidigare klarat av att ha sådana processer i svåra situationer.

Anf. 19 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det finns två sätt att hantera denna debatt. Man kan välja att bara belysa varandras svagheter eller problem. Ingen påstår väl i denna debatt att vi inte har utmaningar när det gäller att förstärka Sveriges trygghet och vår beredskap att hantera terror som kan drabba svenska medborgare.

I en del av inläggen, inte minst de från Moderaterna, raddade man upp en lista över all lagstiftning som borde komma tidigare: finansiering av terrorresor, finansieringslagstiftning, kameraövervakning, datalagring, signalspaning, deltagandebrott, hemlig dataavläsning. Det är en ganska spännande lista, för det är dessa saker vi har kommit överens om att vi ska genomföra och nu genomför i regeringsställning.

Det finns de som säger att det borde ha gått ännu snabbare. Ja, men vi kunde inte ha en lagstiftning om deltagandebrott innan vi fick fram en lagstiftning om signalspaning. Säkerhetspolisen kan inte genomföra den ena lagstiftningen före den andra. Då släcker ni ljuset så att vi inte har koll på de hot som kan riktas mot Sverige. Detta är ganska komplicerat, men vi jobbar systematiskt med de här frågorna, gärna i bred enighet för att stärka vår lagstiftning och våra verktyg mot terrorbrott.

Den polemiska sidan av mig hade kanske velat säga: Låt oss få höra Moderaternas lista över alla lagskärpningar ni gjorde och alla nya verktyg ni gav polisen och Säkerhetspolisen under era åtta år i regeringsställning. Men jag tänker inte gå dit, för jag tror inte att debatten tjänar på det. Jag tycker att det är bättre om debatten i stället tar fasta på det vi är överens om.

Det finns några saker som jag ändå vill rätta till. KD påstod att vi röstade nej till samröre av något slags principiellt skäl. Det var ju för att vi hade en lagstiftning på gång, som vi nu diskuterar här i riksdagen. Man menar att lagstiftningen är för svag när det gäller straffskärpningar. Men i slutet av denna månad kommer det en utredare som tittar på hela terroristfältet för att kunna skärpa straffen. Låt oss diskutera det i ett och samma sammanhang. Vi har inga problem med att skärpa straffen för terrorism. (Applåder)

Anf. 20 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Sverige är ett fantastiskt land, men jag är väldigt ärlig när jag säger att jag är bekymrad över utvecklingen på detta område. Sverige är det land i Europa där det per capita är flest eller kanske näst flest personer som har sökt sig till Irak eller Syrien för att delta i denna vedervärdiga terrorsekt. Ändå har vi en lagstiftning som fortfarande inte bara släpar efter utan också är alltför tandlös.

Vi har gjort överenskommelser; det har Mikael Damberg alldeles rätt i. Problemet är att de fortfarande inte har verkställts. En lång rad saker som regeringen själv satte upp på propositionslistan i september i fjol har det fortfarande inte kommit några propositioner om.

Jag inser att man alltid kan skylla på en massa saker, kanske till och med på tidigare regeringar. Men det kan väl konstateras att det argumentet var starkare för några år sedan än nu. Denna regering är faktiskt inne på sitt femte år. Någon gång kanske man också får ta lite eget ansvar för saker och ting.

Jag menar att den lagstiftning som nu så sakteliga kommer på plats är bra, men den är inte tillräcklig. Den är inte tillräcklig för polisen, för att markera brottets allvar eller för att ge brottsoffren upprättelse och faktiskt inte heller, tror jag, för att stärka förtroendet för rättsstaten. Därför har vi presenterat en lång rad ytterligare förslag om att möjliggöra hemlig rumsavlyssning vid grova brott med terrorkoppling, använda preventiva tvångsmedel, ge Säkerhetspolisen möjlighet att kalla IS-resenärer till förhör även när förundersökning inte föreligger etcetera.

Vi tycker också att det vore rimligt att Sverige precis som en lång rad andra europeiska länder, nu senast Tyskland, inför en möjlighet att återkalla medborgarskapet för den som begår terroristbrott och därigenom också underlätta utvisning. Varför envisas regeringen med att säga nej till detta?

Anf. 21 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Jag vill passa på att tacka för inläggen i debatten. Jag tycker dock att det har varit väldigt mycket fokus på exempelvis en tribunal för krigsbrott som begåtts i Syrien och Irak och väldigt lite fokus på vad vi kan göra här och nu för att åtgärda den oro som finns i samhället bland våra svenska medborgare och invånare över att vi har 150 personer som redan har återvänt och går fritt på våra gator, med en ansträngd polismyndighet och säkerhetspolis.

De är också oroliga över de 100 som kanske är på väg tillbaka till Sverige, något som vi vet väldigt lite om. Vad vill vi göra åt dem? Det är där själva knäckfrågan ligger. Hur säkrar vi Sverige till dess att vi har en krigstribunal på plats och de kan dömas där? Vad kan vi göra åt detta *nu*? Svaret har varit att vi ska ha samtal och avradikaliseringsprogram för dem som har återvänt, på frivillig basis. Jag tror, fru talman, att det är enklare att avradikalisera Linda Westerlund Snecker till att bli en ansvarstagande nationell sverigedemokrat än att avradikalisera en av dessa terrorister som har återvänt till Sverige och som av Säkerhetspolisen kallas de mest radikala.

Jag tycker inte att vi får ett tillfredsställande svar från vänstersidan i debatten. Dessa personer måste frihetsberövas omedelbart. De måste straffas för att de har deltagit i Islamiska staten. De måste fräntas sina svenska medborgarskap och utvisas från vårt land. Det är den enda framkomliga vägen för att säkra vårt land för dessa IS-terrorister. Det är för dagen bara Sverigedemokraterna som har lagt fram förslag på bordet om detta.

Ta till er det jag har sagt, och låt det sjunka in! Avväg för- och nackdelar väldigt noggrant innan ni fattar ett slutgiltigt beslut om deltagandelagen senare i år.

(Applåder)

Anf. 22 JONNY CATO HANSSON (C):

Fru talman! Jag ska avslutningsvis fatta mig väldigt kort. Det är uppenbart att det finns en bred politisk enighet om krafttag mot terror. Terroröverenskommelsen som slöts mellan Centerpartiet, Moderaterna, Kristdemokraterna, Liberalerna, Miljöpartiet de gröna och Socialdemokraterna tog viktiga steg i kampen för att bekämpa terror.

Det är synd att överenskommelsen inte genomförts snabbare. Det är dock uppenbart att vi efter den situation som vi nu upplever behöver vidta fler och bredare åtgärder än vad terroröverenskommelsen landade i. Några av de åtgärderna har diskuterats här i dag.

Det handlar en lagstiftning som på riktigt motverkar terror, och vi behöver en lagstiftning som gör det enklare att döma för medverkan i och stöd till terror och radikala organisationer. Men det handlar också om satsningar på rättsväsendet som möjliggör att vi står rustade i kampen mot terrorism.

Anf. 23 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Terrorism i den våldsbejakande extremismens namn är ett stort hot mot demokratin och det fria samhället. Varje IS-krigare ska utredas, åtalas och dömas.

Om vi nu börjar frågå internationella konventioner om mänskliga rättigheter skapar vi en grogrund för IS att rekrytera nya terrorister. Det får inte ske. Därför ska Sverige och hela Europa stå fast vid våra mänskliga rättigheter, att barn i krig alltid är offer och att barn har fundamentala rättigheter som aldrig får kränkas.

Frågan är också var dessa barn kommer att ha störst chans att lämna extremism och terrorism bakom sig – är det i krigets Syrien eller i Sverige? Att lagföra personer i Sverige är ett bättre alternativ än att dessa personer släpps fria i avsaknad av rättsväsen, och därmed kan infiltrera flyktingströmmar som tar sig till Europa, och utför nya terrordåd.

Vi vill se att länder samarbetar med att få personer utredda och dömda, i Sverige, i Haag eller via en hybriddomstol. Kan en internationell tribunal upprättas är det bra, men det tar lång tid, och vi har ett problem att hantera här och nu. Vi måste varje dag kämpa mot mörka krafter som hotar demokratin. Vi måste varje dag stå upp för mänskliga rättigheter, rättssäkerhet, humanism och solidaritet. Detta måste vi göra även i dag.

Anf. 24 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Jag vill inledningsvis tacka alla företrädare för de riksdagspartier som har deltagit i debatten, inrikesminister Mikael Damberg och också Sverigedemokraterna, som har tagit initiativ till den här angelägna debatten.

Tyvärr tvingas vi dock konstatera att det saknas flera viktiga delar som hade gjort Sverige bättre förberett att möta hotet från de återvändande IS-terroristerna och deras sympatisörer. För detta vilar ett stort ansvar på den rödgröna regeringen.

Nyheten om IS-återvändarna, de fängslade IS-sympatisörerna och insikten om att Sverige saknar en plan verkar ha skapat kaos på Regeringskansliet. Det är bra att regeringen hastigt har börjat driva frågan om en internationell tribunal i EU, men det är anmärkningsvärt att man inte ens hann förankra sin linje här i Sveriges riksdag.

Regeringen borde ha agerat tidigare, men i stället har man brutit i ansvar, och det gör att Sverige står svagare rustat än många andra EU-länder. Den socialdemokratiska senfärdigheten är beklämmande och hotar dessvärre att riskera vanliga människors frihet, trygghet och säkerhet i Sverige.

Vi kristdemokrater manar därför regeringen till större framsynthet och handlingskraft för att möta hotet från islamistisk terror till dess att Sverige har fått en ny regering på plats, en regering som svenska folket förtjänar.

Anf. 25 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag är säker på att vi kommer att få återkomma till ämnet för den här debatten. Det kommer ett antal lagstiftningsärenden framöver.

Jag vill tacka Sverigedemokraterna för att de tagit initiativ till debatten. Den är viktig, och det är så en verkligt aktuell debatt ska vara.

När vi nu har drivit den förvridna mördarsekten av jagsvaga människor, ett hopkok av nationaliteter, på flykt och på defensiven ska vi inte tro att segern är vunnit för alltid. Problemen kommer att kvarstå, och vi måste se till att vi i Sverige – och det är den här församlingens uppgift – har en knivskarp lagstiftning på plats snarast.

Vi bör också fundera på hur vi ska fortsätta att samarbeta inom den koalition av nationer med ursprung i Nato- och EU-länder som har gjort att mördarsekten nu befinner sig på knäna, åtminstone tillfälligt. Vi bör fortsätta att samarbeta internationellt. För mig som liberal är det helt givet att vi gör detta bäst tillsammans med andra länder i allmänhet och i Europeiska unionen i synnerhet.

Att ställa sig utanför samarbetet i Europol eller dess terrorismdel, som jobbar mot terrorism med särskilda insatsgrupper, vore att göra Sverige väldigt ensamt. När vi nu har en viktig debatt framför oss under våren om vad Sverige ska göra i Europeiska unionen är det Liberalernas övertygelse att just detta är en viktig fråga där Europeiska unionen har all anledning att skärpa sig och jobba mer tillsammans, inte mindre.

Anf. 26 RASMUS LING (MP):

Fru talman! Också jag vill tacka deltagarna för den här debatten.

Efter det fruktansvärda terrordådet på Utøya utanför Oslo 2011, då sammanlagt 77 personer miste livet, höll den dåvarande statsministern Stoltenberg ett tal på minnesgudstjänsten. Jag vill citera ett stycke ur det:

”Mitt i all tragiken är jag stolt över att bo i ett land som har klarat att stå upprätt i en kritisk tid. Jag är imponerad av hur mycket värdighet, omsorg och styrka jag har mött. Vi är ett litet land, men vi är ett stolt folk.

Vi är fortfarande skakade av det som drabbat oss, men vi ger aldrig upp våra värderingar. Vårt svar är mer demokrati, större öppenhet och mer humanitet, men aldrig naivitet.”

Detta är ord som är värda att ha med sig. Våra öppna samhällen är sårbara, men de är på samma gång robusta, så länge som vi inte kompromissar med våra värden.

Det har raljerats över det som kallas fina principer. Men rättssäkerhet, yttrandefrihet, mötesfrihet och demokrati är inte bara fina principer, utan det är det som gör oss till vad vi faktiskt är – ett demokratiskt land. Detta är något vi måste värna även i de fall det sätts på prov.

Med detta vill jag tacka så mycket för debatten.

Anf. 27 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill också inleda med att tacka för debatten.

Inledningsvis: Sverige har inga planer på att hämta hem IS-terrorister. Redan som medlem i FN:s säkerhetsråd drev vi kravet på en internationell tribunal. Det behövs gemensamma internationella ansträngningar för att skapa rättvisa.

Efter andra världskriget, efter kriget på Balkan och efter folkmordet i Rwanda upprättades nya tribunaler och rättegångsförfaranden som kom att spela en viktig roll för att skapa avslut, upprättelse och rättvisa.

Men det finns just nu också en fruktansvärd humanitär situation i norra Syrien som vi inte får blunda för. Sverige är en av de största humanitära givarna till dem som har drabbats av konflikten i Syrien.

Här hemma samverkar Säkerhetspolisen med andra myndigheter och internationella partner för att förhindra och utreda terroristbrott. För alla personer som har återvänt från konflikten i Syrien och Irak görs individuella bedömningar, och åtgärder vidtas. Våra domstolar har långtgående befogenheter att döma för våldsbrott, också sådana begångna utomlands.

Polismyndighetens arbete har stärkts, och Center mot våldsbejakande extremism kommer att kontakta alla kommuner som tar emot eventuella IS-återvändare. I de fall där barn misstänks fara illa är myndigheter redan i dag skyldiga att göra en orosanmälan.

Regeringen lägger nu också tre nya lagförslag på riksdagens bord. Allt samröre och deltagande i terroristorganisationer kriminaliseras, och Säkerhetspolisen och NOA får utökad möjlighet till signalspaning. Samtidigt ska polis och säkerhetspolis återfå ett av sina viktigaste verktyg genom de nya reglerna för datalagring. I slutet av månaden lämnar en utredare förslag på ytterligare straffskärpningar när det gäller terrorismrelaterad brottslighet.

Arbetet för ett tryggare Sverige kommer att fortsätta, gärna i bred politisk samverkan.

Den aktuella debatten var härmed avslutad.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Eskil Erlandsson* (C) avsagt sig uppdraget som ledamot av riksdagen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om ersättare

Andre vice talmannen anmälde att *Lena Emilsson* (S) inträtt som ersättare för *Yasmine Bladelius* (S) under tiden den 25 november 2018–31 maj 2019 i stället för den 25 november 2018–24 juni 2019 som tidigare meddelats.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade

att Socialdemokraternas riksdagsgrupp anmält Lena Emilsson som suppleant i socialutskottet under Yasmine Bladelius ledighet till och med den 31 maj i stället för till och med den 24 juni som tidigare meddelats och

att Liberalernas riksdagsgrupp anmält Henrik Edin som suppleant i justitieutskottet, i civilutskottet, i utrikesutskottet, i utbildningsutskottet, i trafikutskottet och i arbetsmarknadsutskottet under Robert Hannahs ledighet.

Andre vice talmannen förklarade vald *till och med den 31 maj* till

suppleant i socialutskottet

Lena Emilsson (S)

Andre vice talmannen förklarade vald *under tiden den 13 mars–16 maj* till

suppleant i justitieutskottet

Henrik Edin (L)

suppleant i civilutskottet

Henrik Edin (L)

suppleant i utrikesutskottet

Henrik Edin (L)

suppleant i utbildningsutskottet

Henrik Edin (L)

suppleant i trafikutskottet

Henrik Edin (L)

suppleant i arbetsmarknadsutskottet

Henrik Edin (L)

§ 5 Anmälan om vice ordförande i utskott

Andre vice talmannen anmälde

att *Anders Åkesson* (C) valts till förste vice ordförande i trafikutskottet från och med den 7 mars,

att *Magnus Jacobsson* (KD) valts till andre vice ordförande i trafikutskottet från och med den 7 mars och

att *Anna-Caren Säterberg* (S) valts till tredje vice ordförande i trafikutskottet från och med den 7 mars.

§ 6 Meddelande om statsministerns frågestund

Prot. 2018/19:63

12 mars

Andre vice talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 14 mars kl. 14.00* skulle frågor besvaras av statsminister Stefan Löfven (S).

§ 7 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Andre vice talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2018/19:18 för tisdagen den 5 mars i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från skatteutskottet.

§ 8 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2018/19:108

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:108 Ökade utsläpp från vägtrafiken
av Jens Holm (V)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 april 2019. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 4 mars 2019

Miljö- och energidepartementet

Isabella Lövin (MP)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2018/19:120

Till riksdagen

Interpellation 2018/19:120 Utsläppen från trafiken
av Jessica Rosencrantz (M)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 12 april 2019. Statsrådet har inte möjlighet att besvara interpellationen inom anvisad tid på grund av redan inbokade engagemang.

Stockholm den 7 mars 2019

Miljö- och energidepartementet

Isabella Lövin (MP)

Enligt uppdrag

Lena Ingvarsson

Expeditions- och rättschef

§ 9 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2018/19:FPM38 Förordning avseende genomförande och finansiering av EU:s allmänna budget för 2019 vid Storbritanniens utträde
COM(2019) 64 till finansutskottet

§ 10 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

COM(2019) 125 till försvarsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 3 maj*.

§ 11 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Finansutskottets betänkanden

2018/19:FiU33 Extra ändringsbudget för 2019 Kapitalhöjning i Europeiska investeringsbanken

2018/19:FiU35 Möjlighet för företag i Förenade kungariket att under viss tid driva värdepappersrörelse utan krav på tillstånd

Trafikutskottets betänkande

2018/19:TU8 Kompletterande bestämmelser till EU:s hamntjänstförordning

Socialutskottets betänkande

2018/19:SoU17 Kompletterande bestämmelser till lagen om tobak och liknande produkter

Näringsutskottets utlåtande

2018/19:NU10 Kommissionens meddelande om den inre marknaden i en värld som förändras

Skatteutskottets betänkanden

2018/19:SkU9 Höjda och miljödifferenterade vägavgifter inom eurovinjettsamarbetet

2018/19:SkU11 Företag, kapital och fastighet

2018/19:SkU12 Punktskatt

2018/19:SkU13 Mervärdesskatt

2018/19:SkU15 Avskaffad skattereduktion för fackföreningsavgift

Försvarsutskottets betänkande
2018/19:FöU5 Integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelse-
verksamhet

Prot. 2018/19:63
12 mars

Kulturutskottets betänkande
2018/19:KrU7 Kulturarvsfrågor

Konstitutionsutskottets betänkande och utlåtande
2018/19:KU15 Riksrevisionens rapport om skyddet mot oegentligheter
inom migrationsverksamheten vid utlandsmyndigheterna
2018/19:KU23 Granskning av rapporter och meddelande om subsidiaritet
och proportionalitet m.m.

Utbildningsutskottets betänkanden
2018/19:UbU7 Förskolan
2018/19:UbU15 Studiestöd

§ 12 Svar på interpellation 2018/19:114 om utvecklingsledighet

*Svar på
interpellationer*

Anf. 28 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Lars Beckman har ställt följande frågor till mig om utvecklingstid i punkt 14 i januariavtalet:

När ska reformen sjösättas? Hur ska kritik som framförts beaktas i utformningen av ett friår? Vad förväntas kostnaden, såväl den samhällsekonomiska som den statsfinansiella, vara för reformen?

Punkt 14 i januariavtalet handlar om att förstärka möjligheten till omställning och om att förbättra arbetsgivarnas möjlighet att fylla behov av arbetskraft med rätt utbildning. Avtalet anger att utvecklingstid i upp till ett år ska införas från budgetpropositionen för 2020 för att möjliggöra kompetensutveckling hos den enskilde.

Regeringskansliet bereder nu frågan om utvecklingstid enligt januariavtalet.

Kostnaden för utvecklingstid kommer att bero på hur reformen om utvecklingstid utformas och avgränsas.

Anf. 29 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

Fru talman! Det finns ett samhällskontrakt mellan staten och svenska folket. I det samhällskontraktet ingår att staten ska garantera att kärnverksamheten fungerar. Det handlar om att det ska gå att köra bil på våra vägar, oavsett väderlek. Det handlar om att du ska få vård i tid om du har en allvarlig sjukdom. Det handlar om att ditt barn ska få en bra skolgång. Det handlar om att ett inbrott, om du drabbas av det, ska klaras upp av polisen. Det handlar om att dina barn ska få en värdig äldreomsorg.

I Dagens Nyheter, fru talman, kan vi läsa om Kim Svensson, som har en cp-skada och som ska få sin personliga assistans indragen. Han säger själv i rubriken: Mitt liv blir förstört.

Fru talman! Han säger: Mitt liv blir förstört.

Vi har också kunnat läsa i Gefle Dagblad om Joel som ska få sin personliga assistans halverad. Därmed blir han tvungen att flytta hem till sina föräldrar igen.

Fru talman! Denna regering tänker införa ett friår. Friåret är testat i Sverige en gång tidigare.

Fru talman! Regeringen tänker alltså betala vuxna människor för att vara lediga på någon annans bekostnad. Det är en reform vars kostnad uppskattas till 1–10 miljarder. Det är en ren siestapolitik, fru talman.

Det finns många samhällsproblem i Sverige, men att vuxna människor ska vara lediga på någon annans bekostnad för att exempelvis gå en utbildning i flugfiske är faktiskt helt orimligt. Friåret kritiseras också av alla seriösa aktörer på arbetsmarknaden. Läger vi till en annan reform som regeringen planerar att genomföra – familjeveckla – blir hela regeringens politik i princip en siestapolitik.

Det är ingen hemlighet, fru talman, att jag har varit kritisk mot att man subventionerade elcyklar under den förra mandatperioden. Det var ett bidrag som gick till storstäderna, där man hade möjlighet att använda subventionen. I den budget från Moderaterna och KD som antogs av riksdagen tog vi bort den subventionen. I stället använde vi pengarna till att återställa LSS, så att de som behöver personlig assistans ska få det. Andningshjälp och sondmatning ska räknas som grundläggande behov.

Fru talman! Det är alltså viktigt att en regering prioriterar samhällets kärnverksamheter eller att man har någon idé om hur välfärden i Sverige ska utvecklas. Att ge vuxna människor ledigt till en kostnad av 1–10 miljarder är inte rätt använda pengar. Dessutom, fru talman, är det en syn på människan där man utgår från att varje människa är utbytbar och att någon annan automatiskt kan göra ditt jobb.

Fru talman! Så fungerar naturligtvis inte arbetsmarknaden, utan varje människa är unik. Varje människa behövs på arbetsplatsen. Det är så arbetsmarknaden ser ut i dag.

Jag tycker att svaret från statsrådet är anmärkningsvärt i och med att man inte säger sig veta vad denna reform kommer att kosta. Det innebär att man får gå på den utredning som finns. Precis som statsrådet sa i sitt svar beror det på hur den utformas. Det handlar i alla fall om 1 miljard. Det kan handla om upp till 10 miljarder.

Denna regering gör också så att Joel i Hedesunda får flytta hem till sina föräldrar igen eftersom han får sin personliga assistans halverad.

Fru talman! Det kan inte vara rätt prioritering.

Anf. 30 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag är kanske lite förvånad över att vi hamnar i en diskussion om elcyklar och personlig assistans. Båda sakerna tål att diskuteras, men det var inte det som interpellationen handlade om.

Interpellationen handlade om förslaget om att införa utvecklingstid för kompetensutveckling. Jag har svarat. Regeringen kommer att återkomma i den kommande budgetpropositionen med utformning av förslaget och då, förstås, också komma med kostnadsberäkningar för förslaget.

Något friår har regeringen inte några planer på att införa.

Anf. 31 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Ja, det är naturligtvis en lek med ord. Att ge vuxna människor ledigt är ett friår. Sedan kan man kalla det utvecklingsgaranti eller friår – ja, regeringen får kalla det vad den vill.

Det är klart att det är relevant, även i en debatt om att ge vuxna människor ledigt, att lyfta in hur regeringen prioriterar. Det är ytterst relevant även i den här debatten.

Vad sa till exempel LO förra gången man hade friår? Jag googlade lite grann och fick fram lite bra citat.

”Svenska arbetsförmedlare bör syssla med att förmedla jobb. De bör inte ägna sig åt att förmedla friår.” Det sa dåvarande Metallbasen.

Problemet är inte att folk vill ha ledigt. Problemet är att folk vill ha jobb, sa Byggnads dåvarande ordförande.

Jag har inte sett något LO-förbund som var positivt när det testades förra gången 2005, och då kostade friåret ungefär 2 miljarder.

När man tittar på vad parterna har sagt om det friår man planerar att införa nu kan man konstatera att LO är kritiska. Man tror inte att LO-medlemmarna kommer att kunna använda friåret. Man kan även titta på vad småföretagare säger. De säger helt korrekt: Vem ska ersätta mig?

Det är alltså en väldigt stor miljardkostnad till liten nytta. Det löser inte samhällets problem, och det är det som är kopplingen till min kritik.

SVT har en nyhet nu som handlar om en rånvåg mot barn i Hägersten. Det här är några av rubrikerna: ”Rånvåg mot barn i Hägersten”, ”Pojkar i 10-årsåldern knivhotades av ungdomsgång i Staffanstorp”, ”Efter flera rån i SL:s spärkiosker stoppas kontantbetalningen”, ”Två gripna efter bankrån i Hässelby – bil körde in i fönster”, ”Tjuvar misshandlade 85-åring och snodde saxofon”.

Så här fortsätter det sida upp och sida ned, och då måste ändå den relevanta frågan bli: Hur får vi ett bättre rättsväsen i Sverige av att man inför friår? Hur får vi fler poliser av att polisen ges möjlighet till utvecklingsledighet? Är det inte bättre att polisen är ute och bekämpar brott, fru talman?

(ANDRE VICE TALMANNEN: Jag vill erinra ledamoten om att hålla sig till ämnet för debatten.)

Anf. 32 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Tack för påpekandet! Det är angeläget att diskutera kniv- rån, misshandel och förstärkning av rättsväsendet. Men det är inte föremålet för denna interpellationsdebatt.

Jag är här för att svara på riksdagsledamöters frågor, och jag gör det också. Jag fick en fråga om utvecklingstid och har svarat på den. Något friår har regeringen inga planer på att införa.

Anf. 33 LARS BECKMAN (M):

Fru talman! Jag förstår att statsrådet inte vill svara på frågan om hur friår eller utvecklingsledighet ger fler poliser eller bättre motverkar brott. Det har jag full förståelse för. Men jag tror också att statsrådet är väl medveten om att utvärderingarna av det tidigare friåret närmast visade på katastrof. Det kostade miljarder. Det gav lägre lön till den som hade haft friåret. Det var ett ledighetsexperiment som sannerligen inte var gratis.

Om man nu, tillsammans med familjeveckan, tänker gå vidare och införa en utvecklingsledighet eller ett friår – man kan kalla det vad man vill – hoppas jag verkligen att det utformas på ett sådant sätt att det inte skadar svensk ekonomi när vi nu går in i en lågkonjunktur. Jag tycker – även om fru talman har en annan uppfattning – att min kritik är ytterst relevant, nämligen att regeringen naturligtvis ska prioritera en arbetsmarknadspolitik och en näringspolitik som gör att ekonomin växer i Sverige och att skatteintäkterna ökar. Staten ska prioritera kärnverksamheten.

Anf. 34 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S):

Fru talman! Jag avslutar den här lite märkliga interpellationsdebatten med att ändå förvånas över att Lars Beckman inte ser någon skillnad på ledighet och utbildning. Jag tror att många andra uppfattar en sådan skillnad.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 13 Svar på interpellation 2018/19:109 om återställande av ammunition som överlätits till Frankrike

Anf. 35 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Allan Widman har frågat mig vilka åtgärder jag är beredd att vidta för att tillgodose riksdagens tillkännagivande om att omgående besluta om beställning av den mängd och det slag av ammunition som överlätits till Frankrike.

Försvarets materielverk har i enlighet med regeringens bemyndigande från 2016 ersatt Försvarsmakten med ny ammunition genom återanskaffning av ersättare för den som försålles till Frankrike. Detta genomfördes under 2017 och slutfördes under 2018.

Jag har därför inte för avsikt att vidta några ytterligare åtgärder.

Anf. 36 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Tack, försvarsministern, för det korta och förhållandevis koncisa svaret på min interpellation!

Skälet till min fråga är att jag inte har sett någon officiell information om att återanskaffning har skett av den ammunition som har försålts till Frankrike. Försvarsutskottet har genom skrivelse 75 fått information om att regeringen har gett ett bemyndigande till Försvarets materielverk att göra detta.

Det här, fru talman, riskerar därför att bli en ganska kort interpellationsdebatt, men innan jag nöjdförklarar mig vill jag för tydlighetens skull ställa följande fråga till försvarsministern: Har återanskaffningen skett med den mängd och det antal som försålles av ammunition till Frankrike? Ett ja eller nej räcker mer än väl.

Anf. 37 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Jag är nöjd med att Widman tycker att han har fått ett förhållandevis koncist svar. Det var en bra markering.

Jag kan också säga att vi har följt riksdagens tillkännagivande. Regeringen redogjorde för att regeringen hade beslutat att försäljningsintäkterna fick disponeras av Försvarsmakten för anskaffning av materiel motsvarande den materiel som såldes samt att Försvarsmakten hade uppdragit åt FMV att återskaffa materiel.

Detta framgår av skrivelse 75, och det är regeringens bedömning att riksdagens tillkännagivande därigenom är slutbehandlat.

Yttrandet och hanteringen från regeringens sida gick sedan vidare till hantering i konstitutionsutskottet, där försvarsutskottet hade yttrat sig. Jag läste igenom försvarsutskottets yttrande, och i det sammanhanget stod det ingenting om att det fanns några invändningar när det gäller hanteringen av ammunition.

Det här återförskaffas till Försvarsmakten i samma omfattning som vi avyttrade materiel en gång i tiden och som Frankrike tog emot. Det är alltså återställt och återanskaffat, och det är mitt besked till Allan Widman i dag. Detta har skett enligt alla rådande regelverk och beslutsförhållanden, och jag har följt dem med exakthet.

Anf. 38 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Jag är tacksam för att försvarsministern utvecklar omständigheterna kring den här återanskaffningen, och jag har också tagit del av skrivelse 75.

Jag vore likväl och för tydlighetens skull tacksam om den fråga som jag ställde mot slutet av mitt förra inlägg kunde besvaras på ett enkelt och tydligt sätt. Frågan var: Har återanskaffning skett med den mängd och det antal som försålles till Frankrike?

Det torde vara enkelt för försvarsministern att undanröja också det minsta lilla tvivel som kan finnas kvar kring denna fråga.

Anf. 39 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! Materielen är återställd i den mängd som var avsedd med anledning av hur mycket som har levererats till Frankrike. Det är alltså återställt på det sätt som var avsett från början. Det finns liksom ingen tvekan eller några problem i detta, Widman. Det är återställt och verkställt helt enligt bemyndigandena. Du behöver inte bekymra dig något mer utan kan sova lugnt om natten, om det är det som är ditt problem.

Vi har följt boken i detta, så det här är utklarat enligt konstens alla regler.

Anf. 40 ALLAN WIDMAN (L):

Fru talman! Det är inget större fel på min nattsömn, trots politiskt turbulenta tider i mitt parti.

Jag har lyssnat noga på vad försvarsministern säger, och jag har ställt en fråga som kan besvaras med ett ja eller nej. Det verkar dock inte som att jag har lyckats utverka ett sådant svar från försvarsministern i dag, men jag vill ändå tacka honom för debatten.

Anf. 41 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S):
Fru talman! Jag har egentligen bara en sak att säga, nämligen att materielen är återställd.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 14 Svar på interpellationerna 2018/19:11 och 26 om djurrättsmotiverad terrorism

Anf. 42 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Alexandra Anstrell har frågat mig om jag och regeringen har för avsikt att stärka polisens befogenheter för att bekämpa djurrättsaktivisters våldsamma framfart. Interpellanten har även frågat om jag avser att agera för att hantera konsekvenserna av de hot och trakasserier som människor i dag blir utsatta för.

Magnus Oscarsson har frågat statsrådet Morgan Johansson om regeringen avser att ta initiativ till organisations- eller ansvarsförändringar inom de rättsvårdande myndigheterna i syfte att effektivare bekämpa djurrättsmotiverad brottslighet. Vidare frågar interpellanten om regeringen avser att ta initiativ till lagändringar i syfte att öka skyddet för enskilda gentemot den djurrättsmotiverade brottsligheten. Frågorna har överlämnats till mig att besvara.

Till att börja med vill jag understryka att vi inte kan acceptera att någon för att uppnå politiska syften förstör eller stjälar någon annans egendom, eller i värsta fall skadar andra människor. Detta har ingen plats i en demokrati. Sverige ska vara ett tryggt land att leva i för alla. Vi kan inte tolerera att personer utsätts för hot och trakasserier. Samhället måste arbeta på bred front med dessa frågor. De som begår dessa brottsliga handlingar mot bland annat lantbrukare äventyrar dessutom det målmedvetna arbete för ett stärkt djurskydd som seriösa organisationer och lantbrukare utför.

Näringsidkare måste givetvis kunna bedriva sin verksamhet utan att riskera att utsättas för ofredande, hot, skadegörelse eller andra brottsliga handlingar. Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder för att denna typ av brott, som bland annat lantbrukare utsätts för, ska hanteras effektivt av rättsväsendet, både avseende lagstiftning och resurser.

De lagstiftningsåtgärder som regeringen har föreslagit kan ge våra myndigheter bättre förutsättningar att bekämpa brottsligheten. Vidare kan de bidra till ökad trygghet för enskilda. Det handlar exempelvis om en ny kamerabevakningslag som trädde i kraft den 1 augusti 2018, där den generella tillståndsplikt som tidigare gällt för kamerabevakning slopats. Den nya kamerabevakningslagen medför att kamerabevakning i samband med bland annat jordbruksverksamhet nu kommer att kunna genomföras utan tillstånd. Den 1 juli 2017 höjdes dessutom minimistraffet för grovt olaga hot. Samma datum gjordes även lagändringar rörande skadegörelsebrottet. Bland annat skärptes straffskalan för grov skadegörelse till fängelse i lägst sex månader och högst sex år.

Regeringen har också nyligen aviserat åtgärder för att tryggheten ska öka och brottsligheten bekämpas. En av regeringens prioriterade frågor är att stärka det polisiära arbetet så att fler poliser kan bekämpa brottsligheten

och öka tryggheten för alla. Den stora satsning som nu görs på Polismyndigheten är central. En effektiv brottsbekämpning kräver resurser, och satsningen måste förstås komma hela landet till del.

Jag har talat med Polismyndigheten om denna typ av brottslighet och fått information om hur myndigheten arbetar. Det är viktigt att Polismyndigheten har relevanta verktyg för att kunna arbeta framgångsrikt mot brotten. Jag vet att Polismyndigheten tar problemen på allvar och att myndigheten samarbetar med Säkerhetspolisen. Jag avser också att ha en fortsatt dialog med LRF och andra berörda aktörer.

Anf. 43 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret!

En ung mamma med sitt spädbarn blev väckt mitt i natten. Maken var bortrest på jobb, som han alltid var under veckorna. In genom köksfönstret lyste en bil med hellysen. Runt på tomten smög okända människor. Av rädsla ringde den unga mamman till grannen, som gav sig ut och stötte på ett gäng kaxiga personer som hävdade sin allemansrätt.

Familjerna som bor i området upplevde kväll efter kväll, under en lång period, natt efter natt, att människor rörde sig runt knuten. Det var okända människor som uppträdde på ett stötande, störande och skrämmande sätt. Här skedde inga direkta brott, men de gav upphov till ett starkt obehag och indirekta hot.

I många andra fall sker direkta brott. Vi talar om mordhot, mordbränder, förföljelse och en mängd andra hemskheter.

I en demokrati får man tycka vad man vill, men man får inte bete sig hur som helst. Om man begår brott måste det få konsekvenser. Det finns autonoma grupperingar som dels är mycket aktiva i sociala medier, dels åker land och rike runt och gör allt från att utföra illegala dåd till att ”bara” sprida obehag och rädsla omkring sig.

Nu får det faktiskt vara nog, fru talman! Vi kan se att organiserad civil olydnad har blivit en inkörspport till organiserad brottslighet på landsbygden. Statsrådet nämnde några insatser i sitt svar, till exempel kameraövervakning. Det är bra. Men någonstans normaliseras beteendet och all annan otrygghet som sprids runt om i Sverige. Vi kan inte ha det så. Den här typen av brottslighet måste tas på större allvar, och straffpåföljderna behöver bli strängare. För att vår demokrati och näringsfrihet ska kunna värnas krävs ett bättre skydd och en nationell samordning av den typen av hot och brott.

Statsrådet nämnde att han har talat med Polismyndigheten. Vad kom vidare av det? Jag menar att polisen behöver få ett tydligt uppdrag att samordna arbetet runt djurrättsterrorism över hela landet för att komma till rätta med problemet att så många ärenden av det slaget läggs ned. Det är självklart inte alldeles enkelt, fru talman, när brotten är spridda över landet och aktivisterna maskerar sig, förnekar att de har varit på platsen och skyltar på varandra. Då undgår många av dem att lagföras. De blir inte bestraffade, trots att det handlar om brottslighet.

Familjer, näringsliv och livsmedelsförsörjningens existens hotas i dag av att demokratins principer sätts ur spel av människor som anser sig stå över demokratin och lagen. Här har regeringen misslyckats. Nu behöver ni ta ansvar för denna allvarliga fråga. Sverige behöver åtgärder nu.

För att ytterligare stärka och stödja polisen i sitt uppdrag behöver man utreda om inte djurrättsterrorism ska ha en egen brottsrubricering. Hur ställer sig statsrådet till det?

Anf. 44 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Tack, statsrådet Mikael Damberg, för svaret!

Den senaste tiden har vi i medier kunnat ta del av en kraftig ökning av djurrätsrelaterad brottslighet som främst riktar sig mot djurägare inom lantbruket. Var fjärde jordbrukare uppger sig vara rädd för att utsättas för hot eller angrepp från kriminella aktivister. Hoten och trakasserier har ökat enormt under de senaste åren. Hoten framförs i sociala medier, via telefon och öga mot öga när aktivister tar sig fram till bondgårdar.

Syften med hoten är att få bönderna att stänga ned sina verksamheter. I tider då lönsamheten är låg och många bönder har haft det tufft att få sina verksamheter att gå runt kommer nu också detta att bönder blir hotade. Varför? Jo, de producerar mat till oss konsumenter så att vi slipper svälta.

Jag och Kristdemokraterna anordnade Mjölakens dag i riksdagen i förra veckan. En del av diskussionen rörde just hotet mot mjölkbönderna. Det är fruktansvärt att ta del av berättelserna om händelser som har drabbat bönderna, deras familjer och närstående.

Tycker ministern att regeringen gjort tillräckligt för att hoten mot bönderna ska upphöra?

Anf. 45 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Även jag får börja med att tacka ministern för det svar han har gett Alexandra Anstrell i denna fråga.

Jag har stått i denna kammare och debatterat djurrätsrelaterad brottslighet många gånger under de senaste åren, och det är därför jag vill gå upp i talarstolen och göra det även nu. Vi har nämligen en ny minister på en ny post i detta, och jag tycker att frågan är intressant.

Vi har också sett att den här typen av brottslighet eskalerar och ökar alltmer. Sakta men säkert trappas den upp. Vi ser även att koncentrationen till vissa delar av landet ökar, vilket beror på att den här brottsligheten är nationellt synkroniserad. Man agerar nationellt och skickar ut – oftast väldigt unga – människor i olika delar av landet för att genomföra den här typen av aktioner.

Man samlar människor för den goda sakens skull, men problemet är att man angriper det fria näringslivet i Sverige. Detta är ett sätt att angripa ett samhälle i stort. Det är därför jag väljer att använda begreppet "djurrättsterrorism" – man försöker störa ut verksamheter och produktionsgrenar. Det kan handla om jakt och om djuruppfödning, men det kan också handla om skinnproduktion. Oavsett vilket är detta ett beteende som är helt oacceptabelt i ett samhälle.

Mina kollegor har ställt ett antal frågor till ministern, och jag är intresserad av svaren på dem. Jag vet att ministern och ministerns kollegor har tagit ett antal initiativ till samarbete med olika intressegrupper och haft samtal med de företagare som har varit utsatta, men jag undrar hur man långsiktigt arbetar med att förebygga denna typ av brottslighet.

Framför allt undrar jag hur man riktar in sig på unga individer på högstadieskolor och gymnasieskolor. Det handlar om unga människor som går med i den här typen av organisationer med ett i grund och botten gott motiv

och som sedan luras in i brottslighet, på samma sätt som unga luras in i andra typer av brottslighet som vi ser runt om i samhället. I det stora hela är detta ett beteende som ett samhälle aldrig kan acceptera.

Anf. 46 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack för en viktig diskussion, interpellanterna med flera!

Jag är lika upprörd över och engagerad i den här frågan som interpellanterna. Jag ser nämligen detta som ett uttryck för politiskt motiverad brottslighet i den meningen att man har en politisk uppfattning som man på något sätt låter gå ut över enskilda människors trygghet, i värsta fall i form av skadegörelse eller genom att det fysiskt drabbar någon som bedriver verksamhet – laglig verksamhet som vi behöver för att leva i Sverige, såsom matproduktion. Det är alltså viktigt att vi tar detta på allvar.

Jag delar också bilden att det är bekymmersamt att detta blandas ihop. Det finns ju djurrättsaktivism som är helt laglig och politiskt motiverad och som jag har stor respekt för. Där diskuterar man djurs rättigheter och hur man vill uppnå ett högre djurskydd med demokratiska metoder. När det däremot gäller dem som bedriver brottslig verksamhet är det någonting helt annat, och att dra gränsen för detta så att unga människor inte dras in någon form av låtsasradikalitet som leder till brottslighet är en otroligt viktig fråga.

Jag tror att den här typen av verksamhet riskerar att skada det arbete som Sverige har gjort när det gäller god djurhållning och ett långsiktigt arbete för de här frågorna. Det riskerar att skada både en del organisationer som inte står bakom brottslig verksamhet men också lantbrukare som känner att det inte är värt att jobba vidare eftersom de får kritik trots att de tar frågorna på allvar. Detta är alltså en farlig typ av brottslighet, ur flera aspekter.

Det ställdes flera frågor, och det finns några frågor som jag helst inte vill gå särskilt djupt in på. Jag förstår att det ganska snart kommer att hållas en interpellationsdebatt med Morgan Johansson som mer konkret kommer att handla om vilka legala hinder som finns för verksamheten framåt, liksom brottskodsrubriceringen. Det är inte regeringen som sätter brottskoderna, utan det görs av andra. Vi brukar inte vilja att politiken gör det, det vill säga går in och bestämmer exakt hur det ska definieras. Det är alltså svaret på den frågan, men det kommer man att återkomma till i debatten med Morgan Johansson.

När det däremot gäller frågan hur polisen prioriterar detta tog jag upp det under mitt första möte med rikspolischefen. Det var inte jättemånga frågor på dagordningen, men jag tog upp frågan därför att jag hade blivit medveten om den. Som nytilträdminister hade jag blivit uppmärksam på att vi haft en dialog med inte minst LRF, som har tagit upp att detta är ett problem för hela sektorn och dess medlemmar. Jag tog alltså upp det med rikspolischefen, och han redogjorde för hur polisen ser på detta.

Polisen ser allvarligt på den här typen av brottslighet. Man redogjorde också för att man i Västsverige, där den högsta koncentrationen av den här typen av brottslighet finns, har organiserat arbetet på ett nytt sätt. Man uppfattar att det nya sättet är bra och leder till både bättre utredningar och högre kunskapsnivå. Man har också ett arbete där man försöker att få in ett system nationellt så att motiven och kopplingarna verkligen anges när

brotten anmäls. Det handlar om att polisen ska få koll på om det finns saker och ting som hänger ihop med brottsligheten.

Det polisen dessutom sa till mig – jag är ju lite ny i den här frågan – är att det är ett fåtal individer som utgör de mest brottsaktiva djurrättsaktivisterna. De är dock väldigt organiserade. Det är alltså inte så att det är enorma mängder personer som styr verksamheten, utan lite grann är det så att denna brottslighet går ned när dessa personer sitter i fängelse – vilket de har gjort i olika omgångar. När personerna sedan kommer ut verkar det som att brottsligheten ökar. Detta är någonting som både polisen och Säkerhetspolisen är medvetna om, det vill säga att det finns individer som verkar ha större förmåga än andra att organisera den här typen av verksamhet.

Jag vill gärna fortsätta ha en dialog med er som är engagerade och med de organisationer som företräder inte minst lantbrukare, så att vi gör det vi kan för att komma till rätta med denna – som jag ser det – allvarliga form av brottslighet.

Anf. 47 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för förtydligandet.

”Man känner sig aldrig trygg”, säger en bonde till Göteborgs-Posten. Michael Verdicchio, GP:s grävreporter som har gjort den granskning som resulterat i ett antal reportage, berättar att han i sin granskning har sett allt från anlagda bränder och intrång i folks bostäder till skadegörelse och framför allt trakasserier och mordhot.

Fru talman! Man måste få känna sig trygg hemma. Äganderätten är grundlagsskyddad, och den måste respekteras. Ingen ska behöva vara orolig för att det finns människor runt knuten eller på gårdsplanen när man går och lägger sig på kvällen. Om nu intrång görs på gårdar måste det dessutom få hårdare rättsliga påföljder. Gör regeringen någonting åt detta? Myndigheter och regeringen måste nämligen ta det här på allvar och slå ned hårt på det, för vår trygghets skull och för vår demokratis skull.

Jag har sagt det tidigare, och jag säger det igen: Man får tycka olika, men man får inte bete sig hur som helst. Det finns många både kända och okända fall där personer har blivit utsatta, och djurrättsterroristernas metoder är i många fall horribla. Det är inte rimligt att någon ska behöva bli utsatt för detta. Den som är utsatt lägger dessutom ned oerhört mycket tid på allt från polisanmälan till att fundera på om det man håller på med är värt det.

Brotten mot djurhållare, politiker, jägare och deras familjer blir allt fler och allt grövre, men polisanmälningarna läggs ofta ned. Det exempel från Västsverige som ministern berättar om är bra, men detta behöver ju ske över hela Sverige. Vi kan exempelvis läsa i medierna om en lantbrukare som har utsatts för 78 dåd men där ingen har dömts.

Fru talman! Jag tror att detta på sikt hotar hela den svenska landsbygden. Det hotar såväl ansvarskänslan för etisk djurhållning som den ansvarskänsla för vår natur som under generationer har byggts upp runt om i vårt land. Avser statsrådet och regeringen att agera för att hantera hotens och trakasseriernas konsekvenser för de människor som blir utsatta i dag?

Anf. 48 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Tack, ministern!

Under de senaste tre åren har över 200 brott anmälts, och då vet vi att det också finns ett stort mörkertal eftersom många jordbrukare inte törs anmäla hoten. Tyvärr har anmälningar systematiskt lagts ned av polisen, för polisen säger själv att man saknar resurser för att utreda dem. I takt med att anmälningarna inte utreds ökar otryggheten på den svenska landsbygden. Flera jag har talat med säger till och med: Varför ringa polisen när de kanske ändå inte kommer?

Polisens närvaro, om den finns över huvud taget, dräneras ytterligare när polisresurser alltmer fokuseras till storstadsområdena. I ett svar på en interpellation från mig i slutet av 2017 berättade justitie- och inrikesministern att regeringen skulle stärka polisen med 2 miljarder kronor för 2018. I ett svar på en annan interpellation från mig, i april 2018, berättade ministern att regeringen hade aviserat en historisk satsning på Polismyndigheten och att denna satsning skulle komma hela landet till del.

Så min fråga till ministern är: Vilket år kommer människor på landsbygden att märka av det regeringen nu har talat om i flera år, alltså fler poliser på landsbygden?

Anf. 49 ÅSA COENRAADS (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Jag tycker att det verkar som att vi har en ganska gemensam problembild när det gäller hur det ser ut där ute med detta. Jag känner att regeringen faktiskt har tagit ett steg framåt i att undersöka var problemen ligger och hur situationen ser ut.

Sedan tror jag tyvärr att det finns en större bild där ute som vi inte riktigt har koll på. Vi vet att det finns väldigt många djurhållare som inte vågar anmäla i dag. De vågar inte anmäla till polisen därför att det blir en offentlig handling. Då riskerar de ytterligare trakasserier och hot, inte bara mot dem själva och mot deras företag utan även mot deras anhöriga. Via den rapportering som har skett har vi bevis på att man går på släktingar till djurhållaren samt att man går på revisorer och andra som finns i närheten av företagaren. På detta sätt blir det så mycket större.

Jag tycker att det finns ett litet problem i handläggningen av dessa typer av ärenden gällande om det är en polismyndighetsfråga, en landsbygdsfråga eller en juridikfråga. Detta resulterar i att flera ministrar och departement är involverade. Här ligger ett stort ansvar på regeringen att komma tillbaka med en samlad lösning på problemet – inte för sakens skull eller för regeringens skull utan för de företagare och för de lantbrukare som befinner sig mitt ute i detta träsk av hot.

För en vecka sedan träffade jag Malin, som är ordförande för Sveriges kaninuppfödare. Hon vittnade om en situation där hon som mamma får utstå människor som hotar inne på hennes egen tomt. Jag vill att hon ska kunna känna trygghet på jobbet och i hemmet. Jag undrar om ministern tycker att man på landsbygden kan lita på att polisen kommer när man ringer.

Anf. 50 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag börjar med diskussionen om anmälningar.

Jag tror att det är otroligt viktigt att vi gemensamt i denna kammare är väldigt tydliga med att brott ska anmälas. Det är grundförutsättningen för att polisen ska kunna göra sitt jobb och för att polisen ska kunna utreda brott och lagföra människor.

Men det är också viktigt för att få en helhetsbild. Om man inte kan se samband mellan olika aktiviteter av denna typ har vi tappat en del av verktygen för att lösa detta.

Detta förekommer i samband med olika brottsfall där det förekommer diskussioner om att människor inte vill eller vågar anmäla brott. Jag tror dock att det är otroligt viktigt att vi står upp för principen att detta är viktigt, för annars kommer såväl man själv som andra att drabbas i större utsträckning. Som så kallad polisminister är det viktigt för mig att hjälpa polisen att få det underlag som krävs för att komma till rätta med detta.

Den andra frågan handlade mer om polisenärvaro och kapacitet.

Det är ju de facto så att polisen under de senaste åren har tvingats till nästan orimliga prioriteringar därför att polisorganisationen har varit för svag. Det har funnits för få anställda, vilket har gjort att man inte har haft en tillräckligt stark närvaro i hela landet. De senaste åren har inneburit att det tillskott som nu ändå växer inom polisen i mångt och mycket har hamnat i de mest brottsutsatta områdena, inte minst kopplat till skjutningar.

Jag har full förståelse för om polisen just nu känner att man inte har sett den ökning som folk pratar om, men ökningen har skett på vissa platser som var väldigt brottsutsatta.

Jag har rest väldigt mycket som ny inrikesminister, och det har knappt funnits något område jag kommit till där man inte diskuterat hur de nya resurserna ska fördelas. Vad ger mest effekt? Var får vi mest effekt av en effektiv polisorganisation när de nya aspiranterna kommer ut i denna organisation? Samtidigt anställs också fler civilanställda som kan hjälpa till med en del av utredningsarbetet för att avlasta polisen så att den kan vara ute.

En av de främsta prioriteringar som rikspolischefen har med den nya organisationen och med den växande plan för 10 000 fler anställda som rikspolischefen jobbar med är att ha en bättre lokal närvaro över hela landet. Detta är också någonting som regeringen kommer att följa upp väldigt noga. Det är en av anledningarna till att vi nu gör historiskt stora satsningar på polisen, både i år och under de kommande åren.

Det har förekommit diskussioner om att Säkerhetspolisen inte alls är inkopplad i detta arbete, och det vill jag dementera. När jag talar med polisen får jag höra att de har samarbete med Säkerhetspolisen i de frågor där de anser att det är nödvändigt. Det handlar om kopplingen till mer politiskt motiverad verksamhet och om vissa individer eller grupperingar som de vill kunna följa i utredningsfasen.

En grundläggande förutsättning som är lite tråkig i interpellationsdebatten är att jag i första hand vill ha förtroende för att polisen och Säkerhetspolisen gör rätt bedömningar när det gäller vilka insatser som ska göras och hur arbetet ska organiseras och bedrivas. Min inställning är, i alla fall tills jag motbevisas, att jag vill ge polisen och Säkerhetspolisen chansen att göra sitt arbete utan att jag går och dirigerar deras arbete.

De har sagt att de tar detta på allvar. Jag kommer att följa frågan, men exakt hur de ska organisera arbetet tror jag faktiskt att Polismyndigheten är bättre än jag på att bestämma.

Anf. 51 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Det känns bra att få resonera om dessa frågor i dag. Vi verkar också vara överens om att detta är ett stort problem.

Min kollega Åsa Coenraads nämnde tidigare att det är bra att regeringen har gjort en del. Och visst, det är jättebra. Men jag tror faktiskt att vi behöver göra ganska mycket mer. Vi moderater vill ha fler poliser. Det är viktigt med ökad lokal närvaro och bättre nationell samordning.

Varken företagare eller privatpersoner som är brottsutsatta ska behöva känna sig bortprioriterade.

Anf. 52 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! Jag tackar statsrådet för den intressanta diskussion vi haft om detta. Jag känner, liksom statsrådet, att det är otroligt viktigt att vi diskuterar och för ett resonemang om detta.

Jag håller också med mina andra kollegor. Vi märker att regeringen tar detta på allvar, men jag vill ändå lyfta fram några saker.

Vi ser ju att den kriminella aktivismen och terrorismen ökar, vilket drabbar såväl människor som jobbar inom jordbruket som eftersöksjägare och jägare som har skydds jakt.

Min bild, herr statsråd, är att det är bråttom med åtgärder och lagförslag. Ett förslag på åtgärd kan vara att gårdsplaner vid lantbruksbyggnader ses som inhägnade industriområden – då skulle det röra sig om olaga intrång.

Min fråga till statsrådet är: Kommer regeringen att tillföra mer resurser för att jordbrukare och jägare ska känna sig trygga där de arbetar?

Anf. 53 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag vill också tacka för denna interpellationsdebatt. Den är viktig för mig, och det är viktigt för riksdagen att ha koll på dessa frågor även fortsättningsvis.

Vi såg en nedgång när det gäller djurrättsaktivism under några år, men under de senaste åren har vi åter sett en ökning. Det är otroligt viktigt att följa detta och att göra effektiva insatser.

Jag kommer att ha en fortsatt dialog med Polismyndigheten om detta, och jag kan garantera att det kommer till ökade resurser. Detta är ett av de största utgiftsområdena, och det kommer att växa. Det är i dag den största myndigheten, men målsättningen är ju 10 000 fler polisanställda. Det är en kraftig ökning som gör att polisen inte tvingas till orimliga prioriteringar mellan olika typer av brott. Jag tror att det behövs i Sverige för att öka tryggheten och för att komma åt brottslighet.

Jag kommer också att ha en fortsatt dialog med en del av de organisationer som har varit aktiva i dessa frågor för att lyssna och lära mer.

Jag tror att vi gemensamt har ett ansvar att se till att göra en väldig skillnad mellan denna typ av brottslig aktivism, som inte ska tillåtas i Sverige, och unga människors engagemang för djurrätt eller vad det nu kan vara. Det är två olika saker, och det finns en väldigt tydlig gräns mellan dem. Man ska förstå att man går över en väldigt farlig gräns när man tar

detta steg och kanske engagerar sig i brottslig verksamhet. Vi har ett gemensamt ansvar att vara mycket tydliga med detta.

Jag ser fram emot att fortsätta delta i denna diskussion och bidra i arbetet. Jag ser också fram emot att polisens arbete på detta område – förhoppningsvis – kommer att bära frukt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 15 Svar på interpellationerna 2018/19:86 och 97 om ändringar i vapenlagstiftningen

Anf. 54 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Kjell-Arne Ottosson har frågat mig om regeringen avser att gå längre än vad EU:s vapendirektiv kräver när det gäller regleringen av legala vapenägare och vad regeringen avser att göra för att förenkla regelverket för de legala vapenägarna.

Mikael Strandman har frågat mig på vilket sätt en betydligt strängare implementering av EU:s ändringsdirektiv till vapendirektivet än vad EU kräver kommer att minska användningen av vapen vid grov brottslighet.

Mikael Strandman har även frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att säkerställa att de regler som föreslås införas i vapenlagstiftningen verkligen är motiverade, sakligt belysta och kommer att ha avsedd effekt utan att onödigtvis försvåra för de legala vapenanvändarna att utöva sina hobbyer.

Sverige har sedan lång tid tillbaka haft en vapenlagstiftning som håller en hög internationell standard. Den uppfyller därmed redan i dag i många avseenden de krav som ställs i ändringsdirektivet.

På grund av flera stora terroristattacker som inträffade under 2015 påskyndades uppdateringen av EU:s vapendirektiv. Syftet med ändringsdirektivet är att på ett proportionellt sätt motverka att skjutvapen missbrukas för brottslig verksamhet eller vid terroristattacker. Genom ändringsdirektivet får vi en gemensam miniminivå inom EU för bland annat märkning, registrering och förvaring av skjutvapen.

Redan under förhandlingarna av direktivet arbetade regeringen aktivt för att de nya reglerna inte skulle bli onödigt betungande för jägare och målskyttar. Även vid genomförandet av direktivet i svensk lagstiftning har fokus varit att de nya reglerna i så liten utsträckning som möjligt ska medföra olägenheter för jägare och målskyttar.

Sverige är dock givetvis – i likhet med alla andra EU-länder – skyldigt att genomföra de ändringar som krävs för att möta kraven i ändringsdirektivet. Regeringens utgångspunkt i lagrådsremissen har varit att ändringarna genomförs på miniminivå, det vill säga förslagen ska inte gå längre än vad direktivet kräver.

Utöver arbetet med att genomföra ändringsdirektivet pågår det ett arbete inom Justitiedepartementet med att bereda de förslag som en utredare tagit fram som ska förenkla för de legala vapenägarna. Förslagen innebär bland annat lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare och att den så kallade vapengarderoben utökas.

Anf. 55 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag vill börja med att tacka för svaret, även om jag inte kan känna mig helt nöjd, och det gör mig ju än mer laddad för debatten.

I den sista meningen i det näst sista stycket i det skriftliga svaret från inrikesministern står det så här: ”Regeringens utgångspunkt i lagrådsremissen har varit att ändringarna genomförs på miniminivå, det vill säga förslagen ska inte gå längre än vad direktivet kräver.” Med tanke på hur meningen är formulerad känns det som att fortsättningen hänger i luften lite grann. Regeringens utgångspunkt har varit att ändringarna genomförs på miniminivå, men om regeringen hade menat det tror jag att ordvalet hade varit annorlunda. Utgångspunkten har varit att ändringarna genomförs på miniminivå, men det är någonting som hänger i luften.

Jag ska läsa ur tidningen Svensk Jakt den 11 juni 2018, där statsråden Morgan Johansson och Sven-Erik Bucht sa så här: Regeringen kommer inte att införa regler som försvårar svenska jägares vapeninnehav. I stället vill vi förenkla. Lite längre ned i samma debattartikel står det: ”Det har på sistone framförts påståenden från oppositionen om att regeringen avser att införa regler som försvårar för jägare och sportskyttar i onödan, trots att det inte krävs av EU:s nya vapendirektiv. Påståendet saknar helt grund. Det är snarare tvärtom – vi avser att förenkla regelverket för de legala vapenägarna.”

Om det här är med sanningen överensstämmande, varför har jag då blivit kontaktad i frågan av Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, aktiva sportskyttar och innehavare av jakt- och vapenbutiker som hävdar att regeringen gör precis det motsatta. Har de alla tolkat lagrådsremissen fel? Det intressanta är att om de har gjort det har alla som har kontaktat mig, utan undantag, tolkat det på samma sätt och tolkat in samma fel. Är det verkligen rimligt?

Dessutom har en majoritet av remissinstanserna varit väldigt kritiska till de slutsatser och förslag som utredningen har kommit fram till. Det handlar till exempel om att flytta en del halvautomatiska gevär och pistoler till kategori A, som är krigsmaterielkategorin. Man jämför alltså pistoler och gevär med missiler och kryssningsrobotar.

Det handlar om tidsbegränsade vapenlicenser. EU kräver inte mer än att man kollar vapenlicensinnehavaren minst vart femte år. Men i Sverige har vi dagliga kontroller av alla vapenägare. De kollas mot brottsregister och misstankeregister varenda dag. Vi är otroligt kontrollerade som svenska vapenägare.

Det handlar om att reglera magasininnehav, alltså införa en licensplikt. Sedan låter man regeln omfatta även vapen för kantantänd ammunition, vilket inte vapendirektivet kräver.

Statsrådet tog upp bekämpningen av grova brott och terrorism, och det är jätteviktigt att vi jobbar mot detta. Men de här reglerna kommer inte att leda till att vi får mindre terrorism i vår omvärld, tyvärr, för det man går på här är laglydiga vapenägares vapenhantering. De använder ju endast de lagliga vapnen, och lagliga vapen används inte vid terrorbrott. Det är fastställt i undersökningar sedan flera år tillbaka att det används 1,2 lagliga vapen vid grova brott i Sverige per år. Det är försumbart att 1,2 legala vapen används vid terrorbrott när det finns drygt 600 000 vapenägare i Sverige och 3 miljoner vapenlicenser.

Det här är att skjuta sparv med kanoner, skulle jag vilja påstå.

Prot. 2018/19:63

12 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 56 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Jag skulle också rösta för den här propositionen om ni i den faktiskt tog med de hemska uppgörelserna med dödsckjutningar och allting. Men faktum är att det är precis det ni inte gör. Det är inte ens någon korrelation däremellan.

Som sagt finns det över 2 miljoner legala vapen i Sverige i dag. Ett till två av dessa används vid varje grövre brottslighet varje år. Det är med andra ord mindre än en miljondelschans att ett legalt vapen ska användas för grov brottslighet.

Det finns en anledning till att kriminella inte använder legala vapen i sina uppgörelser och det som de håller på med. Det är att det finns en spårbarhet; man vill inte lämna ett visitkort på brottsplatsen. De legala jaktvapnen och sportskyttevapnen är dessutom otympliga och ineffektiva. Skulle det komma en grovt grängkriminell och vifta med en älgstudsare eller ett salongsgevär med lite extra patroner i skulle han bli utskrattad. Det handlar också om respekt i de kriminella miljöerna.

Priserna på militära höghastighetsvapen och stridsvapen har gått ned enormt. På 80-talet läste jag i Aftonbladet eller var det var att en AK4:a kostade över 100 000 i de kriminella kretsarna. Men efter EU-inträdet, hela Sovjetunionens kollaps och kriget i forna Jugoslavien har det strömmat in illegala stridsvapen till Sverige. Det kommer in lastbilar med vapen. Det gör att du i dag kan få en kalasjnikov för 20 000 i Malmö. Betalar du lite till kan du få en låda handgranater också. Varför skulle man då som kriminell vilja använda legala vapen när man till nästan samma pris kan få ett högeffektivt stridsvapen? En kalasjnikov, som skrämmer allt och alla, går igenom vad som helst. Den går igenom bilar och väggar – du kan inte gömma dig någonstans. Det är därför de kriminella kommer att välja den här typen av vapen.

Jag tror att ni vill göra det här för att ni vill verka handlingskraftiga, för skjutningarna är ju ett jätteproblem i samhället i dag. Men jag tror inte att svenskarna är så dumma att de går på det här. Vi vet alla vad som händer. Vi vet att det är illegala vapen från Östeuropa som skapar de här problemen.

Vill ni vara ärliga och göra något för medborgarna och de drabbade familjerna, för det är många tragedier som har utspelat sig, så inför mycket hårdare straff för innehav och smuggling av illegala vapen och lägg mycket mer resurser på gränskontrollerna vid Öresundsbron och våra färjelägen. Då gör ni något som kommer att ge effekt.

Anf. 57 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Jag går in i denna debatt med ett annat perspektiv. För ungefär sex år sedan började jag jaga. Jag har inte roat mig med det tidigare, trots att jag har släktingar som har varit på mig i många herrans år och tyckt att jag borde börja jaga. Den jakt som jag har fastnat mest för är vildsvinsjakt. Det hänger bland annat ihop med att vi i min hembygd Bohuslän har ganska stora problem med grisar som förstör mark.

När det kommer till vapendirektivet uppstår här en intressekonflikt. Självfallet ska vi försöka bekämpa kriminella vapen så mycket vi bara kan, och det tror jag att alla i kammaren är överens om. Men den oro som finns bland många av oss som är aktiva jägare är att det nu kommer ett regelverk

som krockar med intresset. Ett av de tydliga intressen som regering, jägarförbund och många andra varit överens om är att vi måste öka avskjutningen av vildsvin.

Jag jagar som sagt vildsvin och tycker att det är ett spännande vilt att jaga eftersom nattjakt är en helt annan typ av jakt än mycket annan jakt. Det finns en del positivt i det som nu kommer, till exempel att man får ha ljuddämpare, vilket underlättar. Vapengarderoben har jag personligen ingen större synpunkt på, men givetvis underlättar det om jag kan ha olika vapen att byta mellan.

Men när det gäller fast belysning får jag inte sätta på mitt gröna ljus när jag går ut på jakt. Däremot får jag sätta på det gröna ljuset när jag har skadskjutit ett djur. Jag ska alltså inte undvika att skadskjuta det, utan jag får skadskjuta det först och sedan använda grönbelysning. Som jägare upplever man såklart det som lite konstigt.

Annan teknik som finns i dag är olika former av mörkersikte utan militär klass men med tillräckligt hög klass för att man ska kunna jaga på ett tryggt sätt i och med att grisen är ett nattvandrande djur. Detta får jag inte heller använda hur som helst, trots att jag skulle vilja göra det.

Mer bekymmersamt är det faktum att man ger sig på de halvautomatiska vapnen. För egen del har jag tidigare jagat med en klassisk bössa, som ska laddas om. Det tar lång tid. En gris som gör ett utfall kan komma upp i mycket höga hastigheter på kort tid. Då är ett halvautomatiskt vapen en livförsäkring. Jag vet inte hur många som läste om den stackars mannen i Skaraborg som fick låret uppfläkt för inte så länge sedan.

Det finns ett antal skydd som en jägare kan ha: halvautomatiskt vapen, rätt byxa, fast grönbelysning och vettigt nattsikte. Men användningen av flera av dessa försvåras, och en del är inte tillåtna förrän i efterjakt.

När det gäller lagstiftningen skulle jag vilja att regeringen lite grann bestämmer sig. Vill man öka jakten på vildsvin måste vi jägare få ha vettiga redskap. Mig veterligen har det inte skett några rån med halvautomatiska jaktvapen.

Fru talman! Låt mig avsluta mitt inlägg med att hälsa statsrådet varmt välkommen till Bohuslän. Jag tar gärna med honom ut på nattjakt. Har vi tur kanske vi tar en sådan galt som jag tog för ett tag sedan: Den var lika stor som jag, vägde 130 kilo och hade en decimeter långa betar. Då tror jag att statsrådet förstår varför man vill ha en halvautomat när galten gör ett utfall.

Jag och många med mig känner en oro för att regeringen försvårar vår möjlighet att skydda oss och även vår möjlighet att leva upp till riksdagens vilja att öka avskjutningen av gris.

Anf. 58 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar Kjell-Arne Ottosson för en bra och viktig interpellation och statsrådet för svaret. Jag undrar dock också över statsrådets svar att förslaget inte skulle gå längre än vad direktivet kräver.

Jag har blivit kontaktad av hundratals jägare och sportskyttar – vanliga, hederliga människor som gillar sin sport och sitt fritidsintresse. De flesta synpunkter som har inkommit gäller klassificering av halvautomatiska kulvapen och licensbeläggning av magasin och kantantänd ammunition.

Jag har en enkel fråga: Hur förklarar statsrådet att man tolkar lagrådsremissen så olika, och finns det då inte anledning att förtydliga den?

Anf. 59 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Det är inte en helt enkel fråga att som ny minister komma in och ta ansvar för. Det är så många detaljer i detta som kräver en del inläsning, och jag har verkligen försökt läsa på så att vi ska ha en bra debatt.

Det finns flera olika frågor, och här blandas jaktfrågor med implementeringen av direktivet. Min och regeringens ambition är att göra detta direktiv så smalt som möjligt och inte hantera alla frågor utan bara dem vi måste hantera i och med detta EU-direktiv.

Låt mig gå tillbaka lite i tiden. I april 2017 gav vi hovrättsrådet Åberg, en av Sveriges främsta vapenjurister, i uppdrag att analysera vilka förändringar som behövde göras i svensk lagstiftning för att implementera direktivet. Ni vet ju att vi hade jobbat med direktivet och försökt lobba så att det skulle bli så bra som möjligt för Sverige och samtidigt möta kraven. Vi gav uttryckliga instruktioner till utredaren att endast lämna förslag som var nödvändiga på grund av direktivet.

När utredaren kom med sitt förslag skickade vi ut det på remiss i tre månader, och alla hade synpunkter. Vi och juristerna upptäckte att det gick att göra några små justeringar och ändå möta kraven i direktivet, bland annat att inte alla vapenmagasin som utredaren föreslog behövde vara med. Vi hittade alltså en lucka där vi kunde skruva på förslaget.

Problemet för regeringen och, i förlängningen, riksdagen är att detta direktiv skulle ha varit genomfört den 14 september 2018. Detta datum har vi dock passerat. På grund av övergångsregeringen och annat har vi inte kunnat agera. Det betyder att kommissionen kan återkomma till oss i ett överträdelseärende. Man har redan notifierat oss och sagt att man vill veta hur det går, och kommer vi inte med ett tillräckligt bra svar kan vi snabbt få höga böter. Det rör sig om ett engångsbelopp på 40 miljoner kronor och sedan ett löpande vite på 16 miljoner kronor i månaden om vi inte genomför det som direktivet kräver.

Jag är fullkomligt ärlig när jag säger att vi inte vill överimplementera direktivet, men det är juridiskt ganska känsligt hur man ska göra.

Jag hoppas att ni som har synpunkter inte bara sprider oro. Det är många jägare som känner att de inte kan tolka lagtext och sedan hör något och tror att det är så, och då skapas oro. Vi har haft kontakt med till exempel Jägareförbundet, och de har haft någon synpunkt men tycker att vi genomför detta i enlighet med vad direktivet kräver. Det finns sådant som påverkar jägarna men inte jättemycket.

Däremot hamnar sportskyttarna i lite sämre läge på grund av hur direktivet är utformat. Det är en ganska objektiv sanning.

Är ni konkreta med något som ni vill förändra så vill jag förstå det. Jag är angelägen om att möta direktivets krav för att vi ska kunna genomföra detta så fort som möjligt. Annars kommer vi att behöva betala, och det kommer att drabba utgiftsområden för rättssäkerhet och trygghet. Det vill vi inte, för dessa pengar behövs hos polisen, Säkerhetspolisen med mera. Detta är min ärliga utgångspunkt.

Så till några felaktigheter i debatten. Ibland påstås det att vapenmagasin förbjuds. Nej, det gör de inte. Ibland sägs det att regeringen har omklassificerat vapen. I bilagan till direktivet står det att EU omklassificerar vapen, så regeringen har inte omklassificerat något vapen. Det är alltså EU som tvingar oss att omklassificera vapen. Direktivet ställer krav på omprövning. Men vi har ju vårt eget system, räcker inte det? Nej, tyvärr inte, för vapendirektivet kräver en omprövning av alla krav efter tillståndet, även ändamålet.

Anf. 60 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag har varit i kontakt med jurister i denna fråga. Vissa av dem säger att vi, utifrån hur direktivet såg ut när det kom från EU, inte skulle ha behövt ändra på någonting, så som vår lagstiftning ser ut nu. Det är vad vi har fått höra av jurister.

Som statsrådet sa fanns en del synpunkter innan det gick på remiss till Lagrådet, och det fick rättas till. Det fanns rätt och slätt en hel del dumheter som nu är borta. Det är sant.

När det gäller till exempel omklassificering handlar det om vilken typ av magasin som sitter i vapnet. Det blir väldigt tekniskt. Om jag har förstått det hela rätt ska beslut fattas och lagen träda i kraft den 1 augusti. Den 3–10 augusti planeras VM i dynamiskt skytte i Sverige. Om vi genomför detta innebär det att de tävlingsskyttar som kommer hit kan vara med den 1–2 augusti, men den 3 augusti är de helt plötsligt brottslingar eftersom de har ”krigsmateriel” med sig, alltså sådant som omklassificerats till kategori A. I praktiken innebär detta att det blir omöjligt att ha världsmästerskapet här.

När det gäller magasin vill man inte förbjuda men licensbelägga dem. Magasin är en lös del i vapen, ibland av plast och ibland av metall, och det finns en fjäder och en plast- eller metallbit. I och med att magasinet är en lös del till vapnet kan vapenägaren riskera att tappa det. Att mista en licenspliktig del av ett vapen ger i dag påföljder som är extremt hårda mot vapenägare och som i stort sett innebär att de förlorar sina vapen. Om man gör magasinet till en licenspliktig del försvårar man absolut för jägare och sportskyttar. Dessutom ser vi att det är långa väntetider för att få licens i dag, och de lär bli ännu längre.

Ministern nämnde Åbergs utredning. Enligt EU:s ändringsdirektiv ska vapen som nyttjar kantantänd ammunition undantas från ytterligare begränsningar. Dock har man valt att ta bort undantaget i lagrådsremissen, men det var *inte* regeringens utredares tolkning dessförinnan. Åberg hade alltså en tolkning, medan ministerns medarbetare hade en annan. Detta kommer att påverka bland annat sportskyttar och jägare.

Jag hoppas att vi när betänkandet presenteras kan se att regeringen står upp för det som sas i debattartikeln från juni 2018, även om det inte var Mikael Damberg utan Morgan Johansson och Sven-Erik Bucht som skrev under den. De skrev att regeringen inte kommer att införa regler som försvårar svenska jägares vapeninnehav och att de i stället vill förenkla.

Jag hävdar fortfarande att regeringen går längre än vad direktivet kräver. Jag hoppas och ber att regeringen tar sitt förnuft till fånga och ändrar på dessa saker så att vi kan komma i mål med detta och blir nöjda och glada allihop.

Anf. 61 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Statsrådet Mikael Damberg undrade om lite konstruktiva grejer som vi skulle komma med. Utomlands har detta lösts. De som drabbas mest av direktivet är sportskyttarna – de som håller på med dynamiskt sportskytte och som har ett anseeligt antal patroner i sina magasin – för det är dessa vapen som kommer att omklassificeras till klass A-vapen.

I Sverige är det så här: Om man har licens för ett vapen som kan ta till exempel 25 patroner i magasinet är det ett klass A-vapen. Flera länder i Europa har i stället löst det så här: Först i det ögonblick då magasinet sätts i vapnet blir det ett klass A-vapen. Man kan alltså resa med det över landgränserna som med ett vanligt gevär, och sedan blir det ett klass A-vapen när man befinner sig på sportskyttebanan och magasinet sätts i geväret. Då har man en personlig licens för att ha ett klass A-vapen och kunna utöva sin verksamhet på sportskyttebanan. Så fort man är klar med sitt sportskytte eller sin tävling tar man ur magasinet, och då är det inte längre ett klass A-vapen. Detta är en lösning som EU-direktivet går med på och som ni skulle kunna ha gjort, Mikael Damberg. Då hade ni inte slagit undan benen på betydande delar av den stora rörelse som dynamiskt sportskytte i Sverige är.

Vad gäller EU:s undantag för kantantänd ammunition är det konstigt att ni inte har utnyttjat det. Kantantänd ammunition är egentligen salongsgevärsammunition, 22 long rifle. Det är sådant som man knappt kan skjuta kråkor med – det är till för övningsskytte. Om ett sådant gevär har ett magasin som rymmer fler än tio patroner klassificeras det till ett kategori A-vapen, samma kategori som luftvärnskanoner, missiler och sådant tillhör. Detta blir jättekonstigt. Vilka kriminella skulle vilja använda ett vapen med salongsammunition och stå och vifta med det? Det är samma sak där – de skulle bli utskrattade.

Jag tycker att ni borde ta en vända till, tänka till och försöka titta på hur de andra europeiska länderna har gjort. Det är viktigt med sportskytte. Det är en stor idrottsgren, och vårt totalförsvaret i dag bygger mer och mer på hemvärn och frivilligorganisationer. Det är en del av hela den rörelsen också. I stället för att på sätt och vis kränka denna grupp genom att vilja sätta dit dem kanske ni kan försöka titta på hur de andra europeiska länderna har gjort för att mildra detta och hamna på den miniminivå som EU-direktivet föreskriver.

(forts.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av förste vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 18.00.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 18.00.

Anf. 62 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Det är helt korrekt som statsrådet påpekar, att jag rätt mycket betonar känslan, upplevelsen och den oro som jag hör bland mina jägarkollegor. Men det är inte bara en känsla och en upplevelse. Det kommer att bli en situation där det ska göras en ny licensprövning för dem som har halvautomatiska vapen. Då har vi i Sverige redan i dag ändå en starkare prövning, och polisen har koll på oss om vi gör någonting.

Men det är inte med detta som vi kommer åt kriminella vapen, utan nu försvårar vi för jägarkåren. De jägare som jobbar med att försöka hålla nere vildsvinsstammen rekommenderar varandra att köpa halvautomatiska vapen av rena trygghetsskäl och säkerhetsskäl.

Jägarna eftersträvar att göra det som regeringen och riksdagen önskar, nämligen att minska andelen vildsvin i skogen eftersom de skadar mark. För det får vi en försvårad process. Enligt dem som jag har samtalat med är detta ett krav där Sverige går längre än vad vi behöver göra. Jag har talat med jaktbutiker, andra jägare och jägarorganisationer och fått signalen att vi här går längre än vi behöver. Jag anser att det är djupt beklagligt. Vi behöver i stället egentligen underlätta för att kunna öka jakttrycket.

Jag noterar också att statsrådet i interpellationssvaret hänvisar till att det pågår ett arbete om förenklingar. Jag kan tycka att det är synd att de inte kommer samtidigt. Det blir nu lätt så att man upplever att det bara går i en riktning. Hade man sett båda dokumenten samtidigt hade det kunnat vara så att exempelvis tillstånd hade getts att sätta på belysning och jobba med annan teknik som gör att man får lättare att hålla efter vildsvinen. Jag beklagar att dessa dokument kommer vid olika tidpunkter och vidhåller fortfarande min uppfattning. Och statsrådet är välkommen på jakt.

Anf. 63 ALEXANDRA ANSTRELL (M):

Fru talman! Jag tackar ministern för alla svar. Men jag är fortsatt förbryllad, och jag tror att fler än jag är det.

Om regeringen inte har för avsikt att överimplementera måste de synpunkter som vi har tagit upp här i dag, och säkert en hel del andra, tas på allvar. Jag tänker främst på frågorna om kantantänd ammunition, halvautomatiska gevär och licensgivning för magasin.

Herr statsråd! Vi har tidigare i dag talat om polisens resurser och prioriteringar, till exempel i debatten om djurrättsterrorister. Redan i dag är det så att polisens resurser inte räcker till. Då känns det mycket märkligt att vi ska införa ett licenskrav på magasin. Det är som att införa licens på bikarbonat, för att det skulle vara en ingrediens till något annat.

Jag ordnar gärna ett möte på min skytteklubb, eller någon annan klubb här i Stockholm så att statsrådet inte behöver resa så långt. Då kan han få träffa engagerade, duktiga och laglydiga skyttar som kan berätta hur detta skulle trassla till det för dem. Vi vill ju inte att VM i dynamiskt gevär i augusti blir någon form av VM i krigsmateriel. För vilket flygbolag vill ens flyga krigsmateriel?

Herr statsråd! Kan vi i dag få ett löfte om att ingen överimplementering ska ske och att statsrådet inför propositionen ska se över de frågor som vi har talat om i dag?

I detta anförande instämde David Josefsson (M).

Anf. 64 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Jag tackar för en konstruktiv debatt och diskussion. Jag hoppas att den fortsätter. Det är viktigt att Sverige implementerar EU-direktivet av flera skäl och inte bara av det skäl som vi talade om i början – att det annars börjar kosta pengar för Sverige, pengar som vi kunde ha använt till roligare saker – utan också för att det är en viktig princip att vi har en gemensam miniminivå i Europa som hålls också av andra länder. Vi vet nämligen sedan gammalt att Sverige har en i grunden bra ordning. Men inte minst polisens stora oro är att flera andra EU-länder inte har denna ordning och kontroll. Därför är det viktigt att Sverige inte hamnar i klubben med dem som inte implementerar ett direktiv som sätter en gemensam miniminivå när vi har sådana problem med vapen generellt sett i Sverige, inte med de svenska vapnen utan med vapen som kommer utifrån. Därför är detta viktigt för Sverige.

Det är också viktigt att vi har klarat ut några oklarheter i debatten, både att vapenmagasin inte förbjuds och att regeringen inte omklassificerar vapen utan att all klassificering sker i direktivet. Det är inte vi som gör det.

Det var också en diskussion om kravet på omprövning och hur den ska göras. Det togs tidigare upp i debatten. Vår och juristernas bestämda bild är att det som görs i dag tyvärr inte räcker, det vill säga att vapeninnehavarregister regelmässigt samkörs med misstanke- och belastningsregistret, vilket görs i dag och fungerar bra. Problemet är att det nya direktivet kräver att omprövning även ska omfatta ändamålet och behovet av vapnen. Det täcker inte belastningsregistret. Så oavsett vad vi tycker är det detta som ska kontrolleras. Förstår ni? Därav blir det en förändring i denna del.

Det var en klok poäng från Magnus Jacobsson om pedagogiken i detta. Jag skulle också gärna ha velat ha allt i ett och samma sjok om det hade varit möjligt. Men vi har begränsade resurser också på Justitiedepartementet. Det är ungefär samma personer som jobbar med detta som jobbar med den andra frågan, vilket gör att vi måste ta dessa saker i tur och ordning så att vi klarar av det. Här har vi ett direktiv som kommer att börja kosta pengar för Sverige om vi inte får det genom riksdagen och fattar beslut om det. Därav måste vi ta dessa saker lite grann i tur och ordning.

Men jag vill verkligen understryka att det är en mycket viktig och prioriterad fråga för oss att bereda dessa förslag som handlar om förenklingar för de legala vapenägarna. De handlar om tillståndsplikten för ljuddämpare och om de så kallade vapengarderoberna men också om att fortsätta jobba med myndighetens tillståndsgivning, så att den inte drar ut på tiden. Alla dessa frågor är viktiga för oss, och jag återkommer gärna till det.

I mitt sista inlägg vill jag nog också säga någonting om de illegala vapnen. Dessa saker blandas nämligen ihop lite grann. Vi har ingen tro om att detta är en uppsjö av vapen som används illegalt. Däremot har vi ett intresse av att vi har en gemensam miniminivå i Europa för reglering av vapen, eftersom vi har problem i en del andra medlemsstater.

Innan debatten är slut vill jag säga någonting om vad vi vill göra också för att bekämpa illegala vapen, eftersom det är en jätte viktig fråga där det kommer att behöva göras mer. Vi har skjutningar och gängkriminalitet som ställer till med väldigt mycket oreda i samhället.

Jag ska avslutningsvis säga ytterligare något. Om det, efter denna diskussion, går att begränsa synpunkterna och komma med konkretion i fråga om vad man vill ändra inom ramen för direktivet tror jag att det är enormt viktigt att alla partier är konstruktiva när det gäller detta. Någonstans har vi nämligen en gemensam uppgift att få denna lagstiftning genom riksdagen.

Anf. 65 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Jag kommer mot slutet att landa i min första fråga som jag ställde. Men innan det ska jag säga att jag reagerade på att det i det tredje stycket i ministerns svar stod ordet hobby. Det förminskar enligt mig de män och kvinnor som tävlar på hög nivå i olika skyttesporter. Jag har svårt att se att någon anser att Charlotte Kalla eller mycket dagsaktuella Hanna Öberg, som har tagit VM-guld under tiden som vi har haft gruppmöte, skulle ägna sig åt en hobby. De ägnar sig onekligen åt en sport. Det blir tydligt att synen på vapenägande och skyttesport är just att det är fråga om en hobby och att detta därmed utan större besvär kan inskränkas. Jag tolkar det i alla fall så.

Det gläder mig att ministern ändå räcker ut en hand och vill försöka få till en så bra lösning som möjligt. Men under pausen har jag kollat upp ytterligare med en del av mina källor. De vidhåller sin åsikt.

Därför måste jag som avslutning fråga ministern: Anser ministern att Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, de aktiva sportskyttar och de jakt- och vapenbutiker som varit i kontakt med mig, som alla har precis samma synpunkter och pekar på precis samma frågor, alla har tolkat lagrådsremissen fel?

Anf. 66 MIKAEL STRANDMAN (SD):

Fru talman! Ministern ville att vi skulle komma med konstruktiva förslag. Det vill vi naturligtvis göra, för detta måste ju implementeras så att vi inte får böter och sådant. Här är huvudpunkterna.

Låt undantaget som EU har för kantantänd ammunition gälla även i Sverige så att man inte någonsin klassar salongsgevärsammunition som klass A-vapen, för det är helt orimligt.

Lägg inte licensplikt på magasin. Gör som många andra EU-länder har gjort i stället – att i det ögonblick som magasinet stoppas i geväret blir det ett klass A-vapen. Lösningen i många andra EU-länder är att man har en personlig licens. Man får använda klass A-vapnet, som det blir i det ögonblick man stoppar i magasinet om det överstiger tio patroner, på skjutbanan. När man sedan är klar med sin tävling eller sitt träningsskytte tar man ut magasinet, och då är det inte längre ett klass A-vapen.

Det tror jag är de viktigaste grejerna. Tack ska du ha, Mikael Damberg, för en bra interpellationsdebatt!

Anf. 67 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack för en konstruktiv diskussion om en viktig fråga som engagerar många!

När det gäller det vi talade om förut vill jag förtydliga att i ordet hobby ligger inte en värdering. Vi vet att det finns många som tävlar, också professionellt, kopplat till detta. Däremot har vi en stor grupp människor som ser detta som ett av sina stora fritidsintressen, och ett fritidsintresse brukar i vanligt tal också kallas en hobby. Det ligger alltså ingen negativ värdering i detta. Dessutom är många av de människor som utövar både sporten och fritidsintresset också aktiva i annat, till exempel i frivilliga delar av vårt försvar. Det är alltså en viktig del av Sveriges samhälle.

Jag vill bara säga någonting mer om regeringens arbete för att minska antalet illegala vapen eftersom det blandas ihop som att det här är samma sak.

Straffen för vapenbrott har nu skärpts; det vet ni. Det innebär att vi tar många fler vapen. Jag tror att det är fem gånger fler häktade för grova vapenbrott i år jämfört med förra året, så detta är verkligen en av de mest framgångsrika lagskärpningar vi gjort de senaste åren. Den kommer åt väldigt mycket grov kriminell verksamhet.

En kraftig satsning har gjorts på Tullverket med många internationella avtal för att försöka samarbeta mer med polismyndigheter runt omkring för att komma åt grov brottslighet.

Regeringen har tillsatt en utredning som ska lämna förslag på åtgärder kopplade till just illegal vapenhantering.

Polismyndigheten arbetar också med att korta handläggningstiderna, som vi talade om förut. Nästa steg i det arbetet är digitalisering. Det skulle kunna korta tiderna ganska ordentligt och förenkla för många människor. Jag hoppas att det också kan bli ett svar på frågan vad vi gör som förenklar och underlättar för människor.

Jag vill tacka för diskussionen, och jag hoppas på en fortsatt konstruktiv dialog när vi går framåt.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 16 Svar på interpellation 2018/19:106 om kränkningar i samband med viseringsärenden

Anf. 68 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Christina Höj Larsen har frågat justitie- och migrationsministern om han avser att ta några generella initiativ för att kränkningar av mänskliga rättigheter eller diskriminering inte ska förekomma vid hantering av viseringsärenden.

Interpellationen har överlämnats till mig.

Att diskriminering och kränkningar inte ska förekomma vid hantering av viseringsärenden eller vid någon annan form av myndighetsutövning är en självklarhet. De villkor och kriterier som ska vara uppfyllda för att man som tredjelandsmedborgare ska beviljas visering och därefter tillåtas resa in i Schengenområdet regleras dock tydligt i EU:s viseringskodex och i kodex om Schengengränserna. Båda är förordningar och därför direkt tillämpliga som lag. Som medlemsstat i EU och som deltagare i Schengensamarbetet har Sverige och svenska myndigheter att tillämpa den lagstiftning som vi genom vårt medlemskap har åtagit oss att upprätthålla och följa.

I de här förordningarna anges mycket klart vilka kriterier som gäller för att beviljas visering och inresa. Man ska till exempel kunna styrka syftet med sin vistelse, och man ska kunna stå för sin försörjning. De uppgifter man lämnar vid en kontroll ska också överensstämma med dem man lämnade för att beviljas viseringen. Precis lika klart anges att diskriminering på grund av till exempel etniskt ursprung inte får förekomma.

Beslut om nekad eller upphävd visering, nekad inresa och förvar kan överklagas. Den som anser sig felaktigt behandlad av svenska myndigheter kan oavsett nationalitet eller etniskt ursprung vända sig till riksdagens ombudsmän Justitieombudsmannen, JO.

Förbuden i lag mot diskriminering, rätten till flerinstantprövning och den tillsyn som sker genom JO som en del av riksdagens kontrollmakt är en fungerande ordning som värnar rättssäkerheten och den enskilde. Frågor som rör diskriminering är något regeringen följer noga, men avseende den nu aktuella frågan om viseringsärenden avser jag för närvarande inte att vidta några åtgärder eller att ta generella initiativ.

Anf. 69 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Jag har ställt denna interpellation framför allt med anledning av ett fall som varit uppe. Jag vill säga på en gång att jag är mycket medveten om att vi inte kan diskutera fallet i detalj. Det är inte heller det jag begär eller önskar av statsrådet, utan jag kommer att prata lite om det för att det tjänar som ett exempel. Det är ju tyvärr inte det enda fall som rör viseringar som uppvisar denna problematik.

Sommaren 2018 var bröderna Ibra Lo och Pape Matar i Europa för att besöka sin pappa, som bor i Nederländerna. De är egentligen från Senegal. De hade Schengenvisum och passade på att besöka sin kusin, som bor i Sverige. De har varit i Europa ett stort antal gånger, och de har alltid fullföljt sin visering på ett föredömligt sätt och återvänt.

Men vid den svenska gränsen vid Öresund tog resan slut den 24 juni. Bröderna stoppades, förhöordes och togs omedelbart i förvar, där de hölls i över två månader. Deras visum och övriga handlingar var i sin ordning innan den svenska gränspolisern bestämde sig för att förstöra handlingarna. Det gjorde att ärendet blev väldigt svårt att hantera.

Brödernas ärende har fått stor medial uppmärksamhet i både Sverige och Nederländerna eftersom det de har utsatts för framstår som ett uppenbart brott mot EU:s regelverk och de grundläggande rättigheter som slagits fast i de europeiska fördragen och i unionens stadgar.

Det är inte enda gången detta har hänt. Det finns ett flertal exempel från forskningssamarbeten, där doktorander bosatta i till exempel afrikanska länder inte beviljas visum till Sverige, där de är doktorander, därför att man tror att de som är ensamstående inte kommer att återvända. Svenska ungdomsorganisationer bjuder på regeringens uppdrag in som partners från afrikanska länder som inte beviljas visum, vilket blir lite märkligt när det är just regeringen som har bett ungdomsorganisationerna att bjuda in dessa gäster.

Detta tjänar alltså som ett exempel, och det är ett ganska allvarligt sådant. De flesta nekas visering. Men i det här fallet har bröderna suttit i förvar i nio veckor, vilket är ett allvarligt ingrepp i en människas integritet.

Bröderna har nu efter hemkomsten till Senegal omedelbart beviljats ett nytt visum till Nederländerna, vilket borde vara ett tecken på att man i

unionen inte alls ser den problematik som man ser i Sverige. Det gör att jag blir väldigt orolig.

Min fråga till statsrådet här i dag är: Känner statsrådet sig trygg med att den behandling som bröderna råkade ut för även hade drabbat någon som ser ut som statsrådet eller som jag, det vill säga att rasism inte har spelat in i detta? Det gör faktiskt inte jag.

Anf. 70 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Tack för interpellationen! Den är svår att diskutera eftersom den ändå kretsar kring ett enskilt fall. Vi är båda väl medvetna om att det inte är upp till regeringen eller ett enskilt statsråd att ingripa, utreda eller göra bedömningar i enskilda fall, så därför försöker vi göra detta lite mer principiellt.

Jag tycker att det är viktigt att säga att man när det gäller inresa från tredje land gör kontroll av alla. Det kan bli en diskussion om att man väljer ut vissa, men här handlar det om människor som man kontrollerar vid inresa från tredje land.

I det här fallet blir det ännu mer komplicerat eftersom det vad jag förstår har överklagats och gjorts en anmälan. Man har haft en process. Det har överklagats i domstol, och man har haft tillgång till offentliga biträden. Domstolen fann inte skäl att ändra myndighetens beslut. I ett fall som har prövats och där man funnit att saken inte var felaktigt hanterad blir det knepigt för mig att med hänvisning till det ändra alltihop.

Om vi breddar diskussionen är det klart att det finns risk för att människor gör fel i sin myndighetsutövning. Vi har haft diskussioner om poliser i andra sammanhang och om ordningsvakter. Det är klart att det finns ett samhällsproblem. Vi kan inte sticka under stol med att rasism eller främlingsfientlighet ibland finns också vid offentliga myndigheter.

Men jag har väldigt svårt att se vilket initiativ jag ska ta för att ändra något sådant, annat än att säga att det är otroligt viktigt att man anmäler. Jag vet att myndigheterna jobbar för att absolut inte använda etnisk diskriminering eller någonting sådant som en grund för sina beslut. Men jag har som sagt väldigt svårt att se vad man ska göra i detta fall, när man har prövat frågan i domstol och kommit fram till att myndigheten inte gjort fel.

Anf. 71 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Tack igen, statsrådet, för svaret!

Det fanns problem som att man inte anser att Nederländerna eller ambassaden kontaktats; detta är belagt. Det faktum att viseringarna har tagits och förstörts har också inneburit en del problem i hanteringen. Jag och Vänsterpartiet menar därför att det finns goda skäl att titta noga på detta fall – inte bara fallet i sig, även om jag tycker att bröderna har all rätt att förvänta sig upprättelse. Detta kan också tjäna som ett exempel på om vi verkligen är säkra på att vi gör rätt.

Det är precis som med patriarkatet, fru talman: Vi är alla väl medvetna om att det inte tar slut här utanför riksdagens dörrar så att vi slipper det här inne. Detsamma gäller faktiskt rasismen. Den finns överallt i samhället: här inne och också vid myndigheter. Det gör att vi egentligen skulle behöva ett lite större metoo-uppvaknande kring rasismen och hur den faktiskt drabbar människor i vardagen.

Detta exempel gör mig väldigt orolig. Man har här egentligen två olika barriärer. Redan när människor från andra länder söker visum och man anser att det finns en risk för att de skulle vilja stanna kvar sker det en gallring. Vi ser att ensamstående människor, som inte har familj i hemlandet, har mycket svårare att få ett visum. Är det verkligen rimligt att en doktorand från Uganda utan familj ska ha svårare att få en visering än en som har familj? Vi använder viseringen som en väldigt svår barriär, och jag anser, fru talman, att det ibland blir mycket svårgenomskådligt var de rasistiska fördomarna slår till och var de inte gör det.

Jag förväntar mig att regeringen, på samma sätt som att den säger sig vara tydligt feministisk, också är tydligt antirasistisk. Det kräver att man gör genomlysningar av denna typ av ärenden, där det finns väldigt många frågetecken kvar.

Anf. 72 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Frågan är lite större än så. Sverige har haft en del synpunkter inte minst på hur EU:s yttre gräns har fungerat i ett antal länder, vilket har föranlett en diskussion om att vi också måste ha en bättre egen kontroll över vilka som kommer till Sverige och på vilka grunder.

Den internationella brottsligheten blir också en del av denna diskussion eftersom polisen ser mönster: Från vissa länder kommer en viss typ av kriminalitet. Det påverkar, tror jag, hur benägen man är att kontrollera inresa från de regionerna eller länderna. Det är ett brottsbekämpande och inte ett rasistiskt perspektiv om man vet att det från en viss flygplats ofta förekommer problem med pass, eller vad det nu kan vara.

Vi måste alltså också förstå polisen i detta. De har ett uppdrag att vara brottsbekämpande, att kontrollera. Det kan leda till att man gör bedömningen att man måste kontrollera människor från vissa platser eller i vissa sammanhang noggrannare än andra. Detta behöver inte vara en rasistisk diskussion. Det kan naturligtvis finnas människor som har en rasistisk agenda, men det kan också finnas fullt legitima brottsbekämpningsorsaker till att man är noga.

För att problematisera lite mer tror jag att flera hundra personer varje månad med nuvarande lagstiftning nekas inresa i Sverige därför att de inte kan svara upp mot de gemensamma krav vi har. Besluten motiveras, registreras och är möjliga att överklaga. Det finns alltså över tid möjlighet att följa detta.

Jag tycker definitivt – och det tror jag är en viktig fråga – att man om man upplever sig diskriminerad, kränkt eller rasistiskt bemött ska anmäla det. Det är det enda sättet att få ljus på detta men också att se till att vi som har en kontrollmakt kan motverka en utveckling som vi inte vill ha i våra myndigheter. Det är alltså otroligt viktigt att man överklagar om man känner sig felaktigt bemött.

Anf. 73 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Det kom 2017 en rapport från Civil Rights Defenders, som heter *Slumpvis utvald*. Den belägger att en hel del människor i vårt samhälle väljs ut slumpmässigt, mycket oftare än statsrådet eller jag, bara för att de ser ut på ett visst sätt eller uppfattas på ett visst sätt. Det gäller romer, och det gäller absolut afrosvenskar.

Detta är samhällsskadligt på ett väldigt allvarligt sätt. Om det faktiskt är så att folk konsekvent och hela tiden väljs ut slumpmässigt på grund av sitt ursprung betyder det att det inte är allas gränspolis. Det är inte vår gemensamma, utan man upplever det som något som riktas mot några av oss i samhället. Det är väldigt dåligt och väldigt allvarligt.

Människor hör gång på gång av sig till mig, från universiteten och från fotbollslag som har bjudit in andra fotbollslag, och säger: Vi ska bjuda in de här människorna, men de får inte visering. När jag sedan hör detta, att personer får sitta nio veckor i förvar, vilket är en väldigt allvarlig åtgärd, och sedan tvångsutvisas med chartrat plan trots att de faktiskt hade biljetter hem, känner jag mig inte trygg med att detta verkligen saknar rasistiska dimensioner.

Jag önskar mig ett mycket tydligare ställningstagande. Jag önskar mig en regering som säger att den är antirasistisk och som konsekvent följer upp dessa saker. Det är förfärligt för de människor det drabbar, men det är också farligt för vår gemenskap.

Anf. 74 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S):

Fru talman! Återigen – rasism eller diskriminering är inte tillåtet vid myndigheter och får inte ligga till grund för deras beslut. Det är otroligt viktigt. Känner man sig diskriminerad eller utsatt ska man anmäla, för det är det enda sättet att uppmärksamma frågor och få till stånd en förändring.

När det gäller svensk lagstiftning och vilka regler och krav som gäller för att komma in i Sverige är det EU-gemensamma krav. Det är alltså inte några särskilda krav i Sverige, utan de gäller alla. Det är upp till den inresande att kunna möta de krav som finns och konsekvent och tydligt kunna redogöra för sina skäl att resa in i Sverige, så att man uppfyller inresevillkoren.

Den sista frågan handlar om förvar. Detta är väldigt ovanligt, och kraven för att ett sådant beslut ska kunna fattas är ganska högt ställda. Det ska vara en sista utväg om det är nödvändigt för att personen på något sätt visat att man inte tänker följa ett beslut om avvisning eller utvisning. Detsamma gäller för hur hemresan går till.

Utan att gå in i detalj kan man konstatera att även denna fråga är prövad. Därför tror jag inte att jag ska kommentera utan bara säga att det i detta fall är prövat, och man har inte funnit att myndigheten gjorde fel.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 17 Svar på interpellation 2018/19:112 om Huawei

Anf. 75 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Ludvig Aspling har frågat mig om jag ser det som en säkerhetsrisk att Huaweiutrustning byggs in i det svenska 5G-nätet, vilka åtgärder regeringen har vidtagit eller kommer att vidta för att förhindra dessa potentiella säkerhetsrisker samt om jag kommer att arbeta för en uppdatering av cybersäkerhetsdirektivet för att begränsa Huaweis tillgång till utbyggnaden av 5G-nät i Europa.

Regeringen är medveten om de utmaningar som finns kopplat till utrustning som används vid utbyggnad av nät för elektronisk kommunikation, och regeringen ser därför över problematiken och överväger om ytterligare åtgärder behövs.

Under den föregående mandatperioden vidtogs flera åtgärder som innebär en ambitionshöjning avseende säkerhetsskyddet, däribland initiativ till en ny säkerhetsskyddslag. Regeringen tillsatte också en statlig utredning, som bland annat har föreslagit skärpta krav på verksamhetsutövare som vill genomföra en överlåtelse, upplåtelse eller utkontraktering av säkerhetskänslig verksamhet och utökade möjligheter för tillsynsmyndigheterna att ingripa mot sådana åtgärder: *Kompletteringar till den nya säkerhetsskyddslagen*, SOU 2018:82. Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

I lagen (2003:389) om elektronisk kommunikation regleras att operatörerna ska vidta lämpliga tekniska och organisatoriska åtgärder för att säkerställa att uppgifter som behandlas i samband med tillhandahållandet av tjänsten skyddas. EU-ramverket för elektronisk kommunikation har nyligen moderniserats, bland annat rörande driftssäkerhet och incidentrapportering. Regeringen arbetar för närvarande med genomförandet av det nya ramverket i svensk rätt.

Europaparlamentet och rådet har under hösten 2018 nått en politisk överenskommelse kring förslaget om Enisa, EU:s cybersäkerhetsbyrå, och om cybersäkerhetscertifiering av informations- och kommunikationsteknik, den så kallade cybersäkerhetsakten. Då lagstiftningen ännu inte trätt i kraft är det för tidigt att avgöra behovet av eventuella uppdateringar.

Anf. 76 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Starka indikationer talar för att Kina är inställt på konfrontation snarare än på fredlig samverkan med västvärlden, och den inställningen måste ses mot bakgrund av landets historia. Vi glömmar ofta bort opiumkrigen, kolonialiseringspolitiken efter första världskriget och det faktum att Kina förlorade ungefär lika många människor som Sovjetunionen under andra världskriget.

Som utlänning boende i Kina är det omöjligt att inte märka den missaktning som både myndigheter och människor där känner mot utlänningar generellt och att Kina är inställt på revansch mot oss.

Kinas nuvarande strategi gentemot västvärlden fokuserar inte på stridsvagnar eller kärnvapen utan på information. Det moderna Kina agerar utifrån ett uråldrigt ordspråk – zhi bi zhi ji, bai zhan bu dai – vilket ungefär betyder att den som har information om fienden klarar hundra krig.

Möjligheten att röja, förvanska eller sälja känsliga uppgifter och störa känslig infrastruktur är en strategisk målsättning, och spjutspetsen för den kapaciteten heter Huawei. Huawei grundades av en ingenjör vid Kinas informationsteknologiska forskningsanstalt och har mycket nära band till regimen. Bolaget har pekats ut för att överföra övervakningsteknologi till Nordkorea. Bolagets CFO greps nyligen i Kanada misstänkt för brott relaterade till sanktionerna mot Iran, och flera personer med koppling till bolaget har gripits i Europa för misstanke om spioneri.

Eftersom Huaweiutrustning i det nya 5G-nätet ger Kina enorma möjligheter till informationsinhämtning har bland andra USA, Storbritannien och Japan beslutat att utestänga bolaget. Flera andra länder utreder just nu

frågan, men Sverige är tyvärr inte ett av dessa. Anders Ygeman uppgav för inte så länge sedan i tidningen Ny teknik att han inte ens diskuterat frågan på regeringsnivå, vilket är helt obegripligt.

Fru talman! Jag blir ledsen när jag läser det här interpellationssvaret. Jag har aldrig sett så många svaga bortförklaringar förut.

Ygeman lyfter fram den nya säkerhetsskyddslagen från i fjol, en lag som handlar om att stärka skyddet för vissa typer av uppgifter. Den har dock ingenting med det här att göra.

Han lyfter fram EU:s kodex för elektronisk kommunikation, som handlar om att säkra snabb och tillförlitlig internetanslutning i unionen, vilket också är en helt annan fråga.

Till sist nämner Ygeman EU:s nya cybersäkerhetsförordning, som inte heller kommer att kunna användas för att stoppa Huawei. Detta är Ygeman själv väl medveten om. Hans eget parti står nämligen bakom en ny resolution i Europaparlamentet som handlar om just Huawei. Jag läser ur resolutionen här:

”Calls on the Commission to assess the robustness of the Union’s legal framework in order to address concerns about the presence of vulnerable equipment in strategic sectors, (...) urges the Commission to present initiatives, including legislative proposals.”

Ygemans eget parti drar alltså slutsatsen att ny lagstiftning behövs, men Ygeman själv hänvisar till den lagstiftning som finns.

Fru talman! Inget av det som statsrådet tar upp i interpellationssvaret kan användas för att stoppa Huawei. Den fråga som jag vill ha svar på är därför: Varför i hela friden har den här regeringen inte förberett svensk lagstiftning för att ordna detta?

Jag vill också påminna om att Anders Ygeman fick sparken från sin förra statsrådstjänst eftersom han ansvarat för det största informationssäkerhetshaveriet i Sveriges historia. Nu är samme Anders Ygeman på väg att servera nycklarna till hela den svenska it-infrastrukturen på ett silverfat till ett bolag med väldokumenterade kopplingar till kinesisk underrättelsetjänst. Det ser med andra ord ut som om historien håller på att upprepa sig.

Anf. 77 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Ludvig Aspling ondgör sig över att jag tar upp EU:s cybersäkerhetsdirektiv och undrar varför jag kan göra det i ett svar på hans interpellation. Ja, Ludvig Aspling, det enkla skälet är att du har frågat om just det direktivet. Det är väl inte för mycket begärt att du ändå ska ha läst igenom din egen fråga?

När det gäller Transportstyrelsen var jag ansvarig för den myndighet som avslöjade missförhållandena. Det var min roll i det. Det var väl för väl.

När det gäller frågan om telekommunikation och 5G-nätet vill jag understryka att vi behöver höja säkerhetsnivån inför den kommande 5G-auktioneringen. Men jag tror att det är ett misstag att i detta peka ut ett enskilt bolag eller en enskild nation. Det viktiga är ju att säkerställa att den teknik som används och att de operatörer som kommer att få licenser håller den säkerhetsnivå som Sverige har rätt att kräva.

Anf. 78 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Jag tror att Anders Ygeman inte riktigt har läst min interpellation. Den fråga jag ställer är varför inte Anders Ygeman eller någon annan i regeringen har föreslagit ett tillägg till cybersäkerhetsdirektivet för att lösa just den här frågan. Cybersäkerhetsdirektivet antogs i dag och börjar gälla från i dag. Men som det ser ut just nu finns det inga bestämmelser i det som kan användas för att lösa det här problemet.

Frågan jag ställde i interpellationen är varför regeringen inte har föreslagit något tillägg för att hantera det här problemet. Det är detta som är min fråga.

När det gäller detta med att peka ut enskilda bolag eller enskilda länder ska jag medge att Anders Ygeman har en poäng. Det är naturligtvis sant att man inte ska peka ut enskilda bolag och enskilda länder. Men lagstiftning fungerar ju inte på det sättet. En bestämmelse för att hantera det här problemet skulle utformas så att till exempel företag som bygger upp 5G-nätet inte ska använda utrustning från företag som kan antas ha nära band till andra länders säkerhetstjänster. Det är på det sättet lagstiftningen byggs upp, naturligtvis.

Vi ska inte stifta lag om att ett visst företag eller produkter från ett visst land inte ska få förekomma i nätet. Detta är fullständigt uppenbart. Jag tycker att det är en svag invändning, faktiskt.

När det gäller lagstiftning är det också viktigt att påpeka att den tar tid, vilket vi har sett under dagens aktuella debatt. Detta gör mig upprörd. Den här regeringen har haft lång tid på sig att hantera det här problemet.

Problemet med Huawei har varit känt under fyra fem år, sedan man började planera för 5G-nätet. Men Sverige har inte föreslagit någon lagstiftning alls förrän i dag.

Nu säger regeringen att man överväger att vidta åtgärder, men det är för sent. Den här frågan måste lösas under det här året, för det är under detta år som utrustningen kommer att installeras. Efter att den har installerats blir det mycket svårare att byta ut den.

Låt mig dra en kort parallell till hur britterna har löst den här frågan. Britterna hade, som jag har förstått saken, lagstiftning på plats sedan många år. De kunde fatta beslutet om Huawei som ett myndighetsbeslut. Då går det fort och är enkelt.

Det är sådan lagstiftning som Sverige borde ha haft på plats, och vi borde ha börjat förbereda för detta för kanske fyra fem år sedan.

Anf. 79 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Låt oss börja med det vi är överens om. Vi är överens om att vi ska ha en lagstiftning som säkerställer högt ställda krav på operatörer och på utrustning vid det kommande 5G-nätet. Det förefaller vi vara helt överens om.

Vi verkar också, trots den lite stormiga inledningen, vara överens om att vi i lagstiftningen inte ska peka ut ett enskilt land eller en enskild leverantör av komponenter. Det välkomnar jag.

Sedan blir det lite konstigare, när Ludvig Aspling säger: Det är för sent, eftersom det är komponenter som ska vara installerade under det här året. Vad bygger Ludvig Aspling det på? 5G-auktionen kommer att hållas i december i år. Det är knappast några som kommer att installera master och

stjärnnätverk innan de vet om de kommer att få en licens eller inte. Vad bygger Ludvig Aspling detta påstående på?

Anf. 80 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Är vi verkligen överens om detta? Jag hävdar med emfas att denna regering har försuttit möjligheten att i tid lösa frågan. Det som Anders Ygeman säger på slutet stämmer. Det är antagligen under nästa år som utbyggnaden kommer att pågå, och det är innan dess som lagstiftning måste vara på plats. Men som både Anders Ygeman och jag vet tar lagstiftning när det gäller sådana här saker lång tid att lösa. Om man inte sätter igång nu kommer man med stor sannolikhet inte att ha lagstiftning på plats. Men det är någonting som framtiden får utvisa.

Jag hoppas att detta är någonting som Anders Ygeman kan ta med sig härifrån, så att han sätter en eller två tjänstemän att börja utreda frågan redan i dag.

Anf. 81 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Vi är alltså överens, Ludvig Aspling, om att du hade fel om tidtabellen. Det hedrar dig att du erkänner det. Låt oss också vara ärliga och säga att det krävs en hög hastighet när det gäller att få på plats de skyddsåtgärder som vi förefaller vara överens om. Jag hoppas att jag inom kort kommer att kunna visa detta på ett sådant sätt att även Ludvig Aspling och Sverigedemokraterna är nöjda med det.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 18 Svar på interpellation 2018/19:116 om mål för leveranssäkerheten

Anf. 82 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Mattias Bäckström Johansson har ställt två frågor till mig avseende leveranssäkerhet för el och pekar på minskande marginaler i effektbalansen vintertid. Den första frågan är om jag är orolig över den utveckling vi nu ser. Den andra frågan gäller om jag och regeringen är beredda att ompröva vår uppfattning kring ett mål för leveranssäkerhet.

Jag vill börja med att konstatera att en robust elförsörjning är en grundläggande förutsättning för ett modernt och väl fungerande samhälle. Detta blir allt tydligare i en digitaliserad värld, där fler och fler områden blir beroende av en säker tillgång på el.

Så till den första frågan, om jag är orolig över utvecklingen. För ett år sedan fick den dåvarande energiministern samma fråga av Mattias Bäckström Johansson. Jag står helt bakom det svar som Mattias Bäckström Johansson då fick, nämligen att Sverige i dag har stabila förutsättningar för energisektorn tack vare den unika överenskommelse som fem partier slöt om Sveriges långsiktiga energipolitik i juni 2016. Överenskommelsen innehåller en lång rad insatser som ska säkra att Sverige ska ha ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet, en låg miljöpåverkan och el till konkurrenskraftiga priser.

Samtidigt kan jag hålla med om att effektfrågan är en av de utmaningar vi behöver hålla ögonen på de kommande åren när vi ställer om till ett förnybart elsystem. Trots att vi på årsbasis har ett överskott av el kommer det att finnas tillfällen då vi behöver importera. I det sammanhanget vill jag poängtera att import av el inte är något konstigt i sig. Tvärtom är elhandel en huvudpoäng med EU:s inre elmarknad. Det skulle få miljömässiga konsekvenser och även bli dyrt för industri och konsumenter om alla länder skulle subventionera in elproduktion så att de i alla lägen är självförsörjande på el.

Svenska kraftnät har nyligen publicerat sin långsiktiga marknadsanalys, som även tar hänsyn till Sveriges importmöjligheter. I den nyanseras bilden – risken för effektbrist är mycket liten på kort och medellång sikt.

Så till den andra frågan, om ett mål för leveranssäkerhet. Jag kan konstatera att leveranssäkerhetsmål är ett vitt begrepp. När det gäller elnäten finns redan ett sådant på plats i Sverige. Elnätsföretagen ansvarar för att elavbrotten är så få och kortvariga som möjligt, och ett elavbrott får enligt ellagen inte vara längre än 24 timmar.

Under våren träder en ny EU-förordning i kraft som ställer krav på att alla medlemsstater med kapacitetsbevarande mekanismer ska fastställa en önskad nivå på effektillräckligheten, det vill säga en typ av leveranssäkerhetsmål. Så länge Sverige har en effektreserv kommer vi att behöva anpassa oss till de nya kraven.

Avslutningsvis vill jag också understryka att debatten ofta ganska ensidigt fokuserar på elproduktion. Jag vill påminna om att det finns en förbrukarsida med stor potential som jag är övertygad om kan bidra till lösningen på effektfrågan genom ökad flexibilitet och smarta lösningar. Förutom att förbrukningsstoppar då kan kapas kommer industri och konsumenter att kunna spara pengar på att deras elanvändning flyttas till tidpunkter då elen är billigare.

Anf. 83 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Tack, statsrådet, för svaret på interpellationen! Sveriges näringsliv och hushåll är mer beroende av el än någonsin. Tilltagande digitalisering, automation och innovationer kräver en ständig tillgång på el med hög leveranssäkerhet och med en god kvalitet.

Bakgrunden till interpellationen är just den utveckling som vi kan se i effektbalansen under det senaste decenniet. Vi har gått från vidlyftiga marginaler på nästan 5 000 megawatt till att nu, under den gångna vintern, ligga på minusvärden i dessa analyser.

Man kan dra ut denna tidslinje och titta på den lutning som kurvan har, och man kan även se två år framåt i tiden. Det är nästan en 45-graderslutning nedåt. Åtminstone jag tycker att det finns anledning att känna någon form av oro inför den utveckling som vår myndighet Svenska kraftnät prognostiserar. Detta inger kanske inget förtroende i fråga om att vi har koll på det här.

För att hitta motsvarande situation i Sverige får vi gå decennier tillbaka i tiden. Man kan kanske hitta en situation i början av 70-talet då det var motsvarande utsatta läge. I dessa sammanhang ska vi komma ihåg att man i de här analyserna har tillgodogjort sig effektreserven och kommer att köra de oljeeldade kondenskraftverken för fullt.

I närtid väntar som bekant även stängningen av Ringhals 1 och 2. Det innebär att ytterligare 1 700 megawatt försvinner. Det kommer att bli mindre stabilt framöver när stora synkrongeneratorer försvinner, som bidrar inte bara med aktiv effekt utan även med reaktiv effekt och med svängmassa till kraftsystemet.

Historiskt har tillgång till energi varit synonymt med välstånd och god ekonomisk tillväxt. Det som hushållen och näringslivet har varit duktiga på under de senaste decennierna är att jobba med energieffektivisering och med att bryta det mönster som har funnits. Det har inneburit att vi har kunnat bygga på det ekonomiska välståndet med samma energimängd. Vi har alltså minskat vår energiintensitet.

Men just nu är det kanske inte mycket som talar för att den utvecklingen ska fortsätta. Snarare kommer elförbrukningen att öka. Vi kan se att när industrin energieffektiviserar minskar energianvändningen, men elförbrukningen ökar. Vi har nya energiintensiva verksamheter som är på väg att etablera sig i Sverige. Serverhallarna är kanske det tydligaste exemplet. Sveriges befolkning har ökat, och vi kan se en transportsektor där elektrifieringen tilltar.

Men den förda politiken har aktivt bidragit till att minska marginalerna i effektbalansen. De kraftslag som regeringen och partierna bakom energiöverenskommelsen väljer att subventionera in är främst väderberoende och intermittenta kraftslag som har en avsevärt lägre kapacitet än de kraftslag som försvinner ur kraftsystemet. Det innebär att nätkapaciteten måste höjas. Vi kan se att exempelvis nätinvesteringarna hos Svenska kraftnät har ökat med över 1 000 procent under de senaste åren. De har tiofaldigats, vilket innebär att underliggande nät måste betala för de förstärkningarna. Det leder till slut till att det är jag, hushållen och industrin som får betala för detta.

Även jag kan läsa det som står i energiöverenskommelsen som statsrådet hänvisar till. Där står det att ”Sverige ska ha ett robust elsystem med en hög leveranssäkerhet”. Men att man skriver det innebär inte att man kommer att få det. Någonstans måste man kunna peka på vad det är för reformer som i så fall kommer att leda fram till och göra troligt att vi kommer att ha ett kraftsystem som präglas av samma höga leveranssäkerhet som hittills. Det finns det nämligen inget som pekar på i de effektbalansrapporter som Svenska kraftnät tar fram. Det är snarare tvärtom: Det kommer att fortsätta nedåt de närmaste åren, och vi kommer att bli ännu mer utsatta.

Anf. 84 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Mattias Bäckström Johansson nämner bara den ena sidan, vilket är symptomatiskt. Han nämner inte att vi har sänkt skatten på vattenkraft och kärnkraft. Han nämner inte att vi har förlängt effektreserven till 2025. Han nämner inte att elcertifikatssystemet har förlängts och utökats med 18 terawattimmar förnybar elproduktion, och han nämner bara delvis att överföringskapaciteten i stamnätet har förstärkts både inom landet och till omvärlden.

I motsats till Mattias Bäckström Johansson välkomnar jag den nätutbyggnad som har skett, både för att öka leveranssäkerheten och för att få en bättre överföring mellan landsändar.

Vi ska noga följa effektutvecklingen, och vi är ju i den meningen i en förändringens tid när vi går över till alltmer förnybar energi. Jag uppfattade inte om Mattias Bäckström Johansson tyckte att det var en positiv eller en negativ utveckling, men jag skulle nog ändå säga att det i grunden är positivt att vi går mot alltmer av förnybar energi i Sverige. Där är Sveriges vattenkraft en unik resurs som utgör en av hörnstenarna i vår fossilfria och förnybara energiproduktion.

I takt med att folks konsumtionsmönster förändras måste också elnätet förändras. Vi måste investera mer i våra elnät, framför allt i våra mer befolkningstäta regioner. Vi måste stärka vår överföringskapacitet, och vi måste underlätta för energiinvesteringar i närheten av våra befolkningscentrum eftersom det kommer att vara avgörande för att klara de utmaningar vi har i systemet.

I motsats till många andra länder har vi ju en enorm tillgång i den energioverenskommelse som slöts och som 75 procent av riksdagens ledamöter står bakom, där vi kan klara både konkurrenskraftiga elpriser för svensk industri och höga mål när det gäller förnybar energi. Det är en utveckling som regeringen är positiv till och bejakar.

Anf. 85 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! Kortsiktigt gjorde förslagen exempelvis kring den sänkta fastighetsskatten för vattenkraft och borttagandet av effektskatten nytta genom att vidmakthålla den tacksamma situation som Sverige har befunnit sig i och fortsatt rör sig inom men som man är på väg ur. Det är någonting som Sverigedemokraterna står bakom såväl i Energikommissionen som här i kammaren.

Vår ingång är inte att fokusera på exakt vilka kraftslag man ska ha i energisystemet utan snarare på vad vi vill uppnå. Det handlar om att minska vårt fossila beroende. Vi vill ha en fossilfri kraftsektor, men i energioverenskommelsen har man i stället valt att göra en snävare bestämning av vilka fossilfria kraftslag vi ska ha i stället för att välkomna alla fossilfria kraftslag.

De lösningar som statsrådet sätter sin tilltro till existerar i många fall inte i dag, och i de fall de existerar är de långt ifrån kommersiella. Regeringen har kortsiktigt försökt att medelst bidrag och subventioner få upp investeringsviljan kring utrustning kopplat till lagring eller att styra lagstiftning mot att främst kunna lösa skattetekniska frågor i stället för att fokusera på fysikaliska och tekniska problem som finns eller som den förda politiken har medfört.

Det finns absolut en potential kopplat till efterfrågefleksibilitet. Det är någonting som delvis nyttjas i dag inom ramen för effektreserven eller av teknikintresserade entusiaster. Det är dock sådant som bidrar på marginalen. Vi kan se att marknaden och intresset för detta är högst begränsat. Nyligen lade exempelvis Vattenfall, som ägs av staten, ned sin försäljning och satsningar på smarta-hem-lösningar, då endast ett fåtal tusen av deras drygt 800 000 kunder var intresserade av detta.

I den mån man kan automatisera och det inte inkräktar på vardagsrutinerna finns det givetvis såväl en potential som en vilja att bidra – det är jag högst övertygad om själv – men där måste finnas någon form av rimliga ekonomiska incitament. Sedan tidigare har det från liknande experiment varit tämligen klarlagt att hushållen inte har något direkt intresse av

att göra den typ av frånsteg som handlar om att anpassa sig och konsumera mer el om det blåser mycket eller om det är soligare dagar. Där räcker de ekonomiska incitamenten inte till.

I den mån intresset finns är det ett problem att med den marknadsmodell vi har i dag som bara fokuserar på energi kommer vi inte heller att kunna uttömma potentialen kopplat till effektfrågan. Ju fler som ägnar sig åt detta, desto lägre kommer ju det ekonomiska incitamentet att bli när man har flyttat efterfrågan.

Det är intressant att statsrådet i svaret lyfter upp just avbrottsersättningen. Elleveranserna består helt korrekt av två delar: dels själva elproduktionen, dels distributionen. Det är två delar som måste fungera tillsammans om någon el ska kunna nå ut. I de flesta fall kompenseras kunden, men när bortkopplingen är kopplad till leveranssäkerhet utgår ingen kompensation alls till kunderna. För den enskilda kunden spelar det dock mindre roll om problemet har funnits i produktions- eller distributionsledet.

Jag håller med statsrådet om att man inte ensidigt ska fokusera på produktionssidan eller på vilka kraftslag det ska vara, utan det handlar om att kunna nå en rimlig leveranssäkerhet, vilket även kan innebära åtgärder på användar- och förbrukarsidan. Men varför är man så rädd för att ha en marknad för det här för att se till att politiken sätter upp ett ramverk för en acceptabel leveranssäkerhet och sedan låta det vara en konkurrens mellan produktionssidan och förbrukarsidan för att få de mest kostnadseffektiva lösningarna?

Anf. 86 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Tack, Mattias Bäckström Johansson, för de kompletterande frågeställningarna! Jag noterar ändå att vi i stora drag är överens, både om att vi måste hålla ögonen på effektutmaningen och att vi måste jobba på båda sidor. Vi är överens om vikten av att ha en hög leveranssäkerhet, även om Mattias Bäckström Johansson kallar den för "rimlig". Jag tror att en rimlig leveranssäkerhet är att man kan lita på att man får el när man behöver elen. Det måste vara grunden.

Vi är faktiskt också överens om att marknaden är en bra och flexibel mekanism för att hjälpa oss att uppnå de politiskt uppställda målen. Det är därför som vi med bred marginal klarar toppbelastningen även under de kalla dagar vi har haft, detta trots att marknaden har valt att stänga ned ett antal reaktorer.

Mattias Bäckström Johansson nämnde hushållen, men framför allt handlar det om att de stora elkonsumenterna på företagssidan väljer att lägga sin produktion så att de drar ned på energibehovet vid toppbelastning. Det är naturligtvis bra för industrin i och med att de då kan hålla sina elpriser betydligt lägre än annars, och det är också bra för möjligheten att leverera el eftersom det gör att efterfrågan går ned när elpriset blir högre.

På samma sätt kommer de kablar som byggs och har byggts att få till följd att vi i större utsträckning kommer att importera el om efterfrågan stiger i Sverige. I dag producerar Sverige ett stort överskott på el, och vi är stora nettoexportörer av el. Det tycker jag är bra. Det bidrar till att pressa ned utsläpp av koldioxid i andra länder. Samtidigt är det naturligtvis också bra om vi kan importera el om och när vi behöver. Det tror jag att alla vinner på.

Sedan förde Mattias Bäckström Johansson ett resonemang om förnybar versus fossilfri; vilket som var mest eller minst begränsande. Motsatsen till förnybar är ändlig. Det betyder att vi i den meningen bygger ett kort-siktigare energisystem än annars.

Aven om vi har satt upp ett mål om förnybar energi är det till syvende och sist marknaden som avgör vilket energislag den tror på och vilket energislag den är beredd att investera i. Det förefaller vara så att marknaden har en hög tilltro till de förnybara energikällorna. Det är dem vi ser växa, inte bara i Sverige utan runt om på vår kontinent.

Anf. 87 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD):

Fru talman! I svaret sa statsrådet att det är marknaden som avgör vad som ska byggas. Det byggs för mer förnybar energi. Det är inte så lustigt när det finns ett subventionssystem för förnybar energi i Sverige. Det är riktat till dem som bygger, och det finns även skattelättnader. Det är inte så märkligt vad som kommer att byggas när man från politiskt håll prioriterar vissa energislag. Man väljer inte att vara kostnadseffektiv bland de fossilfria alternativ som står till buds. I vissa fall hade det varit mer rationellt att inte tillföra ytterligare produktion utan att jobba på förbrukningssidan.

Det finns ingen marknad för leverans av kapacitet eller någon form av effektmekanism. Det finns enbart en energimarknad, och sedan finns en elcertifikatsmarknad där man politiskt har beslutat att det ska vara fråga om förnybart. Det är detta vi vänder oss mot. Det har skapat en utveckling där det blir en allt mindre marginal i effektbalanserna, och vi anser att det kommer att vara svårt att upprätthålla den befintliga marknadsmodell som finns i dag över tid.

Politiken borde fundera över vad vi vill att vårt kraftsystem ska präglas av i framtiden. En given ingång vore ett mål för leveranssäkerhet och att koppla en marknad och ett ramverk till det. Sedan ska aktörer för produktion och användare delta för att hjälpa till och bidra till att upprätthålla leveranssäkerheten över tid. Den politiken finns inte i dag. Frågan är varför man är så rädd.

Statsrådet framhåller själv att man från politiskt håll försöker plocka ut vissa delar. Det har inte gått särskilt väl. Lutningen på kurvan de senaste tio åren är 45 grader nedåt, och så kommer den att fortsätta de två närmaste åren också.

Vad ska vända den utvecklingen så att vi kommer i en mer tacksam situation under de kommande åren? Jag har svårt att se vad det kan vara, och jag konstaterar att statsrådet inte heller framhållit något i sitt interpellationssvar eller i debatten.

Anf. 88 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Fru talman! Jag nämnde ett antal åtgärder för att förbättra situationen framöver. Regeringen och de partier som ingår i energiöverenskommelsen kommer naturligtvis att bevaka situationen noggrant för att se till att vi har en god och säker tillgång till energi i vårt land till konkurrenskraftiga priser och att vi klarar omställningen till förnybar energi. Det är en process som i princip hela EU, förutom ett fåtal östländer, är upptaget med.

Det finns ett leveranssäkerhetsmål. Det är möjligt att det leveranssäkerhetsmålet ska förändras. Det får vi göra i samband med att EU fattar

sina beslut. Om EU fattar ett sådant beslut måste vi leva upp till de målen. Det är inte rimligt att vi gör det övervägandet skilt från den övriga EU-processen.

Jag noterar ändå att vi i allt väsentligt är överens med Mattias Bäckström Johansson, även om hans parti står utanför energiöverenskommelsen.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 19 Svar på interpellationerna 2018/19:117 och 122 om ordning och reda i klassrummen

Anf. 89 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Ann-Charlotte Hammar Johnsson har frågat mig hur jag kommer att agera för att det ska bli tydligt i hela Skolsverige hur skrivningar i skollagen ska tolkas för att skoldagen ska fungera för alla. Robert Stenkvist har frågat mig om jag anser att det finns problem med otrygghet vid ett betydande antal skolor i dag och om vi kan lämna över dessa allvarliga problem enbart till skolhuvudmännen. Robert Stenkvist har också frågat mig om jag har några kommande förslag för att öka tryggheten i skolan samt om jag anser att skollagen är tillräckligt tydlig när det gäller lärarnas befogenheter att skapa lugn och ro i klassrummet – detta efter att en skola betalat ut skadestånd trots att läraren följt skollagen.

Jag vill börja med att understryka vikten av ordning och studiero i klassrummet samt att alla flickor och pojkar liksom all personal är trygga i skolan. Utbildningen i skolan ska enligt skollagen (2010:800) utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. I juli 2019 träder också ändringar i läroplanen för bland annat grundskolan i kraft som tydliggör rektorns särskilda ansvar för detta. Även elevernas ansvar för att visa respekt för skolans personal och andra elever markeras med dessa läroplansändringar. Ordning och reda i klassrummet är en förutsättning för elevers lärande och utveckling. En trygg arbetsmiljö främjar också attraktionskraften i läraryrket. Skolans arbete för att uppnå trygghet och studiero innehåller såväl disciplinära åtgärder som pedagogiskt ledarskap och att motverka kränkande behandling. Som med mycket annat i skolan behövs både tydliga bestämmelser och ett systematiskt utvecklingsarbete för att nå de resultat vi eftersträvar.

Jag har den senaste tiden svarat på liknande frågor om trygghet och studiero i skolan. Det gläder mig att vi är många som engagerar oss i dessa frågor som har betydelse för både elevernas kunskapsresultat och för arbetsmiljön för alla som verkar i skolan.

Mina besked är fortfarande entydiga. I enlighet med januariavtalet ska Socialdemokraterna, Centerpartiet, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna under mandatperioden gemensamt ta fram en nationell plan för studiero och trygghet i skolan. I det arbetet ingår att se över de möjligheter som finns för disciplinära åtgärder och att säkerställa ett fungerande regelverk för ett bra arbete med trygghet och studiero i skolan. Elever som hotat eller utsatt andra för våld bör lättare kunna stängas av eller omplaceras. Skollagens disciplinära åtgärder ska kunna användas av lärare och rektor. Lärarna ska kunna utföra sitt arbete med trygghet i sin yrkesutövning och med stöd

från rektor och skolhuvudman. I vilken mån vårt gemensamma arbete kommer att leda till att det är just skollagen som bör ändras kan jag av förklarliga skäl inte säga i dag. Det får visa sig.

Andre vice talmannen konstaterade att Ann-Charlotte Hammar Johnson, som framställt en av interpellationerna, inte var närvarande i kammaren.

Anf. 90 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Tack för svaret, statsrådet – denna sena timme! Jag tackar speciellt för det skriftliga svaret.

Jag håller med statsrådet om att en trygg arbetsmiljö för lärarna ökar attraktionskraften i läraryrket. Det har jag varit den första att säga här i kammaren.

En otrygg arbetsmiljö gör att läraryrket faller i attraktionskraft. Det är en jätteviktig fråga, och det kan vara en av förklaringarna till lärarbristen. Jag har pratat med många lärare som har slutat på grund av allt stök i skolor och klassrum. Därför är det en så jätteviktig fråga.

Frågan är om man inte ska förtydliga lärarnas befogenheter och elevernas ansvar. En annan fråga är om skollagen ska användas i stället för läroplanen. Till och med skollagen, som är tydlig i dag, misstolkas ändå, speciellt av Barn- och elevombudet. Den frågan har också varit uppe till debatt.

I det skriftliga svaret lade jag främst märke till att statsrådet tar upp att en trygg skolmiljö och skolresultat är viktiga och stora frågor och hänger samman med ett tryggt och lugnt klassrum. Hjärnforskaren Martin Ingvar har skrivit ett mycket intressant och adekvat kapitel om hur förödande det är med otrygga skolmiljöer och stökiga klassrum. Det förhindrar all inlärning direkt eftersom den mänskliga hjärnan fungerar så.

Den här interpellationen skrevs före Ekströms debatt i *Aktuellt* den 4 mars. Hade jag skrivit den efter den 4 mars hade jag kanske kunnat ta den lite vidare. Jag tycker att det var en väldigt bra debatt i *Aktuellt*. Statsrådet debatterade med en lärare, och jag kände igen mig i mycket av det läraren sa. Jag har ju själv jobbat i skolan, och han kom med väldigt viktiga synpunkter.

I Hjulstaskolan använder man så kallat lågaffektivt bemötande. Det är en metod som, rätt använd, kan fungera för föräldrar och vissa institutioner. Men att använda den i skolan på det sätt som beskrevs i medierna är ju direkt förödande för tryggheten och studieron i klassrummet. Hur kan en rektor inte förstå det? Det är för mig obegripligt.

Det yttersta ansvaret för elevernas trygghet i skolan har faktiskt vi politiker i regering och riksdag. Vi har alla ansvar för detta, trots att kommunerna är huvudmän.

En annan fråga som statsrådet var inne på i tv-debatten var den om det ökande antalet anmälningar mot lärare av elever och föräldrar. Vi har alltså en situation där lärare måste agera mot störande elever, gör så i enlighet med skollagen och ändå i hög grad blir anmälda. Vi har fall där lärare blir frikända av Skolinspektionen och andra instanser men där skolan ändå betalar ut skadestånd. Då undrar jag: Vilken signal ger detta till andra lärare?

Framför allt undrar jag: Om lärare blir rädda för att agera och ingripa mot störande elever, vilket faktiskt är fallet i dag, vilken effekt får det på

tryggheten och studieron i många skolor? Det måste ju ytterligare försämrade möjligheterna att skapa en trygg klassrumsmiljö, i alla fall enligt min logik.

Anf. 91 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Tack för din närvaro här i kammaren när vi diskuterar dessa viktiga frågor, Robert Stenkvist!

Jag vill vara väldigt tydlig: Den lärare som utför sitt arbete enligt skollagen ska känna samhällets fulla stöd. Den lärare som utför sitt arbete enligt skollagen och tar sitt ansvar för att säkerställa att det råder trygghet och studiero i klassrummet ska inte behöva vara rädd för konsekvenser – så länge man håller sig inom lagens ramar.

Jag tycker att detta är en uppgift för oss politiker, men jag tycker också att det är en uppgift för skolans huvudmän, rektorer, kollegor och eleverna i skolan. Vi har markerat det extra tydligt i en ny läroplansskrivning, som träder i kraft i sommar. Det är dessutom en uppgift för landets föräldrar. Ibland är det som att vi glömmer bort föräldrarnas viktiga roll i skolan. Föräldrarna har en viktig roll i att säkerställa att det barnen gör i skolan ligger i barnens eget intresse, nämligen har ett fokus på elevens kunskap och bildning.

Jag kan bli väldigt orolig över att det ibland smyger sig in en kundmentalitet i föräldrarollen – och ibland även i elevrollen. Att vara elev eller förälder är faktiskt att vara med och ta ansvar för något av det viktigaste i ett barns uppväxt, nämligen att lära sig mycket i skolan och få den kunskap och bildning som behövs för att man ska kunna försörja sig, plugga vidare och vara en ansvarstagande vuxen. Det är också viktigt med tanke på att eleverna faktiskt ska vara med och bygga vårt framtida samhälle. Det kan inte vara så att utbildning och bildning är en vara, en tjänst, på en marknad.

I stället är det något som innebär ett stort arbete för elever och ibland även för föräldrar, även jag är mån om att alla elever ska få det stöd de behöver i skolan oavsett om föräldrarna stöttar dem hemma eller ej. Trygghet och studiero är därför viktigt. Det är viktigt för att vi ska kunna säkerställa att *alla* elever får utveckla sin fulla potential i skolan, inte bara de som har stöd hemifrån. Är det några som verkligen förlorar på bristande trygghet och studiero i skolan – förutom de grupper som redan har nämnts här, lärare och andra elever – kanske det framför allt är de elever som inte har särskilt mycket stöttning hemifrån. Det är de som blir de största förlorarna.

I lärarrollen, som är en svår roll, ligger en skyldighet att ibland faktiskt utöva tillsyn. Man har en tillsynsplikt. Man har vårdnadsplikt när det gäller de elever som finns i klassrummet. I den rollen kan man ibland vara tvungen att agera på ett sådant sätt att det i stunden är väldigt svårt att avgöra hur man ska göra för att agera inom lagens ram. Mitt budskap är dock väldigt tydligt: Den lärare som agerar enligt skollagen ska ha samhällets stöd.

Anf. 92 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! Statsrådet och jag är faktiskt ganska ense om problembilden, och det gläder mig. Jag vill dock påstå att lärare som agerar enligt skollagen inte har samhällets fulla stöd i dag. Jag har själv jobbat inom skolan och suttit i samtal med rektor och föräldrar när jag har ingripit mot

väldigt bråkiga elever. Statsrådet har rätt i att kundsystemet kanske är en bov i detta. Föräldrarna hotar nämligen: Gör ni inte som mitt barn vill flyttar vi barnet till en annan skola, och då – underförstått – förlorar ni skolpengen!

Detta är olyckligt. När jag jobbade i skolan sa jag och många lärare med mig ofta att vi inte hade haft några problem om vi hade haft föräldrarna med oss. Har man föräldrar som jobbar ihop med skolan får man koll på deras barn – på eleverna. Men vi har ju inte det, utan det har skett en kraftig förflyttning jämfört med när jag gick i skolan. Då stod föräldrarna alltid på lärarnas och skolans sida, och nu gör de aldrig det. Jag har läst artiklar om en lärare som blev misshandlad för att han gav en elev ett B i stället för ett A i betyg. Vi har alltså en helt annan situation, och vi måste försöka vända den här utvecklingen. Det är inte lätt, för det har väl även med samhällets utveckling att göra. Det är kanske mer än vad vi mäktar med.

Jag vill även ta upp BEO, alltså Barn- och elevombudet. Barn- och elevombudet tar i princip alltid ställning för att svårt störande elever som har skickats ut av lärare har kränkts. Det spelar ingen roll hur läraren har agerat eller hur svårt eleven har stört i klassrummet; det är alltid läraren som är elak och har kränkt ett barn. I vissa fall kan det ju vara så.

Jag läste igenom några artiklar före den här debatten och läste då om läraren Carina, som lyfte ut en störande elev ur klassrummet. Hon blev anmäld och friades i alla instanser, men BEO tyckte att hon hade kränkt eleven därför att andra elever såg på. Om man plockar ut en störande elev ur klassrummet är det ganska naturligt att andra elever ser på. Förstår inte Barn- och elevombudet det? Det är någonting som inte fungerar här.

I går fanns det en artikel i Svenska Dagbladet där det också beskrevs att lärarna inte känner trygghet att agera för att skapa lugn i klassrummen och skolorna. Det finns även ett fall från Linköping år 2017. Där var läraren tvungen att fysiskt flytta på en elev, och det är samma sak där: Alla instanser ansåg att läraren gjorde rätt, inklusive tingsrätten, men BEO var såklart av en annan uppfattning.

Jag konstaterar också, med viss förvåning, att BEO är en del av Skolinspektionen. Det är alltså samma skolinspektion som friar de lärare som BEO anser har kränkt störande elever. Detta är märkligt. Det är en märklig utveckling och en märklig hållning.

Jag undrar också om Barn- och elevombudet någonsin tänker på de tysta elever som räcker upp handen och vill lära sig något i skolan. Det är ändå majoriteten i de flesta klassrum. Det sitter tysta elever där som vill få bra betyg och lära sig och som i stort sett gör som läraren säger. Det är de som blir drabbade, förutom lärarnas arbetsmiljö.

Anf. 93 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Jag är förhindrad att uttala mig om enskilda fall, och även om jag inte vore det skulle jag nog iaktta viss försiktighet när det gäller att fälla tvärsäkra domar i fall som jag inte har haft någon som helst möjlighet att sätta mig in i.

Vi ska vara tydliga med att samhället står bakom de lärare och rektorer som inom lagens ram upprätthåller ordning och studiero. Men vi ska också vara tydliga med att inga elever ska behöva utstå kränkningar i skolan, och

de elever som utsätts för kränkningar av olika slag ska naturligtvis ha någonstans att vända sig.

I dag fick jag ta emot Bris, Barnens rätt i samhällets, årsrapport om barns livsvillkor. En uppgift i den rapporten som gjorde stort intryck på mig var uppgiften att eleverna anger att mobbningen har ökat i våra skolor under senare år. Här är vi helt beroende av att det finns goda möjligheter för elever att göra sin röst hörd och att eleverna har en vuxen att vända sig till, i skolan eller inom ramen för myndigheternas arbete.

Jag är också väldigt angelägen om att det ska finnas en möjlighet för elever att vända sig till vuxna i skolan och tala om när någonting är på väg att gå fel. Jag vill till exempel inte ta ifrån eleverna någon som helst möjlighet att anmäla misstankar om hedersproblematik eller misstankar om mobbning – misstankar om ett beteende som inte är acceptabelt. Det är också en del av elevernas trygghet och studiero.

De exempel som jag nu lämnar visar hur viktigt det är att vi när vi ser över de bestämmelser som gäller kring trygghet och studiero tar det stora ansvar vi har som vuxna på stort allvar och verkligen säkerställer att tryggheten och studieron kan fungera på skolan. Men då är det förstås helt nödvändigt att de vuxna som finns i skolan har de verktyg som de behöver för att kunna säkerställa detta.

Nej, fru talman, jag kan inte se att det råder så väldigt stora skillnader i åsikter om den grundläggande frågan, nämligen att det är viktigt att se till att skolan präglas av trygghet och studiero. Jag kommer att ägna den mandatperiod som ligger framför oss åt att säkerställa att det är kunskap och bildning som står i fokus i klassrummen, att elevernas kunskapsresultat kan stiga, att vi kan stärka likvärdigheten i skolan och att skolan är den demokratiska bildningsinstitution som jag vill ha och inte en tjänst som andra på marknaden.

Jag vill också arbeta väldigt hårt för lärarnas arbetsmiljö och för att lärarnas trivsel i skolan ska vara så hög att vi får en bättre tillgång på utbildade och erfarna legitimerade lärare i skolan än vad vi har i dag.

De regler som vi nu diskuterar är ju viktiga, men de är kanske framför allt viktiga därför att de ger en god grund för att lärare ska kunna utöva ett tryggt och säkert ledarskap i klassrummet. Hur god skollagen än är kommer det hela ändå att vara helt beroende av att läraren kan utöva ett ledarskap i klassrummet som är tryggt och som skapar en stämning i klassrummet som gör att eleverna med glädje följer de regler som gäller och samarbetar.

Jag är väldigt stolt över den läroplansförändring som vi har gjort och som verkligen tydliggör att detta är ett ansvar också för eleverna, inte minst därför att det ligger så väl i linje med min syn på skolan – att skolan ska fostra elever till ansvarig frihet.

Anf. 94 ROBERT STENKVIST (SD):

Fru talman! När det gäller likvärdighet är problemen störst i de så kallade utanförskapsområdena. Jag bor själv i Botkyrka, där det finns vissa utanförskapsområden. Där är problemen värst, och där drabbas eleverna allra hårdast av stökiga och oroliga klassrum. Jag har hört förfärliga historier, även om jag inte vet hur mycket som är sant.

Om vi skulle få lugna och trygga klassrum i dessa områden skulle vi verkligen göra en jättestor insats för eleverna som går i skolan där. Jag tror

inte att problemen är störst i Danderyd, utan det är i Norra Botkyrka de är störst.

BEO faller ju lärares agerande i fall där Skolinspektionen och andra instanser säger att det är okej. Jag vidhåller att det finns något som inte är bra med BEO.

Statsrådet nämnde att mobbningen ökar; det gör den säkert också. Min erfarenhet är att mobbningen ökar med stökiga skolor och stökiga klassrum. Då tappas kontrollen. Barnen, eller eleverna, känner inte trygghet och får inte några fasta ramar. Både barn och elever vill ha fasta ramar, även om de inte alltid ger uttryck för det. Alla barn som växer upp vill ha fasta ramar och vill veta vad som gäller, även om de säger någonting annat. När dessa ramar försvinner ökar trakasserierna eleverna emellan – tyvärr är det så.

Här kommer vi in på lärarnas bristande auktoritet. Det är en utveckling som har skett över tid att lärarnas auktoritet har minskat, vilket naturligtvis kan bero på flera saker.

Jag hade mer att säga, men jag hinner inte med mer.

Anf. 95 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S):

Fru talman! Denna debatt har ju handlat mycket om skollagens olika regler. Vi är överens om att skollagen är viktig. Vi är också överens om att det är viktigt att lärarna känner samhällets stöd. Men det finns också viktiga delar av vår skolpolitik där enigheten inte är lika stor.

Under den förra mandatperioden tillförde regeringen resurser så att 28 000 fler vuxna kan finnas i skolan. Jag tycker att det är väldigt bra, och jag tycker att det är oerhört viktigt. Närvaron av vuxna, och att vi säkerställer att lärare inte måste göra allt som ska göras i skolan, är helt avgörande för att skolan ska vara en trygg och säker miljö såväl för eleverna som för de vuxna.

Vi har höjt lärarlönerna, och vi har genomlevt en period när vi för första gången på mycket länge har sett höjda kunskapsresultat i den svenska skolan.

Samtidigt har vi stora utmaningar och stora problem. Jag tänker framför allt på den bristande likvärdigheten och den stora lärarbristen. Om en del av detta är vi överens, men om en del är vi inte överens.

Jag kommer att fortsätta att kämpa för att skollagen och lärarnas förutsättningar att utöva sitt arbete ska hänga ihop på ett bra sätt. Här tror jag att jag kommer att ha stöd, i enlighet med vad som har sagts i denna debatt.

Men jag kommer också att fortsätta att kämpa i frågor där jag inte kommer att ha samma starka stöd. Till exempel kommer jag att kämpa för mer resurser till skolan. Jag kommer även att fortsätta att arbeta för att skolan ska styras som en demokratisk bildningsinstitution och inte som vilken tjänst på marknaden som helst. Här återstår också att se hur starkt Sverigedemokraternas stöd kommer att vara framöver.

Vi kommer att arbeta med en nationell plan för trygghet och studiero, och vi kommer att göra det tillsammans med Centern, Liberalerna och Miljöpartiet de gröna. Jag ser fram emot detta arbete. Det kommer att vara ett viktigt arbete under min tid som utbildningsminister och ett arbete som jag kommer att finna stor glädje i och känner stor stolthet över.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

Prot. 2018/19:63

12 mars

Svar på
interpellationer

§ 20 Svar på interpellation 2018/19:90

Andre vice talmannen meddelade att interpellation 2018/19:90 av Kjell Jansson (M) om Östlig förbindelse hade återtagits och därför inte skulle besvaras.

§ 21 Svar på interpellation 2018/19:105 om färjetrafik i skärgården

Anf. 96 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! David Josefsson har frågat mig hur jag och regeringen ser på att servicenivån på färjeleder blir olika i landet beroende på huvudman samt om jag och regeringen kan tänkas vidta åtgärder för att göra regelverket neutralt till vem som är huvudman för en viss väg för att få en mer likartad servicenivå när det gäller färjetrafik.

Varje ö är unik. De lokala förutsättningarna varierar, och det finns ofta skäl som går långt tillbaka i tiden till att förbindelserna till och från ön ser ut som de gör och till vem som är huvudman för dessa förbindelser.

Det är naturligt att olika huvudmän kan ha olika servicenivå på sitt utbud. Det finns färjor som behövs för allmän samfärdslösning och som är tillbehör till allmän väg med staten som väghållare, med någon kommun som undantag. Det finns också enskilda vägfärjor, som drivs av enskilda, med eller utan statsbidrag. Några av dessa drivs av kommuner, vilket är fallet med den led som tas upp i interpellationen.

Sedan finns det också olika former av båtförbindelser som drivs som kollektivtrafik eller av enskilda. Utifrån de lokala förutsättningarna är det varje huvudman som tar ställning till vilken servicenivå som erbjuds.

Anf. 97 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Tack, ministern, för svaret!

Möjligheten att flytta gods med färja är avgörande för många människor när det gäller huruvida de kommer att kunna fortsätta att bo och verka i skärgården. Detta gäller i synnerhet i Göteborgs södra skärgård, men i förlängningen gäller det för alla skärgårdsmiljöer runt om i Sverige.

I Göteborgs södra skärgård bor ca 5 000 personer året runt, och uppskattningsvis mer än dubbelt så många bor där sommartid. Det är en levande skärgård, men den saknar fasta landförbindelser och är därmed helt beroende av möjligheten att transportera människor och gods med båt.

Godstrafiken i södra skärgården har hittills subventionerats av Trafikverket genom det så kallade driftsbidraget för färjeled. Men i augusti 2018 fattade Trafikverket beslut om att fasa ut bidraget till 2021. När man läser beslutet inser man att det endast är med hänvisning till formalia. Det beror på att det är kommunen som har upphandlat trafiken. Bidraget är riktat till föreningar som själva driver eller som har gett en kommun i uppdrag att driva färjetrafiken.

Jag tänker inte ställa ministern till ansvar för ett enskilt beslut, fru talman. Det är inte lämpligt att göra här i kammaren, och det är inte, för den delen, ministern som har fattat beslutet. Men jag vill med exemplet Göteborgs södra skärgård ändå lyfta fram hur olika ojämlika möjligheterna att bo i skärgården är.

Det räcker att titta på andra sidan älvmyningen i Göteborgs norra skärgård, i Öckerö kommun, som också saknar fasta landförbindelser men där Trafikverkets färjerederi bedriver flera färjeleder för fordonstrafik med turer dygnet runt. Skillnaden i servicenivå beror här på att Trafikverket ansvarar för vägnätet i Göteborgs norra skärgård, men i södra skärgården är det kommunala eller enskilda vägar.

Jag har läst och hört ministrarnas svar här i dag, men jag måste tyvärr konstatera att jag egentligen inte fick något vidare svar på min konkreta fråga. Därför måste jag fråga igen: Hur ser statsrådet på att servicenivån blir olika på grund av ren formalia, och kan statsrådet tänka sig att vidta några åtgärder för att få mer likvärdiga villkor?

Anf. 98 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Tack statsrådet, och tack inte minst till David Josefsson för en väldigt viktig och relevant interpellation!

Göteborgs södra skärgård är en fantastisk tillgång som är mycket populär bland de boende givetvis men också bland alla besökare. Och det finns mycket som i dag fungerar bra i skärgården. Livskvaliteten och sysselsättningsgraden är hög. Skärgården har en stark och framgångsrik rederiverksamhet med en stolt historia.

Även om södra skärgården i Göteborg ibland kan ses som ett av Göteborgs mest välmående områden finns det, precis som på alla ställen, också utmaningar. I vissa avseenden kan utmaningarna jämföras med de i glesbygd, och den här interpellationen tycker jag pekar på just det perspektivet.

Då går tankarna till den regeringsförklaring som vi hörde statsministern ge här i talarstolen för några veckor sedan. Han sa bland annat så här: Regeringens mål är inte bara att hela landet ska leva. Hela landet ska växa. Statsministern sa också: Det ska gå att leva, bo och arbeta i hela landet. Sverige ska hålla ihop.

Jag delar till fullo statsministerns uppfattning i det här avseendet. Mot bakgrund av statsministerns ord vill jag fråga Tomas Eneroth hur han anser att Trafikverket genom sitt beslut bidrar till regeringens mål. Hur bidrar Trafikverket till målet att hela landet ska växa, och hur bidrar Trafikverket till att det ska gå att leva, bo och arbeta i hela landet?

Anf. 99 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack både Hampus Hagman och David Josefsson för engagemanget! Det uppskattar jag. Skärgården är fantastisk, inte minst i Göteborg där jag har varit väldigt många gånger.

Jag delar naturligtvis också det som statsministern säger: att hela landet ska leva, växa och kunna utvecklas. Det är ju hela utgångspunkten för inte minst den infrastrukturpolitik vi driver. Vi gör de största satsningarna någonsin. Det är 700 miljarder i nationell plan. Det är stora investeringar som väntar i landsbygd men också i storstäder för att utveckla infrastrukturen, som så länge varit eftersatt eller underinvesterad.

Färjetrafiken är speciell. I det här fallet finns det väldigt många olika huvudmän. Godstrafiken i Stockholms skärgård har till exempel inget statligt stöd. Det har den fortfarande i delar av Göteborgs skärgård, i den del där kommunen har ett större ansvar.

Interpellanten noterar ju själv i interpellationen att skillnaden i servicenivå är att Trafikverket ansvarar för vägnätet i Göteborgs norra skärgård, medan det i södra skärgården är kommunala eller enskilda vägar. Med andra ord borde en del av denna interpellationsdiskussion naturligtvis också föras regionalt och kommunalt om vilket ansvar man i kommunen och regionen är beredda att ta för att upprätthålla en annan servicenivå om det är önskemålet. Staten ansvarar ju för det statliga vägnätet och uppemot 37 statliga färjeleder. Det är en ordning som jag tycker har fungerat väl. Man måste vara noga med vem som har ansvaret för olika delar av vår infrastruktur.

Jag kan inte, och det påtalar också David Josefsson, kommentera det enskilda myndighetsbeslutet. Men jag gillar tanken på att vi ändå för en diskussion om de generella förutsättningarna. Då är det precis med vägnätet som med färjetrafiken, att det finns en skillnad i vad staten ansvarar för och vad som är kommunala eller enskilda väghållares ansvar. Där bör naturligtvis frågan om ambitionsnivån ställas till dem där man upplever att ambitionsnivån och servicenivån är sämre.

För det statliga vägnätet och de statliga färjelederna har vi tydliga kriterier. Och om jag förstår interpellanten rätt upplevs servicenivån och nivå på färjetrafiken som väldigt god. Det tyder på att staten tar sitt fulla ansvar för att säkerställa detta på det som är en del av det statliga vägnätet.

Jag ser fram emot en dialog om hur vi fortsatt kan utveckla statens ansvar för färjetrafiken men naturligtvis också kommuners och enskilda väghållares förutsättningar.

Generellt är vi måna om att vi ska ha goda förbindelser i hela landet och inte minst i skärgården för de 5 000 som bor där och för alla de turister som kommer dit på besök. Den uppfattning som jag har fått är att det här fördelningssystemet ändå har fungerat förhållandevis väl.

Anf. 100 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Jag har inför den här interpellationsdebatten träffat boende i skärgården och lyssnat på människor som är engagerade i olika samverkansföreningar i södra skärgården. Jag har också pratat med dem som kör godsfärjan. Att enkelt och smidigt kunna få sitt gods transporterat är en förutsättning för en levande skärgård.

I en artikel i ETC Göteborg den 12 februari i år kan man läsa om såväl boende som handlare på Donsö som är oroliga för framtiden om bidraget försvinner. Man kan också läsa om en tjänsteman på Trafikverket som menar att de formella reglerna inte medger att södra skärgården ska ha bidraget. ”Rätt ska vara rätt. De som är berättigade till bidraget ska ha det, och någonstans får man dra gränsen.” Därmed sparar Trafikverket in 13 miljoner per år i minskade bidrag på rent formella grunder. Vem som ska betala färjan därefter är oklart eller om den ens finns kvar.

Som sagt, fru talman, ifrågasätter jag inte tjänstemannens beslut, men det riktar ändå någon form av fokus på regelverkets validitet.

Nu berättade ministern att det handlar om ett kommunalt ansvar och ett statligt ansvar och att det finns regler kring detta. Reglerna säger att Trafikverkets driftsbidrag till färjor får gå till föreningar som själva upphandlar trafiken eller – häng med nu – till föreningar som ger kommunen i uppdrag att upphandla trafiken. Men i Göteborg har kommunen själv upphandlat trafiken och är därför inte längre berättigad till bidrag. Det

handlar alltså inte om ifall det är enskilda eller kommunala vägar, utan det handlar bara om att det inte är en förening som har gett kommunen i uppdrag att upphandla.

För mig är det oacceptabelt att formalia och olika huvudmän ska avgöra vilken service man får i skärgården. Att ha fungerande möjligheter att transportera gods är en förutsättning för att människor ska kunna verka och bo på öarna och för att vi ska kunna bevara levande skärgårdar i hela Sverige.

Därför undrar jag, fru talman, ännu en gång: Är det verkligen rimligt, menar ministern, att det är rent formella grunder, som huruvida en kommun har fått i uppdrag av en förening att upphandla eller på egen hand upphandlat, som ska avgöra vilken nivå på service man får beroende på vilken ö eller i vilken skärgård i Sverige man bor?

Anf. 101 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Vi hörde här att det ska göras stora investeringar i infrastrukturen i landet. Det är förstås bra. Det kommer att bidra till att Sverige blir ett bättre land med bättre kommunikationer. Men hur mycket av de stora investeringarna går egentligen till färjetrafiken?

Trafikverkets beslut i augusti förra året om att börja minska för att till slut avskaffa driftsbidraget till färjeled innebär att fungerande infrastruktur för godstrafik antingen försvinner helt eller blir mycket dyrare. Det slår mot möjligheten att leva, bo och arbeta i den här delen av landet.

Fru talman! Jag förstår att statsrådet är förhindrad att svara på frågor om det enskilda fallet, men jag undrar ändå om inte alla beslut Trafikverket tar ska bidra till att nå de mål som regeringen har och som statsministern gav uttryck för i kammaren för knappt fyra veckor sedan.

Anf. 102 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Det är givetvis Trafikverkets uppdrag att säkerställa att de nationella prioriteringarna får genomslag, och det är ett av skälen till att vi i den nationella planen gör stora satsningar på vägar i landsbygd och en historisk ökning av insatserna inom sjöfarten. Det är en tydlig prioritering på sjöfart som inte minst ur godssynpunkt kommer att få en allt större betydelse framöver.

Som interpellanten vet har jag inte möjlighet att kommentera det enskilda ärendet. Det får jag inte göra. Då blir jag säkert KU-anmäld, så det ska jag akta mig för.

Det är dock viktigt att komma ihåg att det Trafikverket också har att göra är att följa ett regelverk. Frågan var om man ska avslå eller förändra statsbidraget på formella grunder. Ja, det är faktiskt våra myndigheters uppdrag att på formella grunder göra det. Jag skulle vara orolig om man inte hade grund för de ställningstaganden man gör.

Problematiken är att det finns ett statligt ansvarstagande och ett kommunalt ansvarstagande. Det bör noteras att motsvarande godstrafik i till exempel Stockholms skärgård inte uppbär statsstöd eller statsbidrag. Skillnaden mellan södra skärgården och norra skärgården är ett ökat statligt ansvar i norra skärgården för att färjelederna där har identifierats som allmänna samfärdsmedel. Det är utgångspunkten för hur man klassificerar de olika färjesträckorna.

Det är å andra sidan något som borde leda till en dialog och diskussion i regionen om vilket ansvar man tar och vilken ambitionsnivå man vill ha när det gäller servicenivån. Jag hoppas och tror att riksdagsledamöterna bär med sig detta hem till valkretsen och att man också för en dialog i regionen och kommunen om det fortsatta ansvarstagandet.

Staten bidrar med stora resurser till 37 allmänna statliga färjeleder, till en allmän färja med kommunal väghållning och till elva leder som har enskilda färjor med statsbidrag. Det finns alltså ett omfattande statsbidragssystem för att säkerställa bra förbindelser också i skärgården – på samma sätt som det finns när det gäller enskilda vägar, kommunala vägar och statliga vägar.

Jag har svårt att se konsekvenserna av en förändring som skulle göra regelverket helt neutralt. Antingen blir det en kraftig ambitionsökning eller en kraftig ambitionsminskning, och det senare tror jag inte någon av oss vill se. Jag har inte heller noterat några sådana förslag i riksdagen under tidigare år.

Detta hänger samman med att det är en komplex materia att reda ut vad gäller enskilda färjeleder och det kommunala respektive det statliga ansvaret.

Denna ordning har fungerat väl under långa tider. Det kommer alltid att vara en dialog mellan kommuner, regioner och stat om det ekonomiska ansvaret.

Utgångspunkten för regeringen är att vi satsar mer än någonsin för att upprätthålla en god infrastruktur i hela landet.

Anf. 103 DAVID JOSEFSSON (M):

Fru talman! Jag tror att ministern missuppfattade mig. Givetvis ska det alltid finnas en formell grund för ett myndighetsbeslut. Men vi måste samtidigt vara öppna för att se över reglerna och fundera på hur vi kan få ett mer neutralt regelverk om vi har godtyckliga regler som slår olika och olyckligt.

Som jag sa i mitt inledningsanförande beskyller jag absolut inte ministern för det här beslutet. Precis som Hampus Hagman poängterade tror jag att det finns en politisk enighet om att vi vill ha levande skärgårdar runt om i Sverige. Men då behöver något göras kring regelverket, och det visar exemplet med Göteborgs skärgård med all tydlighet.

I ETC Göteborgs artikel framkommer att frågan om södra skärgårdens färja var uppe på riksnivå i politiken också på 90-talet innan bidraget kom på plats. Jag hoppas på ett lika lyckligt slut som på 90-talet, med skillnaden att vi denna gång får ett tydligt regelverk baserat på behov och syfte snarare än på regler och huvudmän, alltså att regelverket blir tydligare och mer neutralt. Jag tror inte att det handlar om en ambitionshöjning eller ambitionssänkning utan snarare om ett tydligare regelverk.

Fru talman! Även om svaren från ministern i denna interpellationsdebatt inte har varit jättekonkreta hoppas jag att inspelen från de oroliga öbor som jag har träffat tas med i statsrådets fortsatta arbete för en levande skärgård i hela Sverige, för här tror jag att vi är politiskt överens.

Det kan tyckas vara en liten fråga i det stora sammanhanget. Det handlar om 5 000 människor och 13 miljoner kronor, men för dessa människor är det kanske själva förutsättningen för att de ska kunna fortsätta att bo och verka i skärgården.

Anf. 104 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S):

Fru talman! Tack, David Josefsson, jag uppskattar ditt engagemang! För de 5 000 som bor där är detta otroligt viktigt. Jag är själv uppvuxen i Kosta med 800 invånare och vet hur viktigt det var för mig under min uppväxt med goda förbindelser, oavsett om det var på enskilda, kommunala eller statliga vägar.

Så är det också när man bor i skärgården, och jag tror att vi alla delar ambitionsnivån att det ska vara så goda förutsättningar som möjligt för att kunna leva och bo där och kunna växa, utvecklas och bedriva företag. Därför är godstransporterna så viktiga.

Men det är också viktigt att vi har ordning och reda på vem som faktiskt har betalningsansvaret. Jag gick tillbaka lite i historiken och tittade på Thage G Peterssons utredning från 2006 och statsbidragsförordningen från 1986 och konstaterade att detta har varit en komplex fråga under lång tid i riksdagen.

Oavsett regering har ingen ändrat på den grundläggande fördelningen, som innebär att vi har lite olika huvudmannaskap. Det hänger samman med att det är mycket traditioner. Det är också mycket diskussioner om vad det statliga ansvaret ska vara för alla olika delar av skärgården, men den ordning vi har haft har ändå visat sig fungera relativt väl.

Kanske kan denna debatt leda till en ökad diskussion både regionalt och nationellt om skärgårdens betydelse. Det har jag inget emot. Skärgården är mycket viktig, inte bara för dem som bor, lever och verkar där utan för Sveriges kulturarv och besöksnäring. Detta engagemang ska vi ta till vara.

Det har varit en bra debatt, och jag kommer givetvis att ta med mig detta i regeringens fortsatta arbete.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 22 Svar på interpellation 2018/19:111 om möjlighet för fackförbund att köpa lagstiftning och politiskt inflytande

Anf. 105 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Mattias Karlsson har frågat mig hur jag ser på fackföreningarnas möjlighet att köpa lagstiftning och politiskt inflytande och om jag har för avsikt att ta några initiativ på området.

Låt mig börja med att slå fast att ett fritt och självständigt föreningsliv är en bärande del av vårt demokratiska styrelseskick. En viktig princip är föreningars och organisationers självständighet i förhållande till staten. Vidare står det var och en fritt att enskilt besluta vilket politiskt parti de ska stödja i allmänna val.

Vårt öppna demokratiska styrelseskick kännetecknas också av att en mångfald intressen, åsikter och perspektiv konkurrerar om utrymme och söker påverka det politiska utfallet. Att många aktörer uttrycker åsikter och försöker påverka politiken är i grunden positivt eftersom det bidrar till ett bättre och mer levande demokratiskt samtal och till mer välgrundade beslut.

Konstitutionsutskottet har framhållit att det framstår som mindre lämpligt med hänsyn till föreningsfriheten, inte minst för dess betydelse inom arbetsrätten och den svenska arbetsmarknadsmodellen, att införa bestämmelser som begränsar vad organisationer på arbetsmarknaden får använda sina egna medel till eller som griper in i sådana ideella föreningars beslutsprocesser (bet. 2017/18:19 s. 62). Jag instämmer i den uppfattningen.

Anf. 106 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag tackar demokratiministern för svaret, även om jag hoppades att hon som demokratiminister bättre skulle förstå att korruption är ett hot mot de demokratiska institutionerna. Det ska inte vara möjligt att köpa sig politiska tjänster. I tanken en man, en röst ligger att de som har ekonomiska resurser inte ska kunna köpa eller utpressa politiker för att få igenom sina politiska önskemål.

I slutet av maj 2018, bara drygt tre månader före höstens val, gick fackförbundet Kommunal och dess ordförande ut med löftet om att säkra 250 000 röster åt Socialdemokraterna i valet. I utbyte mot dessa röster krävde Kommunal att Socialdemokraterna skulle lova att bland annat avskaffa visstidsanställning.

Samma fackförbund har årligen fört över 3 miljoner kronor till det socialdemokratiska partiet. Under valet 2018 satsade man ytterligare 10 miljoner på politiskt kampanjande för just detta parti. Att en juridisk person som Kommunal erbjuder pengar och en hel grupps röster till ett parti där det finns en öppen och tydlig förväntan om gentjänster är inte bara anmärkningsvärt utan också förkastligt. Denna form av klientilism är vanlig i svaga demokratier och klansamhällen där man säljer hela grupperns röster till kandidater eller partier som erbjuder pengar, arbete eller andra former av fördelar.

Det är både rimligt och önskvärt att ställa sig frågan om det är förenligt med demokratiska principer att ett särintresse, mot betalning till det statsbärande partiet, får ett enormt inflytande över den politik som förs. För det är faktiskt detta som sker när LO och dess fackförbund år efter år ger miljoner och åter miljoner till det socialdemokratiska partiet. Det är pengar som utan tvivel är knutna till politiska krav.

Det brukar anses att demokrati betyder att folket styr landet via valda representanter. Frågan är dock om det är vad som sker när särintressen som LO kan ge stöd till regeringspartiet för att sedan påverka den förda politiken. Tanken om folket som styr sätts ur spel, och det är till slut arbetarrörelsens elit som styr.

Frågan kvarstår: Ser demokratiministern inga problem med att juridiska personer erbjuder pengar och en hel grupps röster åt ett regeringsparti med en sådan tydlig förväntan om gentjänster?

I detta anförande instämde David Josefsson (M).

Anf. 107 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Organisationerna på arbetsmarknaden är, precis som politiska partier, organiserade som ideella föreningar. De är demokratiskt uppbyggda, vilket innebär att deras ledning agerar utifrån det mandat den har fått av medlemmarna. Inom ramen för föreningsdemokratien är det, i det

här fallet, fackförbundets medlemmar som ytterst avgör om föreningen vill stödja exempelvis ett särskilt politiskt parti ekonomiskt eller på annat sätt.

Jag tycker att det är viktigt att slå fast att en av de bärande principerna i en öppen och liberal demokrati är att staten inte ska reglera eller kontrollera vad organisationer i det civila samhället tycker, tänker eller gör. Varje individ har rätt att vara medlem i vilka föreningar eller organisationer de vill. Det är viktigt att påpeka att ingen ska tvingas att ingå i en förening mot sin vilja.

Jag vill lyfta fram att konstitutionsutskottet i närtid har gjort bedömningen att det skulle vara olämpligt i förhållande till föreningsfriheten att införa bestämmelser som begränsar vad organisationer på arbetsmarknaden får använda sina medel till eller gripa in i ideella föreningars beslutsprocesser. Denna bedömning delar jag.

Det är viktigt att understryka att uppgifter om ekonomiska stöd som organisationer på arbetsmarknaden lämnar till partier ligger öppet på Kammarkollegiets hemsida sedan 2014. Och lagen om insyn i finansiering av partier utökades 2018 till att gälla även partier på lokal och regional nivå. Det är viktigt att vi fortsätter att upprätthålla denna transparens.

Anf. 108 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! På 90-talet avskaffades kollektivavtalsanslutningen av fackliga medlemmar till Socialdemokraterna. Dessförinnan kunde fackliga organisationer ansluta sina medlemmar direkt till det socialdemokratiska partiet utan att fråga om lov först. En miljöpartist eller för den delen en moderat kunde alltså tvingas bli medlem i Socialdemokraterna. Den tiden är tack och lov förbi, men samtidigt tycker jag att det finns ekon kvar. Dessa saker måste vi åtgärda.

I höstens val röstade bara 41 procent av LO-medlemmarna på Socialdemokraterna. Ändå fortsätter fackförbundet att ösa pengar till partiet. Demokratiministern tog upp det som konstitutionsutskottet hade tagit ställning till och som egentligen inte har med frågeställningen om man kan köpa sig politiska tjänster eller politiskt inflytande att göra. Det handlar snarare om vad man gör med medlemmarnas pengar, och det är egentligen två skilda saker. Så som reglerna är utformade i dag och som demokratiministern sa kan en medlem i facket inte själv bestämma om den inbetalda medlemsavgiften ska gå till att stötta Socialdemokraterna.

Under valrörelsen måste demokratiministern också ha stött på fackligt anslutna medlemmar som inte röstade på Socialdemokraterna och som i sin förtvivlan sa: Varför ska då mina medlemspengar gå till att stötta det partiet? Att vara medlem i en viss organisation på arbetsmarknaden är naturligtvis frivilligt. Däremot tror jag att vi båda inser att den särställning som arbetsmarknadsorganisationerna har inom arbetsrätten medför att möjligheten att stå utanför organisationerna i många fall framstår som ett mindre fördelaktigt alternativ för den enskilde arbetstagaren. Det huvudsakliga skälet för medlemskap i ett fackförbund är nog oftast inte av politisk karaktär, och då borde den enskilde ha möjlighet att ta ställning till om han eller hon vill att medlemsavgiften ska få användas till att stödja ett visst parti ekonomiskt.

Jag tycker att det borde vara självklart att jag som enskild medlem, om någon del av min fackmedlemsavgift ska gå till ett politiskt parti, ska behöva ge ett skriftligt samtycke till detta. Det är inte rimligt att vi 2019 i

Sverige ska ha ett regelverk som syftar till att stärka ett enskilt partis kassa på bekostnad av önskemålet från den enskilde fackligt anslutne.

Jag vill vända på det hela och fråga lite retoriskt: Hur lämplig är den nuvarande utformningen av lagstiftningen? Hur lämpligt är det att enskildas önskemål inte hörsammas, till förmån för den socialdemokratiska partikassan?

Det finns alla möjligheter att även i Sverige införa regler om samtycke. Titta på Danmark! Där har man redan sådana regler på plats.

Anf. 109 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Först vill jag säga att jag inte delar Mattias Karlssons uppfattning att fackföreningar i dag har möjlighet att köpa lagstiftning och inflytande över politiska partier. Snarare är det varje förenings eller organisations självklara rättighet att bedriva påverkansarbete gentemot politiska partier. Varje förening eller organisation är också i sin fulla rätt att föra en dialog med sina medlemmar om partier och partipolitiska frågor och att fatta självständiga beslut om hur de vill använda sina ekonomiska medel.

Kärnan i den bedömning som både utredningen och konstitutionsutskottet gjort i närtid var att det skulle vara olämpligt i förhållande till föreningsfriheten att införa bestämmelser som begränsar vad organisationer på arbetsmarknaden får använda sina medel till eller gripa in i ideella förenings beslutsprocesser.

Jag vill påpeka att i Sverige är fackföreningarna, precis som de politiska partierna, självständiga och demokratiskt uppbyggda organisationer. Ingen av organisationerna kan tvinga de andra att driva frågor i strid med de egna medlemmarnas vilja. I en öppen och liberal demokrati är det rimligt att föreningar och organisationer ska ha rätt att både samarbeta, stödja och föra en dialog med varandra.

Anf. 110 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M):

Fru talman! Jag vill säga till demokratiministern att jag till viss del delar hennes syn. Men frågeställningen här handlar om vad fackförbunden har varit ute och sagt och också varit väldigt mediala med: De är beredda att lämna pengarna till det socialdemokratiska partiet och se till att minst 250 000 av medlemmarna röstar på Socialdemokraterna. I utbyte kräver de denna gentjänst: viss lagstiftning. Inför valet sa de bland annat att Socialdemokraterna skulle lova att avskaffa visstidsanställningar. Jag tycker att det är problematiskt när man så tydligt kräver en gentjänst tillbaka.

I samband med riksdagsvalet i september skickade Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE, för första gången valobservatörer till Sverige. I sin rapport som nu har offentliggjorts riktar organisationen kritik mot hur valet här i Sverige genomfördes och konstaterar att Sverige inte uppfyller FN:s konventioner mot korruption. OSSE skriver att oreglerat deltagande från tredjepartsaktörer som LO i valkampanjen kan äventyra transparensen kring politisk finansiering. Organisationen föreslog därför att Sverige inför lagstiftning som begränsar möjligheterna för LO att göra detta.

Jag tycker att man i grunden måste ställa sig frågan om det inte bara är ett moraliskt utan också ett juridiskt fel att LO kräver motprestationer för att leverera sitt stöd till Socialdemokraterna.

Jag har stora förhoppningar om att demokratiministern ändå är beredd att titta på den kritik som kom från OSSE och ta initiativ för att begränsa LO:s möjligheter att kräva motprestationer för sitt ekonomiska stöd.

Prot. 2018/19:63
12 mars

Svar på
interpellationer

Anf. 111 Kultur- och demokratiminister AMANDA LIND (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att återigen konstatera att den lagstiftning som trädde i kraft 2018, mot bakgrund av förslagen i den parlamentariskt sammansatta Kommittén om insyn i finansiering av partier, bidrog till att öka transparensen och synligheten i finansieringen av vårt politiska system och våra politiska partier, vilket är bra. Jag konstaterar också att det vore mindre lämpligt, med hänsyn till den föreningsfrihet vi har, att gå in och reglera på vilket sätt man använder sina pengar och gå in och ställa villkor när det gäller hur ideella föreningar fattar sina beslut, hur de utövar dialog med politiska partier och hur de uttalar sig i den offentliga debatten.

Jag menar att vårt öppna demokratiska styrelseskick ska kännetecknas av en mångfald aktörer som ska vara aktiva och försöka påverka det politiska utfallet. Det har de sin fulla rätt att göra – lyfta fram intressen, åsikter och perspektiv. Här spelar också organisationerna på arbetsmarknaden en viktig roll, och det är i grunden positivt. Det bidrar till ett bättre och mer levande demokratiskt samtal.

Interpellationsdebatten var härmed avslutad.

§ 23 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2018/19:12 Utökade möjligheter för Skatteverket att bekämpa brott

2018/19:54 Nya skatteregler för ägarskiftet mellan närstående i fåmansföretag

2018/19:56 Nya EU-regler om aktieägares rättigheter

2018/19:62 Aktivitetsgrad i fondförvaltning

2018/19:63 Fördjupat partnerskaps- och samarbetsavtal mellan Europeiska unionen och dess medlemsstater och Armenien

2018/19:64 Säkerhet vid geologisk lagring av koldioxid

2018/19:66 En modernare och mer ändamålsenlig prövning av hyres- och arrendeärenden

2018/19:71 Genomförandet av barnrättsdirektivet och några andra straffprocessuella frågor

§ 24 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 8 mars

2018/19:123 Turkiet inför valet 2019

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till utrikesminister *Margot Wallström* (S)

Prot. 2018/19:63
12 mars

2018/19:124 Likvärdiga villkor för fristående och kommunala skolor
av *Maria Stockhaus* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2018/19:125 Studiero i skolan
av *Maria Stockhaus* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2018/19:126 Samverkan för bästa skola
av *Maria Stockhaus* (M)
till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2018/19:127 Återtagandeavtalet med Afghanistan
av *Christina Høj Larsen* (V)
till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2018/19:128 Turkiets kränkningar av irakiska Kurdistan
av *Amineh Kakabaveh* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:129 Sverige och den internationella feministiska kampen
av *Amineh Kakabaveh* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:130 Iranska kvinnor
av *Amineh Kakabaveh* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

§ 25 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 8 mars

2018/19:368 Kränkningar av mänskliga rättigheter i Pakistan
av *Amineh Kakabaveh* (V)
till utrikesminister Margot Wallström (S)

2018/19:369 Ökat företagande
av *Tobias Andersson* (SD)
till näringsminister Ibrahim Baylan (S)

2018/19:370 Sveriges uteblivna tillväxt
av *Tobias Andersson* (SD)
till finansminister Magdalena Andersson (S)

den 11 mars

2018/19:371 Utveckling av grödor i norra Sverige
av *Magnus Oscarsson* (KD)
till statsrådet Jennie Nilsson (S)

2018/19:372 Grundutbildning till hemvärnet
av *Jan R Andersson* (M)
till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2018/19:373 Stöd till kurder för fängelsedrift, flyktinghjälp och ökad säkerhet

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Peter Eriksson (MP)

2018/19:374 Nordiskt samarbete kring järnvägsinvesteringar

av *Magnus Jacobsson* (KD)

till statsrådet Tomas Eneroth (S)

Prot. 2018/19:63

12 mars

§ 26 Kammaren åtskildes kl. 20.02.

Sammanträdet leddes

av andre vice talmannen från dess början till och med § 13 anf. 35 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.56 och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Aktuell debatt om hantering av IS-återvändare	1
Anf. 1 ADAM MARTTINEN (SD).....	1
Anf. 2 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	2
Anf. 3 JOHAN FORSSELL (M).....	3
Anf. 4 ADAM MARTTINEN (SD).....	5
Anf. 5 JONNY CATO HANSSON (C).....	7
Anf. 6 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	8
Anf. 7 ANDREAS CARLSON (KD).....	9
Anf. 8 JOHAN PEHRSON (L).....	10
Anf. 9 RASMUS LING (MP).....	12
Anf. 10 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	13
Anf. 11 JOHAN FORSSELL (M).....	14
Anf. 12 ADAM MARTTINEN (SD).....	15
Anf. 13 JONNY CATO HANSSON (C).....	16
Anf. 14 ANDRE VICE TALMANNEN.....	17
Anf. 15 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	17
Anf. 16 ANDREAS CARLSON (KD).....	18
Anf. 17 JOHAN PEHRSON (L).....	19
Anf. 18 RASMUS LING (MP).....	20
Anf. 19 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	21
Anf. 20 JOHAN FORSSELL (M).....	21
Anf. 21 ADAM MARTTINEN (SD).....	22
Anf. 22 JONNY CATO HANSSON (C).....	23
Anf. 23 LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	23
Anf. 24 ANDREAS CARLSON (KD).....	23
Anf. 25 JOHAN PEHRSON (L).....	24
Anf. 26 RASMUS LING (MP).....	24
Anf. 27 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	25
§ 2 Avsägelse	25
§ 3 Anmälan om ersättare	25
§ 4 Anmälan om kompletteringsval	26
§ 5 Anmälan om vice ordförande i utskott	26
§ 6 Meddelande om statsministerns frågestund	27
§ 7 Anmälan om subsidiaritetsprövning	27
§ 8 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	27
§ 9 Anmälan om faktapromemoria	28
§ 10 Ärende för hänvisning till utskott	28
§ 11 Ärenden för bordläggning	28
§ 12 Svar på interpellation 2018/19:114 om utvecklingsledighet	29
Anf. 28 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	29
Anf. 29 LARS BECKMAN (M).....	29
Anf. 30 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	30
Anf. 31 LARS BECKMAN (M).....	31

Anf. 32 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	31
Anf. 33 LARS BECKMAN (M).....	31
Anf. 34 Arbetsmarknadsminister YLVA JOHANSSON (S).....	32
§ 13 Svar på interpellation 2018/19:109 om återställande av ammunition som överlätits till Frankrike.....	32
Anf. 35 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	32
Anf. 36 ALLAN WIDMAN (L).....	32
Anf. 37 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	32
Anf. 38 ALLAN WIDMAN (L).....	33
Anf. 39 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	33
Anf. 40 ALLAN WIDMAN (L).....	33
Anf. 41 Försvarsminister PETER HULTQVIST (S).....	34
§ 14 Svar på interpellationerna 2018/19:11 och 26 om djurrättsmotiverad terrorism.....	34
Anf. 42 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	34
Anf. 43 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	35
Anf. 44 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	36
Anf. 45 ÅSA COENRAADS (M).....	36
Anf. 46 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	37
Anf. 47 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	38
Anf. 48 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	39
Anf. 49 ÅSA COENRAADS (M).....	39
Anf. 50 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	40
Anf. 51 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	41
Anf. 52 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	41
Anf. 53 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	41
§ 15 Svar på interpellationerna 2018/19:86 och 97 om ändringar i vapenlagstiftningen.....	42
Anf. 54 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	42
Anf. 55 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	43
Anf. 56 MIKAEL STRANDMAN (SD).....	44
Anf. 57 MAGNUS JACOBSSON (KD).....	44
Anf. 58 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	45
Anf. 59 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	46
Anf. 60 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	47
Anf. 61 MIKAEL STRANDMAN (SD).....	48
(forts.).....	48
Ajournering.....	48
Återupptaget sammanträde.....	48
§ 15 (forts.) Svar på interpellationerna 2018/19:86 och 97 om ändringar i vapenlagstiftningen.....	49
Anf. 62 MAGNUS JACOBSSON (KD).....	49
Anf. 63 ALEXANDRA ANSTRELL (M).....	49
Anf. 64 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	50
Anf. 65 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	51
Anf. 66 MIKAEL STRANDMAN (SD).....	51
Anf. 67 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	51

§ 16 Svar på interpellation 2018/19:106 om kränkningar i samband med viseringsärenden	52
Anf. 68 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	52
Anf. 69 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	53
Anf. 70 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	54
Anf. 71 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	54
Anf. 72 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	55
Anf. 73 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	55
Anf. 74 Statsrådet MIKAEL DAMBERG (S).....	56
§ 17 Svar på interpellation 2018/19:112 om Huawei	56
Anf. 75 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	56
Anf. 76 LUDVIG ASPLING (SD).....	57
Anf. 77 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	58
Anf. 78 LUDVIG ASPLING (SD).....	59
Anf. 79 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	59
Anf. 80 LUDVIG ASPLING (SD).....	60
Anf. 81 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	60
§ 18 Svar på interpellation 2018/19:116 om mål för leveranssäkerheten	60
Anf. 82 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	60
Anf. 83 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	61
Anf. 84 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	62
Anf. 85 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	63
Anf. 86 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	64
Anf. 87 MATTIAS BÄCKSTRÖM JOHANSSON (SD)	65
Anf. 88 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	65
§ 19 Svar på interpellationerna 2018/19:117 och 122 om ordning och reda i klassrummen	66
Anf. 89 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	66
Anf. 90 ROBERT STENKVIST (SD)	67
Anf. 91 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	68
Anf. 92 ROBERT STENKVIST (SD)	68
Anf. 93 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	69
Anf. 94 ROBERT STENKVIST (SD)	70
Anf. 95 Utbildningsminister ANNA EKSTRÖM (S)	71
§ 20 Svar på interpellation 2018/19:90.....	72
§ 21 Svar på interpellation 2018/19:105 om färjetrafik i skärgården.....	72
Anf. 96 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	72
Anf. 97 DAVID JOSEFSSON (M)	72
Anf. 98 HAMPUS HAGMAN (KD).....	73
Anf. 99 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	73
Anf. 100 DAVID JOSEFSSON (M)	74
Anf. 101 HAMPUS HAGMAN (KD).....	75
Anf. 102 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	75
Anf. 103 DAVID JOSEFSSON (M)	76
Anf. 104 Statsrådet TOMAS ENEROTH (S).....	77
§ 22 Svar på interpellation 2018/19:111 om möjlighet för fackförbund att köpa lagstiftning och politiskt inflytande.....	77

Anf. 105 Kultur- och demokratiminister AMANDA		Prot. 2018/19:63
LIND (MP).....	77	12 mars
Anf. 106 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	78	-----
Anf. 107 Kultur- och demokratiminister AMANDA		
LIND (MP).....	78	
Anf. 108 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	79	
Anf. 109 Kultur- och demokratiminister AMANDA		
LIND (MP).....	80	
Anf. 110 MATTIAS KARLSSON i Luleå (M).....	80	
Anf. 111 Kultur- och demokratiminister AMANDA		
LIND (MP).....	81	
§ 23 Bordläggning.....	81	
§ 24 Anmälan om interpellationer.....	81	
§ 25 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	82	
§ 26 Kammaren åtskildes kl. 20.02.....	83	